

عوضاً که در کتابخانه خلافت
بنام عیسی بن ولید بن

در مطبعه مشرقی نوین
در مطبعه مشرقی نوین

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلوة على رسوله محمد وآله وصحبه المعينين أما بعد فبين ميگوید عاصی پر معاصی صادق علی بن
این اشرف الملک حکیم محمد شریف خوارن غفر الله له چون ماکول و ملبوس سایر جوانان ضروری انسان است
و در تحصیل امور معیشت اکثر افراد بشر را غالباً احتیاج بسفر می افتد لاجرم خواست که رساله مختصری در تدبیر
سفر تدوین بجز بر طبق قواعد طبیعه که مراعات آن باعث حفظ مسافرین و استرواد صحت و ایمنی ایشان
بوده باشد تا لایف نماید که با وجود و جازت لفظ بر زبده اقادیل حکماء و عظام و اطباء که ارم محتوی باشد
بعنوان غایت انیردی در اندک مدتی در سلک شجر برکت سید چون این رساله که مسمی بنیر اذعرب
است صورت اتمام پذیرفت تاریخ اتمامش هشتاد و سه عقیل این یک جوان سجدان زکوة غریب گفت مهدیه
بارگاه جهان نمایی نمود که چرخ جهان گردد بانهراران و دیده گره جهان گردیده شلش و جهان ندیده عالمی
از اصفاء آوازه سخاوتش روزنامه نهای خود را طای کرده از نهایت شرم آواره بادنه عدم
گردید از حیرت شغفه رای انورش که روش عقل فعال است نیز اعظم از خطوط شعاعی بنیر و کرم
کیفیت رسائی سائر مصطفی و پیرستان جاه و جلالتش و نیز فلک را دل از دست گرفته و از نسبت
شاکلت مایه رایت ظفر آیش ماه عالم افروز سر عبوق افراخته و کلک گرسنگش که باعث نظم
جهان و جانیان است کارار باب حاجت ساخته سعید اکبر که مدار افاضه سعادات است انور شریف

بہت سی کتابوں بیدک سے انتخاب کیا۔

ذخیرہ خوارزم شاہی۔ کلیات معالجات طب
اعلیٰ ورجی کتاب تصنیف حکیم امیر بن الحسن محمد احمد
الحسنی جرجانی۔

مخزن الادویہ۔ مع تحفہ المومنین فارسی
طب میں مشہور کتاب ہے۔

قراہین قاورسی۔ فارسی تصنیف حکیم
محمد اکبر رانی مصنف طب اکبر ویزان الطب
وغیرہ سے مشہور کتاب ہے۔

علاج الابدان۔ یہ کتاب فن طب میں
نایاب ہے تالیف حضرت حکیم عبدالحق صاحب
کے علاج امراض انسان کا خود انسان سے
منقل عبارت کتب مقبرہ ثابت کیا ہے۔

کنز الاسرار۔ تصنیف حکیم ہادی حسن صاحب
مراد آبادی مسائل طب میں۔

ہج الخداقت علم طب کی کتاب تاور۔
ناصر المعالجین از حکیم محمد ناصر علی علم طب میں۔

مفردات ناصر علی مع تکرار الفبا۔
رسالہ جتہ الواقیہ لبہام الاعراض الوبائیہ۔

ونادر رسالہ تدابیر و بایں تصنیف جناب
حکیم سید افضل علی صاحب بنوی النخاطب
بہ شفاء الدولہ بہادر۔

رسالہ تحقیقات طبہ۔ از روی سباحت حکم
یونانی و ڈاکٹری کے جسکا نام ارادۃ سواد الطریق
لطالب منابج تحقیق ہے۔

رسالہ دلائل شحمہ و بیضہ و وایہ برافع البیضہ
ونافع البریہ فی احکام التغذیہ لاصحاب التجزؤ البیضہ

رسالہ دلائل شحمہ و بیضہ و وایہ برافع البیضہ
ونافع البریہ فی احکام التغذیہ لاصحاب التجزؤ البیضہ

رسالہ دلائل شحمہ و بیضہ و وایہ برافع البیضہ
ونافع البریہ فی احکام التغذیہ لاصحاب التجزؤ البیضہ

کتب طب اردو

تشریح الاسباب معروف بمظہر العلوم
اردو از حکیم قاضی الہی بخش صاحب علم طب
میں عمدہ کتاب ہے۔

رسالہ زبدۃ المفردات و نظم باریق
اردو از حکیم سید علی حسین صاحب اشعار
بہ ملیح نظم مفید اطبا۔

زبدۃ الحکمت۔ فصول اربعہ کے روزمرہ
چیزین کے کھانے کا بیان۔

مفید الاحیاء مع فوائد عجیبہ بر قسم کامراض کور
علاج الغریبہ کی کوڑیوںکی دوائیں کام کرتی ہو
مخزن الادویہ۔ اردو و دوجلد ترجمہ مولوی
محمد نور کریم مرحوم کا۔

زمینت انجیل۔ فن معالجہ کھوڑ و نین
مع تصاویر۔

ایضاً مع رنگ۔
ترجمہ طب اکبر اردو و یہ ترجمہ تمام خوبی

ہوا سے ہر ایک مطالب دقیق کو ساتھ ساتھ
زبان کے تحریر کیا ہے۔

قانون عترت۔ مصنف حکیم عترت حسین
سبب نسخہ مجرب ہیں۔

تحفۃ الاطباء۔ تصنیف حکیم مشتاق حسین صاحب
خیر آبادی نہایت عمدہ ہے۔

قراہین شفا فی۔ فن حکمت میں نہایت
عمدہ اور منقول ترجمہ ہوا ہے۔

انیس الاطباء۔ اس کتاب میں علم طب کی
تشریح اردو از حکیم مولوی سید محمد صادق علیہ السلام

قراہین دکائی۔ فارسی سے اردو میں
نہایت عمدہ ترجمہ ہوا ہے۔

مجربات الہری۔ اردو یہ کتاب طب میں بہت
عمدہ ہے۔

طب نبوی۔ جسکا ہر نسخہ مرصع و کونین نو شاد و
رموز الحکمت۔ تصنیف حکیم رجب علی صاحب

طب نبوی۔ جسکا ہر نسخہ مرصع و کونین نو شاد و
رموز الحکمت۔ تصنیف حکیم رجب علی صاحب

منہایت عمدہ ہے۔
معالجات احسانی فی یہ کتاب عجیب فن
طب کی کتاب ہے۔

ترجمہ اردو علاج الامراض مشہور و معروف کتاب
رسالہ قارورہ شناخت رنگ و قوام بولین
ناور کتاب۔

مرکیات احسانی۔ یہ کتاب مثل قرابادین احسانی
کے نافع و جامع ہے از تصنیفات
حکیم احسان علی مرحوم۔

علاج احسانی۔ اس میں علاج بہائم و طیور
کے عمدہ نسخے مجرب لکھے ہیں اور شناخت
امراض بہائم کا بیان۔

ترجمہ ذخیرہ خوارزم شای۔ مترجم حکیم
بادی حسین خان مراد آبادی مطبع کی طرف
سے ترجمہ کیا گیا ہے۔

میران المطب اردو۔ مع رسائل نہیں
و قارورہ و دلائل بول۔

اکسیر القلوب۔ ترجمہ مفرح القلوب مولوی
محمد نور کریم مرحوم نے حسب ایمان مالک
ترجمہ فرمایا۔

عجالتہ فی معالجات امراض دیابتی و سورہ مقیمی میں
ضروری المطب اردو اس میں تاثیر و خواص
ادویہ مفردہ و جداول میں لکھے ہیں مولفہ حکیم
مہتاب رائے صاحب رئیس شترگ۔

فرسنامہ رنگین گھوڑوں کے علاج میں۔
کیمیای عناصری ترجمہ قرابادین قادری
مترجمہ مولوی حکیم نور کریم مغفور قرابادین قادی
کارو دین ترجمہ۔

تشریح الاحیاء یہ ایک مجموعہ اقسام علاج
امراض بلدیہ پھوڑا پھلکی میں مرتبہ ڈاکٹر ایس
فضل علی صاحب۔

مجمع البحرین یہ کتاب لاجواب تصنیف

حکیم محمد سعید خالص صاحب ساکن حاندھرام
سرتکار ریاست کیو رتھلہ سے یادگار ہے اس
کتاب لاجواب میں فن طب و اکثری و یونانی
کو باہم متفق کیا ہے اس وقت تک ایسی
ناور کتاب دیکھنے میں نہیں آئی طبع جدید۔
مقالات احسانی۔ فن طب میں مثل
مخزن الادویہ کے ادویات کی تاثیرات میں
تشریح عمدہ کی تصنیف حکیم محمد احسان علی مرحوم
علاج الموائی عمدہ تدریس و علاج امراض
جانوروں کے حبکو جناب مولوی ابوالحسن صاحب
انگریزی ڈاکٹر جی ایچ مہین صاحب بہادر سے ترجمہ فرمایا
ترکیاتی مجموعہ۔ سالہ نادر و مستحق تحسین
سب قسم سانپوں کے زہر کا علاج اور اس کے
اصناف کی تصویریں ہیں۔

ترجمہ قانون اردو۔ جلد اول قانون شیخ رئیس
یعنی کلیات کا جو بڑی کوشش سے طبیب
حافظ مولوی غلام حسین صاحب نے فرمایا

مجموعات علم وغیرہ کتب نایاب و زائد

عجائب المخلوقات۔ تمامی مخلوقات کے احوال
اور احوال اس میں مندرج ہیں بالتصویرات
منہایت عمدہ۔
ایضاً رنگین۔

ترجمہ اردو مطلع العلوم و مجمع الفنون
از منشی ابن العابدین خان مرحوم۔
مطلع التجارب۔ ترجمہ معلومات الافاق
ایضاً۔ مع رنگ۔

اعجاز عیسوی اردو و ترکیب عملیات و
نقوش و تزیین مطبوعہ مطبع گلزار محمدی
عجائبات فرنگیہ حالات ملک انگلستان ہفت
یوسف خان کل پوٹ تانی سیاح ممالک عرب

هزاران جان دل شتری گردیده در ایوان کیوان پاسبان قصر فیض زهره تمنا می حصول بیت و جوار
 صف نعل را لشکران خرید بهرام خون آشام سرانگشتان از خون اعادی و خیم العاقبه نابکار زنگار
 نموده در ضمار سلطوری نصب اسبق از اقبال و اقران ر بوده بهندی خلک نازد فلک هند و آستان
 فیض پاسبان دوست و سعد راج تیره داری از عساکر فخر تو امان و با سلطه ضعیف تو پیش گرگ خونخوار
 در چنگال پیش ضعیف تر از مور و حکایت پیشه میل قصد است در استنه خاص عام شهر و مردم خدایم چشم دارا
 در بان به سلیمان مان سلطان و دران به پیر خ سلطنت تابنده اختر به جواهر آفتابی زره و پرور به
 بمیدان و غاصم را چه یار به که گرد و دور مصاف و صف آرا به بهار ارای گلزار جهان است بگلی از گلین و صفت است
 آتشی تا بگرددش هست گردون به بکین اقبال و عشر روز افزون به بر اعدایارب اورا تا دم صورت به فضل
 خود مظفر دار و منصور به مهر سپهر گیتی ستانی مرکز دایره جهان بینی سلاله خاندان رفیع المکان گورگانی
 خلاصه و دو مان عظیم الشان صاحبقرانی خورشید سکنه نشان و اور دارا ربان خدیو همیشه شکر فرید و
 حشمت کیوان رفعت جیس مرتبت السلطان بن السلطان ابن السلطان النخاقان بن النخاقان
 ابن النخاقان اسد المعارک و المعازسی معین الدین ابوالنصر محمد اکبر شاه پادشاه غازی خلد الله ملكه و سلطانه
 و افاض علی العالمین بزه و احسانه از عا کفان سده سلطنت جهاننداری و واقفان عتیقه علیه خلقت
 و شهر یاری ار جاد و اتق است که بر تو قبول و ایهیات این شکر افکنده بود خطا که در توفیق آن راه یافته باشد
 بذیل غفور باشند و در اصلاح آن کوششند و الله ولی التوفیق این ساله شملت بر دو رفیق و یک مقام
 رفیق اول در تدبیر مسافران بری رفیق دوم در تدبیر مسافران بحری اما رفیق اول شملت بر ده
 طریق طریق اول در تدبیر مسافران بر طریق کلی کیسکه اراده سفر دارد و اگر متملی باشد باید که
 تنقیه کند از فضلات و تبذیر و در ریاضات افزایش و عیش و سوار شدن پیاده و سوار شدن و شال این
 که در سفر عیلاج بدان می باشد عادت کند مثلا اگر وقت گرم باشد بر در اندر خانه گرم جای نشیند و اگر سرد باشد
 جای کشاده بنشیند یا به هوا صحرای عادت کند و از طعامها که اندر سفر خواهد خورد و در سفر خوردن عادت
 کند و چیزیکه خورد که حیدر الجوهر باشد لیکن در مقدار که بهضم خوبی شود چون گوشت بزره یکساله و نان
 گندم که پاک از شوائب باشد و از ردی بیضه نیم برشت و جالینوس حد برای نیم نوبت گردون به غیبه قرار داد
 که هرگاه در آب جوشانیده بگذارد تا صد شماره کنند و باز در آب سرد کرده بپاشد بگذارد تا صد شماره بپاشد

نیم نخت میشود واجب است که طعام خورده به الوقت سوار نشود و حاجت بجانب شرب آب زیاده شود
 و طعام را فاسد گرداند یا گرای پیدا کند بلکه واجب است که بعد از نزول غبار طعام خورد و ترک بقولات
 و خوراک و هر چه تواند طعام کند لازم و اندک از برای ضرورت که معالجه یابد کنند و گاهی مسافر محتاج میشود
 بسوی غذا که سبب آن صبر بر گرنگی نماید چنانچه طعام از جگر بر بیرون ساخته باشند خصوصاً که بجای غریب
 چربی گاوی یا روغن بادام انداخته باشند و همچنین نقل از بادام و نیز گاهی محتاج میشود بسوی چیزی که سبب
 آن صبر بر گرنگی نماید مثل تخم خرفه یا سرکه یا آب باید که ترک کند او دیر معطشه را مثل مایه و اشیا یکنگین و تیرین
 و تنگ کند و سیر فوق نماید و با مردم اجنبی مختلط نشود و از خوردن طعام و شرب آب از دست غیر احتیاط نماید
 خصوصاً چیزی که یکنگین و تیرین و نیز ترش و خیر که حقیقت آن معلوم نباشد که در دهن بگیرد و بویید و یا در بدن
 بمالد و از اطعمه و اسریر که بی سر پوش گذاشته باشد اجتناب نماید و جای که آب شمعین بسیار جمع شده باشد
 کثرت موده یا غیر نفوذ غیر مستقیم زمین نمناک بود و خوف باست منزل نسازد و در زیر درختان بزرگ و دین
 گیاه و نزدیک آشیانه نخل و کلاغ و هوا هم بدون بخور شاخ گاوی و کوهی و اشغال آن نرسد و در شب چراغ
 نزدیک خود ندارد و اگر سبب پیاده رفتن مانده باشد خود را پشت مال نماید و عضله های پا را بر روغن گل
 یا روغن بابونه و یا روغن شبت بمالد و طریق و هم در تدریس مسافر که در گریه یا سفر کند اگر در گریه یا سفر کند
 سر را از آفتاب پوشیده دارد و روغن بنفشه بر سر مالند و بر سینه لعاب اسپغول و تخم خرفه طلا نماید و هرگاه
 که سوار شود نخست آتش خود را بر سر میوه یا بخورد و اندکی صبر کند تا در معده قرار گیرد و نیز گاهی بسبب شدت
 که ماضی و در قوی عارض میشود پس واجب است درین وقت سوار شود و در شب و آرام گیرد و در
 روز و در مکان بلند فرود آید و اگر چنین اشخاص بسبب شناسایی کردن در آب سرد و ضعف از آن میشود
 لیکن باید که علیهم السلام بکنند بلکه کسی که در شناسایی نماید و در موضعی که محوم باشد و آن بوی را از روی
 به بند و پیاده خورد و پیاده خود را در آتش مفید بود و روغن مغز تخم کدو و روغن بادام درین بجا
 اگر کسی از محوم زند اطراف را آب سرد بشوید یا در آب سرد نشیند و از جماع اجتناب نماید و روغن گل
 و آب بید که در آب سرد بمالد و خرقه دکا هو و خیار بخورد و اگر تشنگی غلبه کند مضغه کندیاب سرد و اگر چاره
 نباشد آنکه آب بنوشد و شراب قیق مزوج سودمند بود و افشردن فاسه که بافتد و گلاب مرتب زند
 نیز ممکن تشنگی است و اگر آب بنوشد سرد و روغن مناسب بود و اگر شریف در تالیف شریف چنین

نوشته اند چون انبه خام پوست دور کرده بعد از آن بجم آورارینره ریزه تراشیده یک و گهری در آب بگذرانند
تا که آب ترشی بر دارد در بعد از آن صاف نموده بافتد نبات سفید شیرین ساخته بخورند رفع اذیت باد هموم میاید
و نیز خاشاک را در خاکستر گرم بپایان میسازند تا که گداز شود پس از آن بر آورده در آب بقیسارند و بدستور
شیرین ساخته بخورند و در از آن به نسبت هوای عدیل است و نیز در کتاب موصوف مذکور است که تهرندی وافع
ماندگی راه و سنگی است و رفع سمیت هوا حار می نماید و افشوده آن بسبب اقبال طبیعت در خول
اقوی است و اگر کشیده را سائیده در گلاب نبات حل کرده صافی نموده بخورند سنگی در افع سمیت
هواست و مداومت قافله هر بعد فی ثانی از هر مهره تقدیر قهر اطلی نافع ضرر هوا و باست همچنین خوردن باصل
در یابی تقدیر سنج یا گلاب طین فخموم نیز رفع مضر است و بوسیله نترنج از برای مضر است هوا
و با از موده و فرش نمودن برگ آن بکین اثر دارد و بوسیله نترنج و برگ آن نیز دفع فساد هواست
و همچنین لیمو و خرموم جهت عفونت هوای و با نافع است و به تبحر کافور و مسعد و صندل و سگ و غیره
و مشک اترج و طر فاد و ورق غار با خاصیت اصلاح هوا میکند و آب بید و گلاب در خانه پاشیدن نیز نافع
بود و پیش کسی که مبتلای به باد باشد هوای بید با و نمیرسد و همچنین نگاه داشتن سیب و سیب و سیب و سیب و سیب و سیب
بنفشه و کدو گل سرخ هر دو از اثر هوای و با محفوظ دارد و علامت و با آنست که هوا بکدر شود و باران
کم آید و حیوانات زکی الحس مثل قمل و بید و خطاف بگرم و در خفا و حشرات بسیار شوند و شرارت
زیر زمین مانند عقرب و موش و مار بر زمین آیند و اشهب در جوم در او اخترا باستان بسیار باشد طریقی هموم
در تدبیر مسافری که در سر میسر کند هر گاه مسافر در راه سر بیاورد خود را بجایه با گرم پوشد و دهن بی را
نگاهدارد و که هوای سرد و فتنه داخل نشود و اگر سرد و روی کار کرده باشد جلده خود را بجایه گرم پوشاند و زود پیش
آتش نرود بلکه بتدریج رود و دست و پا را حرکت دهد و باله و بر و غن گرم مانند زیت و سوسن و پان
چرب کند خصوصاً هر گاه قفل عاقر قرحا و فرنیون و جذبه ستر و حلیت در آن انداخته باشد و ضما و
دقنه و سیر حاقظ فساد است و درین باب بهتر از قطران وانی نیست سیر جوز خردل غیره از اسباب حاره
بخورد و در غن گاو بسیار خوب است خصوصاً و قتیکه بر آن شراب صرف بخورد و حلیت با شراب نیز نافع است
و باید که خالی شکم مسافرت نکند و بعضی آب شراب بخورد و صبر کند تا در موده قرار کند سیر و او شود و پا
را با شانه پشمی بچیده بموزه فرو کند و موزه چنان باید که در وی پای توان جنبانیدن و اگر دست و پای با

بسبب سرما متورم شود و شلغم و کرب و انجیر و بابونه در آب جوشانیده و اطراف در آن نهانند مافع بود و گفته اند بمرین
 علاج آنست که اطراف را اندر برف گیرند یا سر از روی بیرون آید و اگر بسبب سرما زنگ اطراف بگردد و سیاه
 و سبز شود و باید که شرط زرد و اطراف را در آب گرم نهند تا خون تمام شود و خود بخود بند شود و پس گل از می و در سر که
 آب حل کنند و طلا نماید بعد آن شراب نیکو هم یا از آب سرکه بشوید و بمرین کنند و اگر اطراف متورم شود نشان
 بد باشد خبر آنکه جدا کنند چاره نباشد تا عصب صحیح محفوظ ماند طریق چهارم در تدریج بکار بستن نیک می گویند
 سفر باشد ضرور است که رنگ روی آن متغیر باشد باید که چیزی از جگر برود طلا کنند لعل اعاب استغوا کثیر و عرق
 و سپیدی تخم مرغ تا از اثر گرمی و سردی و غبار محفوظ ماند و نان خشک نان میسده در آب خیسانیده طلا نمودن
 نیز مفید بود و مالیدن عین موسفید را در روغن که مؤمن خبیلی گذاشته مکرر از آب می شویید نیز درین باب مفید است
 و بعضی عطر هم درین ترکیب خل میکنند بسیار خوشنود میشود طریق پنجم در تدریج بکار بستن حضرت آبها
 مختلفه پیاز کبیر که در سر که حضرت آبها باز دارد و کاه و درین باب نفع میکند و بهتر آنست که آب شهر خود یا خود
 بردارد و بهر آبیکه رسد همین آید و حرکت دهد و یا گل شهر خود بر همراه خود و آب نازل بیامیزد و حرکت دهد و بگوید
 تا تافته نشین شود آب صاف گردد و درین حضرت آب با مختلفه را بطنج و قلع و قند تقطیر زائل کنند طریق ششم آنست
 که آب را در آب اندازند و نزدیک آتش کنند تا نصف بماند پس از آن صاف کرده بکار برند و طریق هفتم آنست
 که مانند کلاب کشند و طریق تقطیر بسیار است یکی آنکه آب او ظرف گلی متخلل نهند که از وی قطا طر کند و در ظرف تنگ
 بگیرند و هر چه از موضع بلند قطا طر کند بهتر است و بگوید آنکه آب را در یک گنبد نهند و بالا و یک جبهه با گذاردن طریق
 تقاطع درین چوبها صوف پاکیزه ندانی کرده گذارند چنانچه سر و یک تمام شود پس بر دیگ آتش افزونند
 تا بخار صوف بر آید و فرو می چکد و در یک آب صوف را امتحان می کنند هرگاه شیره درین نماید صوف برداشته در
 ظرفی بنشینند پس آن بر قدر که بخواهند بگیرند چون دوسر بار عرق گرفته باشند آب دیگر بنهند از نود و دیگر آب
 بریزند ازین عمل آب شور و تلخ شیره من شود و دیگر آنکه دو قوطی را یکی پر آب یکی تهی در یکدیگر گیرند و از صوف
 پاکیزه قندیکه کنند و یک سر قندیکه اندر قوطی برهند و دیگر سر در قوطی تهی نهند آب شادین قندیکه از قوطی پر به قوطی تهی
 بیاید و چون نرمی را سائیده در آب شیره اندازند بعد از ساعتی صاف کرده بچین چند دانه مغز بادام را
 سائیده در آب اندازند آب غلیظ صاف میشود و مداومت قاذر هر معدنی بقدر قیاسی حافظ صحت مانع از اختلا
 میاه و اهور و غور و نایل در یابی بقدر پنج و یک هفته یکد و بار با کلاب نوشتند حافظ صحت

برو عن گل چوب کرده از طرف خام بر سر نهند و یکپاس فرود و اگر باز احتیاج افتد مکرر عمل نماید بسیار نفع
 کلی میدهد و نیز معمول است چون مرغ زنده را کم بر سر مریض بشکافند که خون بر سر مریض افتد گرم گرم بر سر
 مریض بندند و قتیکه سر و شود و در کف بجایست محراب است و نافع است اقسام سرسام را و این کم که بوی برنج
 لیکن و ال شریف استعمال این هر دو در اقسام بار و میوه و در چون قرص شلش را با آب کشیده بنرساییده بر پیشانی
 ضما و کنند شقیقه و سهر را نیز نافع است همچنین باز بوزاد آب تر کرده نزد یک بالین مریض از خواب بیدار
 و مالیدن روغن گاؤ که مکرر از آب شسته باشد و روغن بادام برکت یا مریض نیز خواب آرد شخصی را بعد از
 تب سهر عارض شد شانه زده روز شب بیدار ماند هر چند بیدار می شود و هیچ فایده نمیکرد چون با حقیر رجوع نمود
 از نیلوفر و تخم کاه و تخم خرفه و صندل سفید هر یک سه شانه کافور یک شانه انیسون و زعفران از هر یک نیم شانه
 همه را ساسایده روغن گل یک توله و آب کشیده بنرساییده و توله و اندکی سرکه مخروح کرده بر تارک سر ضما و کنند
 همان روز بعد از ساعتی چهار کھری خواب کرد و در دوام باز همان ضما و را عمل آورد دم تا یکپاس خواب کرد
 روز سوم از فضل الهی شفای کلی شد و در دوسر و موی که علامت آن سحر و جادو و همان در سر و غلظت دارد
 باشد بر سر مذکور بعد از قصه سر و باید کرد و اگر درین مراض بتقیه حجت افتد سه چهار روز منصف باره خورد
 منصف باره و غلبه شعلب گل بنفشه گل سرخ تخم می سفید شانه تخم کاسنی تخم کوفته هر یک هفت شانه گلاب
 پنج شانه غلاب الونجار را هر یک پنج شانه شب و آب گرم تر نماید صبح مالیده صاف نموده و کلانند و توله
 در آن مالیده باز صاف نموده بخورد و جای که تب شدید باشد احتیاج منصف نمیشود و در ایام دادن مسهل از
 منفر قلو س هفت توله تخم بن چار توله تخم بندی و کلانند هر یک چهار توله شیر بادام بنجدانه و منصف اضافه
 نموده بتقیه کند این مسهل بار دست و اگر در روز مسهل نشدنگی شود و عرق غلبه شعلب و عرق کاسنی اندک اندک
 جوشند و غذا وقت دو و پراشجو وقت سه پراشجو میسونگ ملائم بخورد و اگر عرق بدست نیاید آب بجوشانند و
 غلبه شعلب و قمر بستاند و بنجدانه و عرقی که مطلوب باشد تیار نماید و اگر احتیاج مسهل دیگر شود متواتر بند
 بلکه در میان هر دو تیرید از لعاب مبدانه و سرت بنفشه و آب ببول کند و اگر این مسهل نمی شود باز همان وقت
 منفر قلو س کلانند تخم بن چار توله تخم بندی و عرقیات مالیده صاف نموده شیر بادام بالا بنجدانه بخورد و اگر مسهل
 عمل نکند از عرقیات دیگر و شیا فات اعانت کند و بدو روز خوردن این مسهل خواب نشاید کرد و کسی را که
 عادت قی مسهل بود پیش از مسهل بدو روز قی کند تا معده پاک شود و در مسهل اول اندک مقویات معده بدهد

شربت انار تناول کند صفت ساختن آنش چو بمقتضی و نظرت مس قلعی دار نموده آب صاف کرده
چند جو باشد بر آن ریزد و با آتش ملاک هم نبرد و در آتشی بخین آن تبدیل آب نماید و بهتر آنست که صفت آب
تبدیل کند بعد از آن مالیده صاف نموده همراه گلاب عرق کیوڑه شربت انار با نبات سفید بمال کند
صفت شیاف بخین پنجدرم صابون خطمی نمک طعام از هر یک ده درم شکر سرخ پنجدرم بدستور شیاف
شیاف سازند و علاج در دسفر اوی که علامت آن شدت حرارت و تلخی دهن و بیدار و زردی صفا
قاروره است سوا کصد یا تند علاج در دسرم و سوسیت و اگر ملیم را در آب که صبر و حوض در آن جوشانند
باشد سائیده یا در آب گنیم سوده و زنی چکاند بر آید که بسبب گرم و باغ باشد محسوس است و علامت
این صداع احساکی حرکت گرم و دغدغه در سر و آمدن خون از بینی قطره قطره در دسرم که بسبب است
اصلاح معده کنند و اشتغال این صداع بحسب اختلاف حال معده باشد و خوردن اشیا حامضه
و قی کردن و زین امر بیکن اگر ماده بلغمی باشد تخم شبت تخم ترب عسل نمک در آب جوشانیده صاف نموده
مکرر قی کند و اندکی مضطک و گلقد آمیخته بخورد و اگر دسفر اوی باشد با سکنجبین و آب گرم قی کند و بخین
با گلاب تناول کند و در وقت قی کردن شکم و پیچ را به بندد و بعد از قی دهن روی را با آب سرد بشوید
و قی بسکنجبین کرد و بعد از آن شربت انار و شربت به و بخین با گلاب و آب سرد خوردن برای صداعی
که بسبب خارشراب باشد مفید بود و قوه و آن مرضی است که در عضلات رو چشم حادث گرد و دوشقی از روج
شود و پها و قره های چشم که مایه غلیظی باشد منطبق نشوند و اگر نفخه زند اند یک جانب بر آید گفته اند اگر تا مدت ششماه
طول کند امید اصلاح نباید داشت علاج آن تا چهار روز بهر ما و غسل اکتفا نماید و اگر مرضی باشد
تا هفت روز و پاره چو زبوا و دهن دارد و در زخم شور باز کبوتر و موکمه تیار نموده بدیناگر
به تنقیه حاجت آید روزی شش منفعج گرم و در صفت منفعج گرم منفعج گاهی نیکو فته پنج بادیان نیکو فته
منفعج گرم منفعج گاهی نیکو فته پر سیا و شان بادیان نیکو فته از هر یک صفت ماشه اصل السوس
مقشر نیکو فته پنج ماشه مویر متقی نه دانه انجیر زرد پنج دانه اسطوخودوس هفت ماشه شب در آب کشیده صابون
صاف نموده گلقد عسلی چهار توله در آن مالیده صاف نموده بدین و چونکه ماده در اعصاب تشرب باشد
می باید که هفت روز منفعج دهد و در زشتانزد هم از مغر فلو س هفت توله شکر سرخ چهار توله شربت
مخوف خراشیده پنج ماشه غار بقول دو ماشه سنائی روغن بیدار نیم از هر یک یک توله در منفعج

اضافه نموده تنقیه کند و این مسهل گرم است صفت گل کنند غسل برگ گل سرخ یک آثار غسل سه آثار
 هر دو را در ظرف کرده کف مال نماید که خوب آینه شود باهل روز و آفتاب گذارند و چنین است طریق
 ساختن گل کنند شکری صفت روغن بیدارنجیر سید انجیر پاک کرده بریان نموده کوفته در آب بجوشانند
 و کف همیگیر و در ظرفی تا تمام کف گرفته شود و آب زرد بماند پس از آن کف بار بجوشانند که تمام روغن
 صاف برآید و در مارا لعسل شد یک حصه است و آب دو حصه بجوشانند چون حصه مانده باشد نموده
 بدیده و بعضی در یک جزو شد شش جزو آب می اندازند چون نصف میماند صاف کرده میدهند و استاد
 مغفور در یک جزو شد شش جزو آب می انداختند هر گاه که سوم حصه سیوخت صاف کرده میدادند و درین
 امراض بعد از مالد لعسل بجا آب عرق بادیان میداده باشند و غذا در مسهل وقت دو پیر آب نمایی گوشت
 وقت سه پیر کھنجر می موخته بدین روز و دم مسهل گل کنند و عرق بادیان مالیده صاف نموده تخم ریحان را
 اضافه نموده بکار برند و بار مسهل روز پنجم و دم و پس بجا یارج و حب شبیا تنقیه کند و طریق دادن آن
 اینست که بعد از دو مسهل فلوین باز دوسه روز نفیج ماده منفعی گرم نموده مکتوله حب ابروغن بادام و یا برغن
 چرب کرده ورق نقره سحید و از چهار گھڑی شب باقیمانده همراه آب گرم فرو برد و خواب کند و وقت صبح
 منفعی گرم که در آن مسهل گرم شود مغز فلوین روغن بیدارنجیر سید انجیر صاف نموده با بوشند و بجا آب غذا پنجم در مسهل
 گرم میدهند بدین روز و دم گل کنند عرق بادیان تخم ریحان اتنا دل کنند و باز بدستور حب پس از آن معجون سیر
 و دار المساکت را و دیگر معاین گرم مانند آن بخورد و روغن و حقوره در غصه گرم آن ببالد و بعد از مسهل
 پیش از آن که درل شروع کند خواب کردن معین عمل است بشرطیکه مسهل قوی بود و الا باطل و معصوف عمل است
 و بعد از شروع در عمل هرگز خواب نشاید کرد خواه مسهل قوی بود خواه ضعیف صفت حب ابرو حب سنبل لطیف
 و اریچی عود بلبلان حب بلبلان سلیقه مصطلک اسارون و عفران از هر یک نیم ماشه بر سقوی هشت ماشه کوفته نیمه
 سفوف سازند و بگیرند ازین سفوف و درم تربد سفید محبوف خراشیده و درم حب النیل غارقیون انیسون از هر یک
 یک درم تخم خنظل نکسیندی از هر یک سه دانگ کوفته نیمه آب بادیان حب سازند صفت حب شبیا
 حب سقوی سقوی سه درم پوست بلبلان زرد و ورق نقره گل سرخ مصطلک تربد سفید از هر یک یک درم تخم نیا کثیر از هر
 یک درم کوفته نیمه آب بادیان حب سازند صفت معجون سیر که برای تقوه و صرع و قاع و در غشایست
 سیر یک کرده نیم آثار در یک آثار سیر گاو بنیر تا مهر او دیاسه وزن مسهل و سی درم روغن گاو بنیر و آب بنیر

و باید که مخرج نموده از آتش فرو گیرند و این دارو باره گرفته و بمیته آن بسوزند و نقل بسیار خوب بود
 نقل مصطکی قافله کبار و صغیرا لمیله کالی و اجینی زنجبیل هر یک و درم و دو خامه زعفران از هر یک یک درم و خاک
 برافتنه صفت روغن مقصوره سیاه تخم مقصوره زهره شکر از هر یک یک درم روغن کنجد بست درم
 روغن را گرم نمایند تا که سرخ شود و بعد از آن از آتش گرفته و دو پیله از زنده و از دونه آهسته آهسته خوب مل کرده و بار
 برند از برای تقوه در غشه و جمیع امراض بارده فرشته نیز فایده میکند همین است علاج فالج و آن استرغای
 یکجا تب بدست در طول از سر تا قدم گرفته اند که هرگاه رنگ عضو منفلوج تغییر شود و صغیر و باریک گردد و علاج پیش
 نیست همین است علاج استرخاد آن ترل پیچنی است که ظاهر میشود و عضوی بسبب عجز قوت محرمه این است
 علاج تمدد و آن تشنج عصب بود از جهت سردی و از جهت خلاف آن چنانچه عضو بهیچ جانب حرکت نکند و همین
 علاج اختلاج یعنی جستن اعضا همین است علاج رسته آن علتی بود که در اعضا می مریه حادث شود
 بسبب عجز قوت محرکه از تحریک عضل با ثبات آن بطریق اتصال پس حرکات ارادی به حرکات
 غیر ارادی با ثبات ارادی تحریک غیر ارادی مختلط شود و همین است علاج خدر بار و خدر عبارت از
 نقصان یا بطلان از حس لمسی او همین است علاج سکنه و آن سده تاب است که در بطون باز حادث شود
 اعضا بسبب آن از حس حرکت معطل شوند و فرق میان سکوت و بیت آنست که بیهوشی را بر
 سواد یعنی صاحب سکنه نهند اگر بیهوش حرکت نماید معلوم کنند که زنده است الا مرده و همین اگر در خواب
 صاحب سکنه تشنجی یا چرخ دیده شود زنده بود الا میت باید که صاحب سکنه را تا هفتاد و دو غشا
 که سه شبانه روز دفن نکنند و همین است علاج تشنج و آن علتی است عصبی که غرضش می میرد خود حرکت
 کند و از حرکت انبساطی باز ماند و عضو نیز تابع او شود و همین است علاج کزاز و آن تشنج عضلها چنبر
 کردن است و همین است علاج صداع بار و لکین در صداع بار و احتیاج با اول نیست اما صرع آن سده
 غیر تاب است که در بطون یا مجاری اعصاب حادث شود و روح نفسانی از نفوذ در اعضا منع سازد و تقریظ گفته
 صرع بعد از بلوغ حادث گردد و زائل نمیشود و در آن مرض نیست که چنان پندارد که چیز را میگیرد و دود
 و آن مقدمه و درست و چنان محسوس شود که بخاری از بدن متصاعد میشود و بسبب آن چشم را یک
 میشود و کابوس و آن مرضی است که چون آدمی در خواب رود پندارد که چیزی گمان برسد و او است
 او را می فشارد و نفس او تنگ شود و او از تنگداده تواند داد و تواند بیدار شود و سر که در رم بلغمی و باغ است

و سیات و آن خواب مفراط طول بود که بدشواری بیدار شود و جمود و آن مرضی است که آدمی ناگاه
 بر یک حال بماند مثلاً اگر التیاده باشد همچنان استاده بماند و اگر شسته باشد شسته بماند و لیکن
 فراموشی علاج جمیع امراض باشد علاج صداع بارداست همچون و بیدار و از برای صداع و دوار و سید
 نیز فائده میکند و نیز برای استسقاء عظیم و دوار و برای ضعف معده و نفخه سده و جگر و کبد و دوار و دیر
 و متع و صمود و بجزه و دود و طین سودمند است و قرص شلت در آب خا طلا نمودن صداع بار و در پز
 نافع بود چون بندق هندی یعنی ریخته در آب سائیده و دوسه قطره سوط نمایند صداع فرس و شقیقه بسیار
 مفید بود و چون چند پیرتر بر صاحب لیسر مالیده شود یا بویذ نافع بود و در موضع کباب چینی دوار چینی و وج
 و عاقر قرحا برای فالج و هر بسیار نافع است و مغز مرغ چون بخت بخور و موجب دت و بدن و نافع است
 لسان را و خوردن تریاقت و بیشتر و ویطوس از نیکو هم تا یکد هم از برای سکنه و فالج و تقوه بسیار نافع است
 و مایه گرم کرده بر سر گذاشتن و گذر قمر و چند پیرتر بویانیدن بسیار سکنه بسیار مفید بود و نقل از حب
 صنوبر با نخا صیت نفع میکند بر صاحب تقوه و فالج و نظر کردن در آینه چینی نافع ترین اشیا است
 امراض صاحب تقوه را و آینه چینی آنست که از مس و نقره و برنج ساخته باشند و شراب سرکه صافترین است
 امراض اعصابی را و اجتناب از خوردن شرب امراض ماعی واجبند و عاقر قرحا و صومنیج و سرکه
 کشته و آب پودینه سائیده طلا نمودن بر آخذ مفید بود و اسطوخودوس و کشنیز خشک هر یک یکماشته و یک
 اطر فل کشنیز آینه بدیدار برای دوار و سردی و کابوس مفید بود و جلالت با بخت خوردن برای صرع بسیار
 نافع است و عود صلیب بقدر یکماشته جد و یکماشته و زرق بادیان سائیده و خلق یکمانیدن فائده
 بلینج میکند و نوشیدن خیرایه حیوانات خصوصاً خرگوش با سر که نیز از مجربات است و همین سنگ عقیق
 سائیده چون مکرر بنوشند فائده میکند و شرب بندق هندی و سوط آن در آب چغندر نیز نفع دهد
 و بخوره عود صلیب در لیسان کبود بسته در گلوئی امروغ انداختن مجرب است و آینه است و آینه بید
 و یا قمر بخت و زهر در کردن مضر و بسیار مفید است و آینه و دم موس بر سر صاحب صرع مجرب
 دانسته اند و بوییدن عاقر قرحا و آینه آن نیز نافع است و سوط استخوان سوخته انسان شفا میدهد
 از صرع و بوییدن چند پیرتر جلالت نیز نفع میکند و تخم تاج خروس نیز نافع است و غذا از گوشت بز
 و مرغ و تخمک مناسب بود و مالینولیا و آن تغییر نمون است بسوی بدی و فساد و در حین مرض

میر و اریذ ناسفته کهر یا می شیمی هر یک کثقال گل گاوزبان طباشیر سفید مغز تخم کدو و شیرین تخم زرد مغز
 از هر یک و شقال غبر اشوب خوشبو ورق طلا محلول ورق فقر محلول از هر یک و دانک ب سیب شیرین
 شیرین از هر یک بست شقال نبات سفید یکصد بست شقال گلاب بست پنج شقال بید مشک کشمیری
 بست پنج شقال بطریق معمول معجون سازند خوراک از یکدرم تا یک شقال اگر احتیاج تنقیه شود و نفع ماده از
 منفع بار و باید خورد پس هرگاه بعضی مریض ملائم شود و قاروره کدر و غلیظ گردد و درنگ آن از سفیدی بسیار
 زنده چایته آلوده و پس بسفاج هر یک هفت باشد فستقین بلبلات از هر یک شش باشد سنا کی فقیهون یارچ
 کتان بسته هر یک باشد غار لقون و داشته در سل بار و زیاده نموده تنقیه کند و این است علاج مایه نولیا
 صفراوی لیکن تبرید و کین درین قسم زیاده باید نمود و اگر بعد از سهیل تنقیه بحسب فقیهون کند انسب بود
 بدانند که و رسود او می که از احتراق خلط حادث میشود بعضی از علامات آن خلط که از احتراق آن سوخت
 شده نیز می باشد و سفل آن او و مخصوصه آن خلط نیز می باشد بحسب وجود رعایت آن خلط نمایند
 حسب فقیهون و فقیهون و درم غار لقون تبرید سفید محوف خراشیده در روغن گاوچرب نموده
 اسطوخودوس بسفاج فستق هر یک در می بگویند و آب بادیان بسپارند و این همه یک راک است و این
 استعمال مانند چایارج است و در مایه نولیا می شود و او می الونجار پنج دانه گل گاوزبان گلاب
 هر یک پنج باشد گل سرخ اسطوخودوس تخم کاسنی یکوفته شاتره تخم علمی سفید هر یک هفت باشد و درج حار افزاید
 و او و یه شدید الحار را موقوف نمایند پس هرگاه ماده نفع یا بد روز سهیل بسفاج فستق فقیهون در چای کتان
 بسته چایته بلبلات غار لقون تبرید موصوف در سهیل افزایند چون ماده غلیظ محتاج منفع زیاده میباشد
 لیکن و راشای مسهلات منفعات دهند و در مایه نولیا سوداوی تطبیق یاده باید نمود و اگر در بلغمی بعد از سهیل
 مغز فلو س تنقیه بحسب یارج نمایند و رسود او بحسب فقیهون کنند او بود و در مایه نولیا صفرا و رسود او
 بعد از تنقیه با آبچین و شیرین و آب القرح بسیار سفید بود و تقویت دل از مثل مشرد و لیطوس و دانک مسک عارض
 حار باید که و حقیقت و دانک مسک را ز رانباد و در پنج عقرنی مر و اریذ ناسفته کهر یا پس از هر یک درم
 ابریم مقرض ششدرم همین سرخ همین سفید سهیل الطیب سافج هندی قاقله قفل از هر یک پنج درم شسته
 و از قفل زنجبیل از هر یک چار درم مشک سه مائه غسل سفید یک آبار ابریم را مقرض نمایند که مثل
 غار رسود پس جواهر خوب صلایه کرده باقی او و یه کوفته و بخته با غسل سفید ششدرم بست نیم شقال

و بعد از دو ماه چون جد و ارجی را مصلحت بخون پیا میزند و جمیع افعال خصوصاً در وقوع سموم اتوی نواید بود و در وقت
 مفرح حار سرد زرد و قمر نسیب مصطفی اسارون زرب زعفران از هر یک سه شقال بسا قافله
 و صغیر جوز بو از هر یک یک شقال عود خام چهار نیم شقال عسل شقال علی الریح شش شقال خوراک نیم شقال
 و برای صاحب نیم صغیر نفع ترین است و ترتیب بهو آخانه و حین عطریه رخانه برین
 و بویانیدن روغنهای روح طینه خورائیدن اغذیه مرطبه فاعل الکیمون دن بجا نمش از اغذیه و آب گرم
 بر سر بخن بهترین است و از کثرت جماع و از اغذیه که سودا زیاده کند مانند عرق کرب و گوشت خشک
 از حریف و مالح و شدید الحموضت احرار ضرور است و سرگاه فساد طعام خصوصاً حموضت فحم معده معلوم شود
 قی کنانند قمری گفته که نصف درم فقیون با آتش جود و میزند بخون را در یکدیگر و لیکن احوط آنست که اول از قدر
 قلیل شروع سازند و بتدریج تا مقدارند کور رسانند و در اینجولیا مرقی اگر سبب مرقع حار مرقع علاج
 درم جا باید کرد و گذشتن مجرب بشرط مراقب مفید بود و گفته اند که فصد بعد چهل و درین مرقع مفید بود و نوشیدن شیر
 بسیار نافع بود و اگر داده سرد باشد طولات حاره و خنکات حاره باید کرد و درین قسم تنقیه ازاد و پیچید از حاره
 نباید کرد و کلقت و بخیل و مفرح های و جوارشهای قوی مده دول مفید بود و غذا چوبه مرغ و زردی بپخته و
 مانند آن مناسب بود و علامت مالنچولیا مرقی کرب و قلق و تنگی سینه و تنوع و خشا و حامض و جوع مفرط و
 در و در میان هر دو نشانه باشد کام و نزله فصلاتی که از دماغ فرو آید اگر بمنجنس آید کام گویند و اگر قلیق
 و سینه آید نزله گویند و اگر حار باشد علامت آن سرخی و چشم و تیزی طوبت که از دماغ می آید علاج آن بهدا
 و عناب و سیستان و تخم خنجر و پدید گاو زبان گیلانی در آب جوش اخفیف داده صاف نموده شربت بنفشه و اعل
 کرده بدید و اگر از نزله باز نماند گویند کثیر اسیر یک یک باشد و خیمه خشنی است میخورد بهین جوشانده زیاده
 صفت حمیه خشنی اش کوکنار کلان با تخم صندل و کوب سبزه و دو باد و نیم آبار آب باران بزد و صاف کند
 کنیم آثار قند سفید انداخته بقوام خمیره آرد شربت بنفشه کل بنفشه خشک صفت و نیم شقال در آب بزد
 و بچوشانند و بایک آثار شکر سفید بقوام آرد و اگر کل بنفشه تازه باشد با آثار شیر و بچوشانند و بچوشان
 شربت نیلوفر است افیون زعفران گویند کثیر اسیر یک یک باشد همه را ساییده در آب کوکنار یا سپیدی تخم مرغ
 آمیخته کاغذ را تل رو پیچ تراشیده سوزن زده بر آن بالیده و بر هر دو شقیقه بچسبانند و نیز در آب بچوشانند
 او دیر بستم بقدر دانه موخه فرو برد و از تخم خشنی که کثیر اضمع عربی نشاسته حب ساخته و درین فرو گیرد و غلب

کثیر از کشنده کونا در آب جوشانیده صاف نموده غرغره کند و مداوم عطسه گیرد اگر حاجت تنقیه شود بعد از دفع
 از مسهل بار و حب تنقیه کند صفت حب تنقیه تنقیه تری در رب السوس و رق گل سرخ از هر یک یک گرم
 ستمو نیانید هم غار نقون نیم در هم گرفته بنجیه آب تازه سرشته چهار سازند جله یک شربت است و طریق استعمال
 این شل حب یا ربع است و صورتیکه ماده بلغمی باشد تنقیه از مسهل گرم و حب یا ربع هم مفایقه ندارد و اگر ماده تنقیه
 یا حدت باشد اول فصد سر و نماید و تیریدی که در صداع مذکور شد بیدار و غنای سر و مانند روغن نیلوفر و کدو
 نماید و از کافور و صندل تجیه کند تا ز کام زائل نشود و از خوردن گوشت احتراز نماید و اگر چه نزله جار باشد از
 هوا سرد و آب بسیار سرد اجتناب یابد و خواب بر در خصوصاً بعد از طعام نکند و در ابتدا نزله را خیس نسازد بلکه اگر
 محبتش شود از شکر طرز و دو کاغذ و غیره خود بخور کند و نیز طبع با بونه و مانند آن الکباب یا دانه اصل حبش که شش کور یا شش
 زهره گا و قدری در شیشه کرده و در روز در آفتاب گذارد و پس استعمال نماید و نوشادر و شب یانی سوخته برابر گرفته
 بار یک سائده در چشم کشند یا تنقیه گفته که چون در فلفل و وج و جگر بر غس کنند و بریان نمایند و صدیک که از آن برودن
 در چشم کشند بر آتش کوری عجیب است و کشند و صبر و جذبه بیشتر یونید اگر گل کنجد چهار صد عدد و گل
 چهار صد عدد و فلفل که چهار صد عدد و شب یانی برشته دو دانه نیمه بار یک نموده استعمال کنند از سه آب یا فلفل
 سیدای که در چشم افتد محب و آرموده است و خان سدر و سن قدری مشک و غیره در چشم کشیدن با حول را
 که آن عبارتست از آن که هر یک یک خیر را و خیریند فایده میکند و خان سدر و سن باین طریق گیرند که سدر
 سائیده و در پارچه آکنده فلیله ساخته در چراغ گذاشته روغن کنجد اندازند و روشن کنند و بالا آن طاس نحاس
 و از گون و از نیا و خان جمع شود از کار و یا بر مرغ گرفته بکار برند خیالات و او آنست که در چهار و بر چشم
 اشکاف الوان مختلفه دیده شود و اگر سبب نزل باشد علامتش گفته میشود و گفته اند که چون خیالات یا شش ماه
 یک تیره بماند و در وقت عصر و صبح آن بفراید آن چشم از نزول این نزلد اگر سبب آنخیزه سودا و دماغ باشد
 اطر فیلات و خمیر جات و دیگر قویات دماغ نافع بود و اگر سبب آنخیزه معده باشد اطر فیلات آن کند و در وقت
 و آن عبارتست از رطوبت غریبه که در عقبه عنبیه جمع آید و مانع ابصار شود علامت آن آنست که مردم
 پشته و موی و دود پیش چشم محسوس شود و خیر می را که بسیار روشن باشد یا خراغ و ماه مضاعف بیند چون
 و سفید و صاف و رقیق باشد بجز از قرح علاج نبود و در ابتدای آن هم باریک سائیده و در چشم کشند
 و چشم کشند و خان کند که مانند خان سدر و سن سیرند بر ابتدای نزول آب و سرمان

رطوبت از مجربات است و مداومت خوردن اطریقات و تمیزات کند و این سموط از مجربات است
 صفت آن شک خالص یکم باشد و عفران دو باشد با چمچ یکم باشد که پهل چار باشد کوفته بخته قدری قلیل
 استعمال کند و عصاره آله نیز نافع بود اگر از لا جو رو و جبرانی خسته سر سوخته و خان کند پوست صنوبر ^{طبی}
 سر به ساخته در چشم کشد رختن قره را باز دارد و درون خسته زرد آلودی تلخ در ممرگان مالیدن بعد از آن که آب
 نمک شسته باشد قیل اخوان یعنی پیش که در یک مشکون شود و بویین صبر و سویرج را طلاء نمودن
 نافع است شکر متقلب و شکر را که در شکر متقلب است که سر ملی و ممرگان از گون بجا نشد و شکر
 زائد است که موسی زائد باطن یک فروتر از نسبت قره میرود و علاج آنست که آن سوراخ کنند و شیر بچند
 خون ضعیف با خون قره و شیر با خون قره و سگ بر موضع تنف طلاء کند و عصاره آله از برای ضعف و
 سوزش چشم و رفتن آب از چشم و جبرست طریق ساختن آنست که آله را در بادن سنگی یا چوبی بگویند
 و آب آن را بقیشارند و در آنش ملائم نهند و از دست نیب حرکت دهند تا بقوام غسل خلط آید و بعد که است
 مروجم از برای تقویت استعمال میشود و در صفت آن صد سوخته چار باشد و تویای کرمائی بر آن
 بست باشد نبات سفید ششماشته کوفته بخته در چشم کشند و از برای بول و موه و بقایای رمد نیز استعمال میکند و اگر
 درین امراض زین تدبیر فایده نشود بعد از دفع تنقیه از سمنل طار کند بعد از آن حب ایارج و حب شیباجو
 قروح چشم اگر در قره چرک بود اول با غسل در چشم کشند و شیر زاندر و چشم بچکانند بعد از آن شیان کنند
 و چشم کشند صفت آن از روت نشاسته صمغ عربی کند سفیده از زیند و سفیدی تخم مرغ آینه شیان
 سازند و شکسته سوخته و شامخ مغسول بر دو سائیده در و نمایند و چون رنگاربه درم اقلیمیای فضا و اشق
 صمغ عربی سفیده از زیند و سیرک درم باب سداب سرشته شیان سازند برای جرب چشم و سبل و موه کل
 چشم مجرب است باز کوفته بخته شل غبار سائیده بر اخوان بپاشند و سه ساعت بگذارند زائل میکند جرب عین
 و کافور محلول در آب نیز نافع است جرب خشوئی باشد در باطن پلک با آن خاشاک بود و موه آنست که همیشه
 چشم از اشک پر باشد و کل چشم را بپندوی بپولی گویند شعیره درم و از زانند جو بهرست اخوان عادت
 میشود و باید که در ابتدای مرض و سوت گل از منی صبر و رات کاسنی سائیده ضما و نمایند بعد از آن خون کبوتر
 طلاء نماید و ضما و گردن با موم گداخته نیز مفید بود و چون فلغل در فلغل هر یک یکدرم عفران چهار درم متخف
 یعنی رسوت ششدرم سنبل الطیب درم کافور و انگ بگویند و بکار بند برای حرقت عین فایده میکند

طلا کنند و اگر این تدبیر فایده نکند بعد سر و از جانب مرض بگیرند و زرد پس هر دو گوش و زرقه گردن سفید است
عد و بچسباند و روز دوم نیز چنین کنند و اگر احتیاج تنقیه شود نفع ماده از منفع بار و نموده از سبیل باز و تنقیه کنند
خود و طریق استعمال این مثل حب ابرج است و در صورتیکه ماده مرکب باشد و یا فراج مرغی که نباشد تنقیه از حب
ایبرج هم مضایقه ندارد و صفت حب بلبله پوست بلبله زرد پوست بلبله کالی بلبله سیاه آله منقشه
پوست بلبله گل سرخ از هر یک سه ماشه سالی ششماشه غار لیون نرم سفید تر بنفشه محوف خراشیده لا جورد
منسول از هر یک دو درم کوفته و بنجیه حب سازند و اگر لا جورد نباشد صفتی از هر یک دو درم عین آن
کنند و در حب عظیم بود که تخم متورم شود و هم نیم یک بند تواند کرد و علاج آن مانند علاج زرد بود و
رسوت و گیر و آب کوکبا طلا نمودن بر آن از آنکه گاهی مفید بود و از آنکه شکلی معلوم شود زغال کنند و با
خام را با آب سائیده بیرون بیاک طلا کنند و اگر شربت نفع مطلق باشد شربت زرد و چوب آب سائیده طلا نماید و خانه زرد
نمودن نیز نافع است روز کوره علاج آن لعاب است که از آب سبیل و شیره شتر شربت نیمه قوتی و ل کنند و
شیرین و روغن بنفشه و روغن کدو و بنی چکانند و در طبیب و قوتی باغ باغیه مرطوبه و تنبیه خون باغیه و نیمه هر
کله بایک کند و در آب سرد غوطه زنند و برود و حفر هم در شش کنند و در حفر هم در شش کنند و در حفر هم در شش کنند
بلبله زرد و زرد نیل زرد و چوب از هر یک نیم درم دار قفل نامیران از هر یک دو درم نیم درم دیگر هم کوفته و بنجیه حب
و آب غوره پرورند و در سایه خشک کنند و دیگر بار کوفته بنجیه استعمال کنند از برای سبیل ناخن و سلاق و معده نیز
مفید بود و برود و در طوبت غلیظ که اندرون حفر نیمه شود و بیاید که اندرون با ندکی که طلا کنند و اگر نیل شش
و بیرون دما حفر گوش اگر در گوش از گرمی عارض شود و علا آن سرخی گوش و گوش آن شش و در سبیل
آن از آشنای بارده بود و تبرید یک درم زدشت بیاید و او و هم او و در شیر ختر یا شیر ختر حله که نه گیر هم در گوش چکانند
و شیان ابيض شیر ختر یا شیر ختر چکانند مفید بود و روغن گل باندک سرکه جو شده و نه گیر هم در گوش چکانند و در القوع
ما و نحیار در گوش چکانند نیز فایده میکند و اطراف گوش را بنفشه گل و کلات کشنی سرکه و طلا کنند و غلبه الشعال
گل خطمی گل بنفشه گوگرد و شیر کاه و جو شانیده بخار آن بگیرد و اگر در گوش شست و شست و شست و شست و شست و شست
روغن گل حله که نه گیر هم در گوش چکانند و اگر در هم باشد نیز بر بند که مفید بود و غلبه الشعال و جد و از صندلین سوت
در آب کشنی سر سائیده کرد و اگر گوش طلا نماید و طلا اندوزد و آب کشنی سر سائیده و غلبه الشعال و شیرین و مفید بود و صفت
طلای نمرود صندلین میساکل از شری رسوت سفید آب بوش و در هندی کاسنی طباشیر سفید

کافور گرفته و در لعاب اسفند بستر شده مثل نر و تیار سازند و اگر از این تدبیر فایده نشود و فصد میزدند و اگر چنانچه نر
افتد نیز بکار برینند و اگر احتیاج به نفی شده و فطخ ماده از منقح بار نموده به بل را تنقیه کنند و اگر کلیل نشود و در زیر کلاه
و شدت کند میباید که لعاب حلیم کتان هم در بشیر و حشر آمیخته بگیریم در گوش چکان یا الفح یا بد و فطر شود پس فطیل
پنبه کهنه ساخته بستر شده و گوش نشاند یا کاش شود بعد از آن نر و دت سائیده فطیل که بستر شده باشد یا شیده
و گوش گذارند و اگر بسبب طول مان قرصه گرم متولد شود علامت آنست که حرکت آنها محسوس شود و عصاره این
بستر که در گوش چکانند و چکانیدن آب برگ شفتا و نیز مفید بود و بهرگاه که میزد از آله بیرون کنند و او دویه قال گرم که در
دور سر گذاشته و در نیامیز مفید است تدبیر هوام که در گوش و دوا اگر آب شش و میباید که نف است را بر سر و راج
نهند و بهرگاه ایستاده و جستن شروع کنند و یا قدری پنبه را بر سر میچیده گرم کرده و در گوش بگذارند تا جذب کند اگر
در گوش از سر می باشد روغن بالونه روغن سوسن روغن بلبلان بگیریم کرده و در گوش چکانند و روغن ترب و غن
با دام تلخ نیز در نیامیز محرب است صفت بر آوردن روغن با دام تلخ مغز با دام تلخ متعشیر کرده و بکوبند و اندکی
نبات سائیده آمیخته و طبق سی بر تفتان حال گذارند و دست از آب تر ساخته مغز با دام تلخ را بقیضا زید و ظرف
اندکی کج و از روغن است ترکیب آوردن روغن با دام تلخ شیرین روغن کدو و این روغنهارا نیز از آتش
بر آورند صفت ساختن روغن بالونه بگیرند قدری گل بالونه و روغن کنجد بنیدارند و در شیشه کرده و در آفتاب گذارند
و چون گل بالونه سرد و شونده بیرون کنند و بکر همچنین عمل آرند و همین است ترکیب ساختن روغن گل و روغن سوسن
روغن بنفشه و روغن گوس و غن با همین صفت روغن ترب روغن کنجد یکچوب آب ترب جز و بگوشتان آب فانی
و روغن باقیاندر بگیریم در گوش چکانند برای عقل و باد که در گوش و نیز فایده میکند و روغن روکنه در گوش
انداختن مسکن و آنست همچنین دو سه قطره از شیر قوم در گوش چکانیدن و در اساکن میکند همچنین آب برگ مسکن
محرب است و بگیرند کرده بزگاو قدری از شحم آن نک سائیده بران پاشند و نیم بران کنند و فشرده آب بگیرند
گوش چکانند بخت گرانی گوش در آن به تجربه بیشتر بود بسبب نرم سرد باشد غلبه شعل مغز فلوس اکلید الملک بالونه و آب
کشیدن سائیده بگیریم نموده کرده اگر گوش ضما و نماید همین آدویه را در شیر گاو جوشانیده بخار آن بکشد و در غلها
ند کوره و گوش چکانند و طبع برگ مسکن در گوش است با دسر و آب سرد که بلوش سرد در پید کند علاج
نیز همین است همین است علاج در گوش که بسبب یاح باشد گوش اگر دم و شستن مفید بود چون باز و بار یک
سائیده و در ترب کهنه آمیخته بچکانند و طوب صرف که از گوش سائل شود قطع کنند اگر تنقیه حاجت شود و بی

نقش مادّه از منصف جار نموده بمسل جار تنقیه کنند پس از آن حب ایارج و حب شنبلیله بخورد و شخصی را که نقصان یا بطلان
 در سماعت او عارض شود و نیز علاج همین است و روغن بامد کور و روغن زرد آلودی تلخ در گوش چکانند و بجز خورد
 بکوسد و فقیله ساقه و گوش نمند و موسیقا با روغن گل بگوانی گوش نافع بود و یاقوتین یعنی آمدن آواز در گوش
 همین علاج دارد و روغن قسطار اچکانیدن بهم مفید بود و اکلیل الملک با بونه و شبت و زنگرس در آب
 جوشانیده بخار آن بکشد و صفت روغن قسطار قطره ورم یکوفته شبی در سر که بخیسانند و در نیمه آفتاب
 بخوشانند تا به نیمه آید هم آمار روغن کنی بر سر آن بریزند و بخوشانند تا آب فانی شود و روغن بامد و چون استنقین
 با سر که جوش داده صاف نموده بکرم در گوش چکانند خارش گوش را برود اگر گوش را بمحظمت ناخوش آید تقویت
 دماغ از اطراف لایات خمیر جات کند و مویات و مروحیات دماغ بکار برد اراض یعنی اگر خون از بینی
 آید تبریدی که در رمد گذشت باید داد و گل ازینی با سر که بر سر ضما کند و اگر آله مشک در آب سائیده بریانوخ صفا
 نیز فائده میدهد و کافور قدری در سر که جوشانیده و زینی اچکانیدن خون آمدن ازینی باز دارد و آنچه معمول در محبت است
 و کافور قدری در آب افشوده بکمرین محل میده و زینی اچکانند و در حال عاف را میکنند و اگر قدری فیون و زده
 اتوی خوابد بود و همچنین شمشیر سوخته و زینی و میرین در حال عاف را میکنند و ازین تدبیر فائده نشود و فصد
 سر و کنند و مجرب بر دوش و شکم نمند و در عا که در بر و زجران واقع شود قطع نکنند چشم بطلان یا نقصان تویت
 فلفل شونیز کنند شمشیر سائیده سحوط کند بعد از آن که دهن آب کرده باشد تا دو اندرون وین و در شخصی بطلان
 شحم عارض گردد و پدید آید و یک تنقیه دماغ بکرم نموده و فائده نشود و در عطسه آمدن بغم غلیظ و قوه از راه بینی بر آید صحت یا
 و سر که بخوشانند و در پی که در پیش بینی نمند و شونیز و خردل شحم غلیظ بودینه در آب جوشانیده بخار آن به بینی برسانند
 صاف نموده بطول کنند و اگر ازین بیه فائده نشود بعد از آن منصف جار و حب ایارج تنقیه کنند و گاه باشد که گوش
 زائد و زجرین وید موجب این مرض گردد و آنرا بواسیر انف گویند علاج آن فصد سر و کنند و بکرم سائیده بکرم
 و در رمد گذشت باید از آن تلکین طبیعت بمسل جار نموده بحب بلبله تنقیه کنند و زاج دو درم زنگار نیم درم سائیده
 به فقیله سرشته و زینی نمند و حب السلاطین چار جزو زنگار دو جزو و در اخوت سائیده بر موضع بچسبانند بالا آن مرهم
 نمند و کمی چون در آب سائیده ضما و کون بسیار فائده میکند صفت مرهم زنگار عکالک عجم پنج هر یک نیم درم زنگار
 دو درم بار و روغن تیت سائیده اگر ازین تدبیر ازل نشود قطع کند قمر ح الف اگر زخم بینی تر بود و بولور از
 و جابا پس سر و تنقیه مرهم سفیده استعمال کند و اگر شک باشد دوم روغن روغن زعفران و روغن بامد و بامد و بامد و بامد

نیز همین علاج بود و اگر بر وزن گل و در وزن سید انجیر سقوط کند عطاس نافع بود و چون سید انجیر
 و چون بعد از تنقیه صندل گلاب کافور و در وزن گل را بنویز خارش نمی شود و بود و شخصی که بوی بد دریافت کند بوی
 جسد بدستند ام و بر بنی او چکانند و چکانیدن بوی تر بسیار نافع بود و بعد و قفل و قفل و در وزن سید انجیر و در وزن سید انجیر
 و اگر بدین فایده نشود تنقیه بمهر از مسهل و حب ابرج کند و شخصی که بوی نیک را بدو بوی بد نشکست انجم بکند و اگر
 فایده نشود تنقیه خلط محرق نماید اهر اهر **فان لب بال** خوشش و بین که سرخ باشد برید کور که در رید کند
 مفید بود و طبایع کسرخ کشته سفید کنول گله کافور زرد و کوفته و خیمه بر زبان بیاورند و صندل سفید گلاب سائید
 بزبان بیاورند و بکند و برگ خاد آب تر کرده مالیده و صندل نموده کافور را در آن حل نموده و مضمضه کنند و این مضمضه را
 اسپیغول آب کشنیز سر در نیاب مفید بود و اگر بدین سر فایده نشود فصد سر در و چهار رگ کند و اگر حاجت بر او افتد نیز کار کند
 و اگر احتیاج تنقیه شود مضمضه ماده از مضمضه بار و نموده و در وزن سید انجیر و در وزن سید انجیر که از ماده سر باشد غار لغول با قمر
 نامیران هم تربت کوفته و بر سر که جوشانیده و مضمضه کند و کافور گاد زبان سوخته و الاکی خرد و شب یا سوخته و سیاهی
 تا به همه را سائیده بر زبان بیاورند و مضمضه از مغز فاس و آب کشنیز سر نیز مفید بود و اگر تنقیه حاجت آید بعد از مضمضه بمسهل گرم
 تنقیه کند گله مانند خوشش و بن شدین و آن بشیر و انتشار آن از و در وزن سید انجیر و در وزن سید انجیر که همه علاج
 آن فصد کنند و زو و حجاب کار برند و تنقیه سودا و حرقت نماید و مضمضه لب که آب غوره و آب سماق کنند تا شکر گردد و
 تدبیر که در خوشش و بن گذشته ایجا نیز مفید بود و اگر از انتشار نایسند فلان یون باله صفتش آن آب
 نارسیده ده توله زرنج سرخ و زرد فانی آفاق از سر یک نیم توله کوفته نجیه لب که قرص یا سازند سیلان که از
 و بن اگر از حرارت و طوبت باشد و در حلق و معده زیاده بود علاج آن فصد بایق کنند و در شک با بنجین شربت
 بنوشند و از سماق و گل سرخ مضمضه کنند و کاسنی تازه با نمک خرد و اگر بسبب طوبت معده باشد تنقیه از مسهل گرم
 و حب ابرج کنند و گل قند و جوارش مصطکه و مانند آن تناول نماید و اگر بسبب گرمی باشد و خواب سیلان زیاده
 شود علاج آن گفته خواهد شد بنجر کنده و بن که اکثر با آن کثرت براق و شیان باشد از آب نیگرم مکرر تی کند و گل قند
 و بنجین مخروج نموده لعق نماید و اطریق کشنیز می و جوارش عود و اگر به مسهل ایجا شود از مسهل جوار حب
 ایجا تنقیه کند و مصطکه و قافله و قفل کند و بنجید و عود و بنجیل و سعد و کبابه بکوبند و بمسحل سرشته و حب
 و در وزن گیرند و اگر بسبب فساد گوشت بن و دندان باشد فصد چهار رگ کنند و تنقیه به مسهل
 بار و نمایند و ماز و موز و گلنار و در سر که جوشانند و بدان مضمضه کنند و اگر بسبب حرارت معده از شادان مضمضه

تسکین خواهد یافت و در حلاکت زبانه خواهد شد آب قهقهه شیرین و شیرین با شکر یا شکر با شیرین و همچنین
 تناول کنند و بعد از آن نصف تنقیه به بل بار نماید و این حب در دهان او صفت آن مشک کافور هر یک یک
 طباشیر سفید هر یک گل سرخ صندل سفید بلبله زرد هر یک و در هم فلفل کباب هر یک یکدرهم کوفته نیمه بگل
 شسته حب سازند و اگر درین حب فلفل خولیان غرقه جاز هر یک یکدرهم یا نیمه زردی نقره که بسبب غم
 انسان باشد مفید بود و در هم زبان ماده اگر هم باشد علاج آن مثل علاج چوب وین که از گرمی باشد زان
 و اگر سرد باشد علاج چوب شش وین که از سردی باشد مثل استخوان فلفل زبان لبطلان
 و ووق گاه باشد که حشوق طبل گردد علاج آن تنقیه از بل گرم کند بعد از آن حب ایا سرج و حب سیاه شود
 و بمضمضه از عاقره حاد و یونج و خردل سیر که کند و اگر در مزاج گرمی باشد میباید که از ریاس و در و و تاق

و همچنین و همچنین مضمضه نماید و اگر مجموع طعم بار آلت دریافت کند باید که تنقیه صفا از مسهل بار و کند و اگر
 شیرین دریافت شود و این لالت بر علیه خولست و با بر بلغم شیرین اگر غلبه خون با قصد کند و تنقیه صفا نماید و
 اگر غلبه بلغم باشد از بل تنقیه سار و اگر شور باشد در یافت کند علاج آن شیر به مسهل حار باید کرد و هر دو
 که در لبطلان و ووق که در شکر حب احتیاج از آن مضمضه نمایند مضمضه صفا و بعد از آن بخت باشد که زرد زبان و
 شود و اگر سرخ با سوزن باشد سردی که در برید گذشت باید داد و قصد سرد نماید و زردی بسیار و تنقیه به بل
 بار و کند و اگر سفید و حب با تنقیه مسهل حار بل و واد ویم کاله باشد نوشاد و زنجار حرق و نگار با
 سر که بسیار و زرد زبان بسیار و واد ویم که در بلو اسیر می باشد که در شده اینجا نیز مفید بود و اگر ازین بد بزرگ باشد
 و شق کنند و ماده آن سیردن آرند و علاج خشکی زبان باشد علاج چوب شش وین که در مزاج و سوز و گلزار سر که
 بچوشاند و مضمضه کنند و که در خیار و قوت قطع آن بلایشید و از بر اگر قیدین با بفسد بود و اسهول و کثیرا
 و بهیدانه در وین گیرند و در آب لغات آورده مضمضه کنند و علاج در هم لب نیشل علاج چوب شش وین که در مزاج با
 و غلبه شعلات بسیاری گلزار و ورق گل سرخ با سر که و کباب سائیده نماید و کند و صرخ و چوب شش وین که در مزاج
 نیشل علاج چوب شش وین که در مزاج سفید و مفید بود و بلو اسیر شفت و آن نیست که لب زردین سطر شود و
 و در میان آن شق گردد و باشد که بماند توت پیدا شود و گاهی بر سرد و لب شکر گردد و باید که فصد سرد و چهار
 کند و دل که در بلو یا گدشته بدی بین مرض مبتلا شده بود و دل زرد چسپانیم بعد از آن دو احار
 و در بلو اسیر الف گذشت احتمال کناییم صحت یافت علاج تر قیدین لب نیشل علاج تر قیدین زبان با

بریان گرفته و یا از غصه بریان گرفته با سرکه نمکین که میزدند و اگر کسی که بریان گرفته و بدنش سرد و بی اشتیاق باشد
 و یا عصبه باشد علاج نمک و عسل و مانند آن از اشیا گرم سائیده بردن آن با لرد یا خرفه و مغز بادام و مغز زیتون
 را بگویند و ببالند و بپزند و از شیر تازه بپزند و بپزند و اگر سبب غم باشد و یا سودا بود که در معده مجتمع باشد علاج آن
 بتقیه معده از قی و سهل کردن و بعد از آن ادویه مذکوره را در یک نمائند و در هم لخته اگر در هم آن حار باشد علامت
 آن در دو ضربان بود و گاه باشد که سبب طوبست مغمی بود و علامت آن سفیدی رنگ بود و دست طمست بود
 علاج آن مثل علاج شش و همین ادویه است همچنین باشد علاج قروح لثه و اگر لثه متعفن باشد باید فیونیکالین
 گلزار و مانده آن که در نقصان شست لثه گذشته استعمال کند و علاج ناصور مانند علاج لثه متعفن باشد
 و اگر لثه شود روغن را بگویند و صوف بر طرف میل بسته در روغن غوطه دهند و گرم گرم بر ناهمواریها بزنند اگر خون لثه
 آید این سئون مفید بود و تالیف جدا مجرب و موثر است صفت آن بسیاری چنانچه سوخته گلزار شام
 گوزن سوخته کاغذ خطائی سوخته سماق سوخته پنجه فی طباشیر سفید غنچه گل سرخ که از ج استخوان بلبله
 زرد و مسک را یک برگ بود و دوم الاخون سعد کوفی کند و در عسل شکر از هر یک ماشه شب بریان
 پنجاه شته گرفته بپزند و بالند و امراض حلق و لهماة خناق و رم و لوزین و عضلات مری و مجمره باشد که مانع
 تنفس بلیع گردد و تهریزی که در ریه گذشت بکار برد و فصد سر و کند و بعد از آن هفت روز لوس و دو گوش
 و میان کردن بپسند و در روز دوم نگر عمل نمایند و فصد رگ زیر زبان کنند و حجامت ساق میان شانه نیز
 مفید است و اگر جد و ارتقش در آب کشیده سیراب غلب سبز سائیده بر گلو طلا کنند برای خناق در دکل و جگر
 و همچنین برای و خطائی تنها یا بحد و در آب کشیده سیراب بود و غرغره از لعاب سنبول و آب کشیده سیراب در ارم حاره
 حلق مفید است و غرغره مغز فلو و آب کشیده از برای خناق بسیار نافع است و در انتها مغز فلو و شیر گا و که بلالی
 آن در کرد و باشند بالیده و صاف نموده غرغره نمایند و در خاق سخت صندل کلان بری را شکم شکافته گرم گرم
 بر گلو بند و بپزند و بپزند نموده از آتش گرم کرده بگریزند و در شکم پشت را محاذی یاد و درین مفتوح دارند
 تا هوا بین سنگ پشت بوضع خناق رسد باذن الله تعالی و در اندک مدت دم خناق را تحلیل میکنند و استاد
 مرحوم هم در خناق سخت همین تدبیر فرمودند و هرگاه ماده جمع شود و درم سترخی گردد و رنگ آن زرد شود و نوا
 و نمک سائیده در روغن کشیده گرم این غرغره کند و وقتی که منفس شود غرغره از روغن زرد و آب گرم و از
 بار عسل نافع است و اگر منفس شود باید که از انگشت یا آلت او را منفس کرد و اگر تنفس شود و بپزد و از روغن

بسهل بار و تنقیه کند و تیر است که عوض مسهل حقیقه کنند و در درم غمی بعد از دفع از مسهل گرم تنقیه کند و از بل
و آب کامه با از انجیر و تخم ترب غره کند و در درم نوادی که بسیار اندک بعد از انتقال در درم حار باشد بعد از دفع
و حجامت ساق تین و تربطیب ده از منصف نمود و تنقیه شود از مسهل حقیقه کنند و غره بشیر و انجیر و تخم کند
و اگر زبان مرصع امه بیرون دهن باشد علامت رسو بود و هرگاه کف از دهن بر آید امید زندگانی نباید و است
و اخمده و اشربه و غره و تنقیه میباید که نگیرم باشد و اگر ماده کثیر باشد غره بعد از تنقیه مناسب و نهاده و شاهی
بلایه شربه و غره کردن معین تنقیس و بلع باشد و ملاذه افتاده را از گل بگیرد آن که آتش رسیده سرخ شده باشد
یک فلفل سیاه سائیده آمیخته ملاذه را با آن بردارد و گلزار کوکبا و غلبه کزبان کشیده خشک غره کند
ماز و گل عر شوی را البسه که سائیده تیر بارک سر ضما و ساز و دگاه باشد که سبب آن غلط حار باشد علامت آن سر
و سوزش و تشنگی باشد علاج آن شل علاج جوش دهن است که از ماده حار باشد باید کرد و علاج درم لبات تیر باشد
علاج جوش دهن است و بجه و درم حار بود که در عضلات طیفین حلقوم حادث شود علامتش آنست که از خارج
سرخ از گوش تا گوش ظاهر شود و مانع بلع و آواز گردد و علاج آن باشد علاج خنق گرم و تنقیه را نیز همین علاج بود
نه گو و یا غیر آن که در دهن متعلق گرفته باشد سر که و نمک یا سر که و انگزه را بکم آمیخته مکرر غره کند و اگر گل سیاه
و زرد طیفه دهن عسل را بدان بر کنند زرد هر جا که باشد بسوی گل میل کند و بیرون آید و گرفتن طحلب در دهن
همین عمل دارد و یا شیر بخوراند و در آفتاب نشاند تا گرمی آید و کند پس قطع پنج یا کوزه آب سرد بربند
باشد که میل بسوی کند و بیرون آید اگر بنظر آید تیر بر گیرند و اندکی صبر کرده بر فرق بیرون آرند و اگر زرد و زرد افتد
فورا قی کنند و الاسهل دهند و قهقهه خار و مانند آن که در حلق متعلق باشد و اگر بجز آید نیز از زرد بر گیرند و اگر بنظر دریا
آب بنوشند و قهقهه بزرگ خورده قی کنند و استفج یا صوف را بخیطه بست بلع نماید و قهقهه متعلق از انجا تها و زرد آب بر بخورد
بسن و دی بر کشد و شخصی را که از کند خفه کرده باشد میباید که کند را از حلقش و کند پس اگر کف از دهن بر آید باید که
نیست و اگر کف بر نیاید قصد سر و کند و بر و غن نباشد و آب نگیرم غره نماید و هر دو پا باله و یا شویه کند و حقیقه نماید
ترکیب مسهل بعینه ترکیب مطبوخ مسهل است و در امراض گرم از مسهل بار و در امراض سرد از مسهل گرم حقیقه
مگر بلایات را و حقیقه داخل کنند و قهقهه مرض طاقت نوشیدن مسهل ندارد و ادون حقیقه ضرر بود و باید که بکیر قطعه
جوش بقدر خنصر باشد و طول آن بقدر شست گشت ورق آن تیرین است که چرم شکل کیسه باشد و در غره و عند الضرر
از شانه کا و سازند و بر انبویه فی بوجه آن بنهند و آب حقیقه اندرون او بر کرده بهم آورده و بنفشه سازند و بدو

لعل آرند و سرانویس را چرب کنند و مقدار آب زیاده از دو ثلث رطل نباشد و دو او معتدل باشد و غلظت و قوت
 و در وقت معتدل نیکو هم استعمال کنند پیش از حقه مسهل آب نیکو هم و او را آن مناسبه حقه نمایند و با ل فاعل مروج آب
 پیش از حقه از آب نمک و صابون حقه میکنند بعضی صابون را نیز مطروح میسازند و در بیمارها گرده و در دسین
 مرض مستلحق دارند و سر و سرین را بر بالش میهند و در قونج و در زمان دانند آن بیمار را بر زانو می خوابانند
 و سر و سرین بر بالش میهند و بطرف و روئیل کنند و در حیرتگی بسوی پشت نهاده مستلحق میباشند و سرین را مرفوع دارند
 و در امراض باغ مستلحق بخوابانند و سرگردن سر بالش میهند و حقه الصوت گرفتگی آواز اگر سبب آن باشد علاج
 گفته شده و اگر سبب گرمی خیمه باشد یا خیمه بعد از خیمات حاره حادث گردد و علاج آن خیمه تخم خیارین شیر
 خمره سیاه شیر تخم گرد و در عقیات بر آورده باشد و نبشته و با شربت نیلوفر تناول کنند و اگر سبب سردی خیمه باشد
 چنانچه در هوا سرد حادث شود اصل السوس مقشع شکوفته بادیان گاوریان پر سیا و شان نبات سفید و در عقیات
 بخوشانند و صاف نموده بخورد و اگر سبب سردی خیمه حادث شود قتل خمره بود و شونت و در دهان نمیشاید هیچ بادیان
 اصل السوس مقشع شکوفته بادیان پر سیا و شان نبات سفید و آب خوشانیده صاف نموده بخورد و در دهان نمیشاید غرغره کنند
 و اگر سبب سردی خیمه باشد شونت در دورد و با اکثر از غبار و دو حادث شود لعاب سبدانه لعاب سبغول و عقیات
 بر آورده باشد و نبشته و شربت نیلوفر خورد و اگر سبب کثرت صبح حادث شود علاج آن نیز شل سوراخ حاکنت و غرغره
 از مسکه و شکر مناسب و از روغن نبشته غرغره کردن نیز مفید بود و در کینه خیمه شربت خورند و حقه الصوت که سبب
 خوردن سید و در بدخل چای یا بایان خیمه بخورد و تی آرد و گلویشاید و اگر درین مرض احتیاج تنقیه باشد بحسب غلط
 تنقیه کند عسیر البایع و او نیست که ماکول و مشروب بدشواری فرو برد و این مرض علاج پذیر میباشند و اگر هم
 اگر حار باشد تبکی شدید و در در میان هر دو شان بود و اگر بار و باشد قتل در میان کتفین باشد علاج آن باشد علاج
 و درم حار و بار و است چنانچه خواهد آمد مگر اتمده و اطلیه انحرض در میان کتفین کنند نفث الدم تبرید کوره باشد
 ریش بوسینج انجبار و لای و شیر خمره سیاه و بار تنگ تناول کنند و اگر نبشته و قصد بایق کند و قرص کرباد
 گلنار و در صفت قرص کربا که با صمغ عربی نشاسته کثیر منغز تخم خیار منغز تخم کد و از هر یک سه درم گلنار آفاقیا
 از هر یک یک درم شکوفته و بنجیه بالباب اسجول شسته اتر اهل ساز و در وقت شربت ارچنج باشد تا دو درم صفت قرص
 گلنار گلنار گل ازنی صمغ عربی از هر یک چار درم شربت آفاقیا از هر یک سه درم کثیرا دو درم کوفته و بنجیه آب
 گلنار قرص سازند و اگر سبب آن نزله باشد هم بنزله که کنند و غلظت و درم صمغ عربی حار است جوهر کبریا

مناسب است امراض صدر و آلات تنفس ضیق نفس مرضی بود که چون عارض شود نفس تنگی و تنگی
 و مایه این مرض گاه باشد که در ریه بسبب سردی مزاج ریه تنگی و گاه باشد که از دماغ منقبض شود و علامت
 انقباض آنست که با علامت نزل باشد و ثقل و تمدد و صداع در دماغ بود و ضیق و فتنه حادث شود و می باید که
 ابرشیم خام بسوس گندم گاوزبان گیلانی گل گاوزبان اصل السوس منقش که قیته نبات سفید و آب شکر شانه
 صاف نموده بدرد و لعوقات معتدله که سبیل اخراج بلغم و تغلیظ مواد رقیقه نمایند همراه جو شانه مذکور باید داد و اگر
 ماده منقبضه جار باشد قصد بغت اندام یا با سلیق کند و نفیج ماده از منقبض بارد نموده از سهیل بارد و به تنقیه پردازند
 و این لعوق از براسه سرفه نزل به سبب حذفت آن اصل السوس پنجه درم تخم خطمی بهدانه سیریک سفید
 در دود و صد و پنجاه درم آب شربت تر کنند صبح بخورند تا به نصف رسد و با صد و بیست درم قند سفید بقا و درم
 و مغز بهدانه صمغ عربی سیریک سه درم کثیر چهار درم تخم شمش سفید شمش سیاه هر یک پنجه درم نیم صلیب کرده
 بیامیزند و قدر شربت شمش لعوق معتدل که معروف و مجرب است در هر حال مناسب بود و حذفت آن
 موثر منقش انجیر زرد و با قند تخم شمش اصل السوس مغز تخم که وی شیرین پیر سیاه شان از یانه زوقای خشک مغز تخم
 منقش حلبی پودینه ولایتی صمغ عربی و خطمی کثیر تخم گمان بهدانه کونا سیریک نیم توله جو کوب نموده در دوا و آثار آب
 بخورند تا نیم آثار بماند صاف نموده غسل پا و آثار داخل نموده بقا و آمدند قدر شربت پنجاه باد و درم و لعوقات
 درین مرض بهتر از شرب و بات اند و روغن سوسن روغن زعفران مانند آن که همین بر نفیج مواد با هم انداختن
 لعوق از برای ضیق نفس مجرب است حذفت آن گاوزبان گیلانی گل گاوزبان صمغ عربی از دود و پنجه
 رب السوس بهمن سفید پنجه سوسن قنطاریل سفید از هر یک یک درم پا و بالا شمش سفید چا و نیم درم تخم شمش سیاه
 و نیم درم تخم تر بود درم مغز تخم کاه منقش درم غسل سفید پنجه دام نبات پانزده دام لعوق سازند و خاک
 شمشا شسته و صغوف که از برای ضیق نفس بار و نافع است حذفت آن برگ آکجه که زرد شده از درخت افتاده
 یک آثار چونه تری و نمک از هر یک و نیم دام پنجه هر دو در آب سیاه برگ مذکور طلا ساخته خشک نموده در سبوحه
 گلکی نگار داشته در میان آتش یا چکشی نایک پاس گذارند تا سوخته شود قدر سه مناسب بکار برده و اگر
 ازین تدبیر فایده نشود بعد از نفیج تنقیه از سهیل گرم و حب ایاریج کنند و قی بعد از سهیل مفید بود و اگر ضیق
 بسبب بخارات عاره قلب باشد علاج خفقان کنند و اگر بسبب ریاح و انجیره اعضای تنفس را تسکین
 تخم کشوث شیر بادیان و گل قند بخوراند و تنقیه به سهیل گرم کنند و اگر بسبب درم ریای درم غصو مجاور آب

علاج آن بعلل آن عضو کنند نفس اشتیاق چون عارض شود بدون راست کردن گردن کشیدن
 او با قوت نفس نمی آید علاج آن مانند علاج ضیق باشد سعال علاج آن مانند علاج ضیق نفس بود و اگر بپسته
 و پیله مسادی گرفته در آب اورک حب بقدر موگ بسته در دین نگا دارد برای اکثر اقسام سرفه مجرب است
 و خوردن تریاق کبیر بر اسعال بار و فید بود و سعال که بسبب نزله باشد علاج نزله کنند و سبب و سبب آن
 زیاد و باید کرد که در اکثر متقل سبل میشود و لوق نزله که صفت آن مذکور شد نیز فید بود و گاهی بسبب گرمی
 و خشکی ریه باشد علاج آن در سجه الصوت گذشت و اگر حاجت تنقیه شود بحسب غلبه خلط تنقیه کنند و اگر معالی بسبب
 ذات الجنب ذات الریه و درم کبد و صدر و قفص معده باشد علاج مرض اصلی کنند ذات الجنب می بود که در
 عضلات داخله یا در غشاء تبطن اضلاع یا در حجابست عا به حادث شود در طرف یمن یا در طرف سیار و این
 را ذات الجنب خالص گویند و اگر در حجاب خارج مشتمل اضلاع و در عضلات خارج حادث شود آنرا ذات الجنب
 غیر خالص گویند علامت آن تب و احم و دردناخض زیر اضلاع و سعال و نبض نشاری بود علاج آن مانند سرفه
 فصد یا سلیق از جانب مخالف کنند و عناب و پیستان بهدانه تخم خطمی سفید را در آب جوشانده صاف نموده
 شیره تخم کاهوی تقشیر شربت بنفشه خاکسی اخل کرده بخورند و موم سفید و روغن گل بر آتش گداخته بجای کنند
 بمالند و غلبه کنند بالای آن بنزد و بعد از آن عناب و تخم خطمی سفید تخم کتان هر یک شش ماشه با موم زرد و روغن گل
 هر یک و توله قیر و طی سازند و بکار برند و اگر حاجت تنقیه شود و زبسنل بیسمل بار و تنقیه کنند و درین امر غرض
 تهیه از سسمل میشود و آب سرد نباید خورد و گفته اند که ماده ذات الجنب چون در چهار و ده روز تحلیل نشود جمع شده
 ریگ میگردد و بعد از انفجار اگر در چیل روز منفع نشد اکثر انفع آن هفت باشد بخوبی سبیل میشود و شصیده در می
 گرم بود و در حجابی که بر اضلاع علف است و صاحب این مرض حرکت نتواند کرد و هیچ وجه نتواند خفت و در سرفه حجاب
 عاجز و در ذات الریه و در می گرم بود و در ریه علامت آن تب و احم و سعال ضیق نفس و در قفص صدر
 و نبض موجی بود و ذات الصدر در می گرم بود و در حجابیکه قائم صدر است مغلیقین در جانب قص علامت آن
 تب و احم و قلق و مرضی از قفص صدر تا شیره در و ناخض دریافت کنند و نظیر بالا و زیر نتواند کرد و در پشت و پهلو خواب
 نتواند کرد ذات العرض در می باشد و همین حجاب که در جانب فقرات پشت حادث شود علامت آن پشت
 که مریض در در میان هر دو شانه دریافت کند و خواب به پشت باز نتواند کرد و علاج این امراض مانند علاج ذات الجنب
 مگر آنکه در ذات الصدر سینه ضا و در ذات العرض میان هر دو شانه و در شصیده ضا و نباید کرد و در حجاب

که در ریه حادث شود بسبب نزله عار و ذات الحجب و ذات الریه و سعال مزمن و نفث الیه که از ریه باشد علامت
آن تب و سعال و نفس نه بود و فرقی در میان نه و خلط آنست که دره بعد از ساعت در آب می نشیند و چون
بر آتش تنه بوی می آید و جراحت ریه که ابتدای سل باشد نیز علاج پذیر نیست مگر از راهی تخفیف عوارض و حوالات خفیه
و قرص سرطان همراه شیر خرو یا زنان میا بزدند و سرطان را میا و کنند و شکم سگافته آب و نمک شسته همراه آتش جوش
شیخ بوعلی فرموده که مسلول را گلختن تازه بسیار و هندقی که نان خوش بهم بین باشد نفث غلیظ خواهد کرد
و از مخرجات قشری است که غری الکرم را در آب گرم حل کنند و بانهات شیرین کرده بخورند و پخته تازه بی نمک و روغن
بهم مناسب بود و غذا شور با از گوشت بز و جوج مرغ و کله پاچه کشتد و علاج نفس و غلیظ که بیرون آویت باشد از
اصل السوس مقلد شکوفه و پیریا و شان مانند آن که در شیخ گرم گذشته در آب بچوشاند و در روغن بوز و مانند آنرا
بر سیئه مالد و همین است علاج مده که بسبب سلیه و صدر محرق شود و امراض قلب حرکت مضطرب که بدل عارض گردد
خفقان گویند علاج باید که قصد با سلیق از جانب چپ کنند بعد از آن قصد صافن نمایند و آله مری شسته بوق نقره پیچیده همراه شیر
خمر سیاه شیر کشیده خشک شیر و زرد شک هر یک شش شمشیر آلو نجار را پنج دانه در گلاب عرق کیوڑه عرق گاوزبان
عرق صندل سفید برآورده شربت انار شیرین تخم فرفر خشک پنج ماشه داخل کرده تناول نمایند و براده صندل سبت
شغال در آب نیم آتار تر کرده یک شبانه روز نگاها در دو بعد از آن جوشانیده شیر آه آن بگیرند و با نیم آتار شک
سفید تقویم آرند و بقدر شش ماشه همراه تبرید کنند و عرق آله مری خورد و قرص کافور با تبرید دادن نیز مفید بود
صفت قرص کافور کافور سه جز و زعفران چهار جز و فرفر تخم که در پنج جز و تخم خیابین چهار جز و غسل چهار جز و کوفته
بنجته اقراض ازند و صندل در آب کشیده سبز سائیده بر سیده ضا و کنند و نوشیدن گلاب عرق کیوڑه و عرق صندل
در امراض قلب بسیار فائده میکند و سیب می و انار بخورد و در امراض قلب افراط ادویه شدید و البرودت مناسب
نبود و اگر ضرر باشد پس ادویه حاره که تقوی قلب باشد مخلوط نمایند چنانچه زعفران در قرص کافور مخلوط نموده میشود
و نگذارند که طبیعت قفس شود و نیز باید که با ادویه مسهله ادویه قلبیه یا را باشد تا اثر آنها را بدل رساند و هم تقویت
دل نماید و الد شریف و ترالیف شریف میگویند که عم مجروح مندی را در خفقان و تقویت دل و مراق استعمال
میفرمودند و گاهی نصف مندی و نصف گاوزبان را عرق کشیده برای امراض مذکوره میدادند گاهی تنها و
گاهی همراه ادویه و سماجین قلبیه و چون گاجر را در تنور بریان نموده پوست باریک در نموده و خسته آنرا جدا کرد
زیر آسمان شب داشته صبح قدری گلاب قند آهسته بخورند برای خفقان و تقویت دل مجرب است

و در خفقان سوداوی که علامت آن فکر و دشت و خوابهای بد باشد و دار المسک حار مفید بود و اگر چندی از این
 دروغن سوسن و زنبق بر سینه ضمه و کنند و اگر به خلطی از اخلاط حاجت آید بر یکدیگر در بالین بگذارند
 بکار برده و آنچه در بالین مفید بود اینجاست نفع آید پس از آن مایه الجبن شیر نرود و اگر از مشارکت
 معده بود اصلاح معده بکنند و جوارشهای بارده و حاره بحسب حاجت بخورند و تنقیه معده بحسب غلبه
 خلط نماید و اگر مشارکت عضو دیگر باشد علاج عضو کنند و اگر سبب کثرت صوم و استفراغ و زرق الدم در ریه باشد
 اغذیه حیدر الکبوس تناول کند و سیل سایش و تنعم و استحمام نماید و طریق دادن مایه الجبن اینست بکینه
 شیر بز جوان سرخ رنگ و در ظرف قلعی و اراند اخته بر آتش دوسه جوش دهد و در گمال جوش سرکه اندازد و از جوب
 انجیر که چهار پاره کرده باشد حرکت دهد تا آب کبود بر آید و شربت نیلوفر داخل نموده بخورد و از هفت توله شروع کند
 و تا یک رطل رساند و تا دوسه روز بپیمد و در وید از آن یک یک یک توله دود و توله هر روز زیاده کند و در روز
 نهم و دهم و دیگر ایام سهل سفوف میداده باشد بعد از آن بدستور هر روز یک توله نماید و دادن چهل روز یا زیاده و کم شود
 بر برای طبیب است و همچنین از یک نیم رطل کم زیاده دادن اختیار طبیب است و در اثنا خوردن مایه الجبن
 از لبنیات و غلطات و حلویات و موصفات شدید و از قبولات لازم داند و احتراز از جماع و از جمیع حرکات متشنه
 واجب شمارد و در صورت کثرت ماده مغز قلوب و همچنین شیر خشک همراه مایه الجبن در ایام مذکوره نیز افزوده میشود و بعد
 آن این سفوف میدهند صفت سفوف سناکی اقیمنون از هر یک پنج درم ترب سفید محبوته خراشیده پنج درم
 غار لقون نرم سفید راجور و مغول طلیه سیاه باد نخبویه از هر یک سه درم گل سرخ چار درم پوست تایلند زرد و سیاه
 کابلی و بسفاج فستق ریوی پینی از هر یک پنج درم اسطوخودوس دو درم کوفته پنجه سفوف سازند شربت از نه توله
 تا یک توله و غذا آتش جو یا شور یا یا خشک یا نبات رده یا شوله و همین است ترکیب آن شیر نرود و مایه الجبن سفوف
 و سهل مغز قلوب و این استعمال نمیکند ترکیب ساختن مایه الجبن و گیاره و گیاره تازه و از سرکار و چند جانبر
 پس در گل زرد و یا آرد جو که ضحامت آن بقدر یک انگشت باشد گرفته و زنجبیری که گرمی آن فروخته
 باشد بدارد تا بریان شود وقت صبح از تنور بیرون آورده گل با خمیر زرد کرده سر آن بریده بنفشه و آب که بر آید
 صاف نموده همراه شربت نیلوفر بدو تا یک رطل رسانند همین است ترکیب ساختن دادن مایه الجبن و آن
 بمنافع مایه الجبن است لیکن او را رگم و اردو و سیل صفا میشود غشی حالتی باشد که جمیع قوی محترکه و ساس
 معطل شوند علاج آن بستن اطراف تحت مالیدن آن و بوئیدن عطریات کند و آب سرد و گلاب بپزند

و موسی سر برور شد و شاهما و پاشویه بکار برد و چون افاقه شود علاج خفایان کنند زیرا که هر دو در سینه
 و اگر سبب در و باشد سبب دل شود و اگر سبب دل شود و اگر سبب دل شود و اگر سبب دل شود و اگر سبب دل شود
 گفته اند که خفایان قلب گاه عارض شود و در پیش چنان دریافت میکند که دل اوجی افتد و بعد از آن غشی
 خفیه می افتد و لعاب از دهن او جاری میگردد و علاج آن استغفار غسوه و تقویت قلب از مغز
 حار و تریاق کبیر نماید نقش قلب مرضی بود که انسان چنان دریافت میکند که کسی دل را اینخراشد علاج آن
 بتقیه صفر بمسسل بار و کند و مخرج باز و مانند آن استعمال نماید و غذای جید بخورد و قد قلب چنان
 دریافت می شود که قلب از سینه بیرون می رود و علاج آن بعد از فصد با سابق مثل علاج نقش قلب بود و احتیاج
 بطبوت بر قلب صاحبش را چنان دریافت میشود که دل او در آب شناوری میکند علاج آن بعد از
 نقیج از مسهل گرم و حب ایارج تنقیه کنند و بنیل و زعفران گل سرخ و مانند آن از اضمه عاره بر دل نهاد
 کنند و در پیش را بنفشه آوردن نافعست و دواء المسک حار مفید بود و امراض معده و جع معده اگر در معده
 بسبب گرم است علامتش گفته شود و اگر سبب ریح علامتش شود و علامت آن تپش و تپش و تپش و تپش و تپش
 باید که شیر تخم کشمش و بادیان گل کنند و بدو جوش کوفی و مانند آن نیز مفید بود و تا کو و تپش ریح معده و در
 ریحی آن و تپش رطوبت نافع بود و این است علاج قراقرق سحره و تشاوب و تپش و تشاوب و تپش و تشاوب
 که از راه دهن منفع شود و تشاوب دهن در دهنی آن باشد که همه اعضا کشیده شود و اگر در معده سبب
 فساد غذا است باید که آب نمک مکرر تی کنند بعد از آن سکنجبین و گل کند و خروج نموده همراه گلاب بخورد و غذا
 آب سنجی و بدوین است علاج تی و بیضه و گلاب رین امراض فائده عظیم دارد و بیضه آن باشد که طعام در معده
 بهضم نشود و فاسد گردد و آنچه لطیف و صافی بود و بیاضی منفع گردد و آنچه غلیظ بود و باسهال اگر ازین تدابیر نگذرد
 به نشود و سارگی پنجاه تریب سفید محو فراشیده و سه ماشه و گل کنند آنچه همراه عرق بادیان و بهار و غن
 پیدا آنچه بقدر یکتوله در عرق بادیان حل کرده بخورد و اندکی نیگرم کرده ضما کند و از سبوس گندم و زردک و گندم
 نیز فائده دارد و همچنین یکمید کردن برگ شبت مفید بود و هرگاه صاحب بیضه را که اندک تی شده غشی پیدا یابد
 و دندان بر هم نشیند باید که شاهما و پاشویه و شمومات مناسبه بکار برد و زاجیل دریائی و عود و عسل و جودار
 بتقیه صفر نیم گرم باشد در گلاب سائیده و حلق چکاند فائده بلوغ می نماید همچنین تریاق فاروق و سیتا
 که استعمال اهل فرنگست چون از آن بقدر یکماشه در گلاب سائیده بدین نیز فائده میکند و الله اعلم بالصواب

[illegible]

سفوف ساخته تناول نماید و اگر ماده بار و یا شود بعد از تصفیه از مسلسل چهار تنقیه کند پس از آن تره بایق اربعه و تریاق
 مبر و ایلوس نور و شیر شتر با نبات و یا گل کند بسیار نفیست و آب گاسنی سبز مروق و آب غلب السلب سبز مروق
 و یا آب بادیان سبز مروق یا گل کند ناف بود و مالیدن روغن گل یا سرکه فایده میکند چنین روغن یا سمن و روغن
 بنیدانجیر و چون زعفران صبر از هر یک یکدرم استنبل الطیب هر یک یکدرم و نیم بکوبند و با آب گرم ضماد کنند بر
 او را هم صلبه معده و جگر بنفشه است و اگر سنبل الطیب به تخم کتان مغز حب قرطعم قشر قمل جزئی مرغ و مغز ساق گاو
 روغن گل و موم سرخ مرهم ساخته بر معده ضماد کنند بر او مرهم سوداوی بسیار نافع بود و غذا آب گسی نشاسته
 و اگر گرسنگی غلبه کند چند دانه کوبیده شقی و یا اندک کپری موناگ و در هم مضامات معده را نیز همین علاج است
 شهوة کلهبی و آن مرضی بود که صاحب آن مانند سنگ حریص بر احوالات بود و هر چند خورد و سیر نکرد و در آب
 سودا المزاج بار بود که فم معده کشیف گرداند علاج میباید که جوارشهای گرم مانند جوارش مصطک و جوارش
 و جوارش عود و خور مصطک و انیسون زیره و نانخواد خاییدن نافع بود و از سنبل الطیب قشر قمل جوز بودا گلسرخ
 بر فم معده ضماد کنند و اگر بلغم حاصل باشد که در معده جمع گردد علامت آن ترشی ادرن و جشما بود علاج آن
 بعد از قی و تنقیه از مسلسل گرم و حب ایامج مانند علاج سودا المزاج بار و است و شراب حل و قحت نهاده خوردن
 بسیار نافع بود و از اشپای حلقه و مالحه و حامضه اتر از نماید و اگر سبب یادتی انصباب سودا بفم معده باشد
 و علامت آن لیسع شدید در معده باشد که بدون از خوردن ساکن نشود و حرقت فم معده و جشما ترش بود
 علاج آن فصد با سلیق کنند و تنقیه سودا بطوریکه در بالینویا گفته شد باید کرد و بعد ازین مقویات معده تناول
 و اگر سبب جلیت بود قتل و اخراج آن کنند خپانچمی آید و اگر سبب شلل بدن و یا استفرغ کثیر یا جوع طویل باشد
 اغذیه غلیظه مانند برسیه و کله و پایس و گوشت گاو در روزی اندک اندک بچند دفعه خورند و در آب سرد و حار
 نشینند شهوة بقری و آن گرسنگی اعضا بود یا سیری معده و این مرض بیشتر در زمستان شدید کسی را که
 سرمای سخت سرد سفر کند حادث شود علامت آن لاغری بدن و عدم اشتها بود و احیاناً غشی نیز افتد و سبب
 بر دوت مغرط بود که فم معده عارض شود علاج آن در حالت غشی علاج غش کنند و در حالت افاقه نان و کلاب
 و آب تر کرده بخورد و غذای سیرج از فم تناول نماید و بتدریج سودا المزاج بار و که شهوة کلهبی گذشت بپردازد و گاهی
 بسبب بلغم مزج غلیظه باشد علاج آن شلل علاج شهوة کلهبی که سبب بلغم بود باید کرد و گل سرخ سنبل الطیب مصطک و
 را بکوبند و در کلاب آمیخته بر فم معده ضماد کنند و گاهی بسبب ضعف معده یا حرارت جگر یا جوع و غش شود

و بعد از تفصیح از مسلسل بار و تنقیه کنند و قی که بسبب انصباب مایه از جگر و طحال و مریاره باشد علامت او آنست که این
عوارض همیشه باشد بلکه بعد از قی یا انصباب مایه دیگر بر مریه ساکن شوند علاج آن تنقیه و تقویت آن عضو کنند
تقویت معده نیز نمایند و قی که بسبب فساد و غلبه بود علاج آن در کثرت وجع معده گفته شد و علاج قی الدم مثل نفث الدم بود
و اگر بسبب قروح و زخم معده بود و اول با غسل و مارا لشکر و پس بعد از آن علاج نفث الدم کنند و گاه باشد که خون
از عضوی در معده منسوب میشود بسبب سردی آن منجم میگردد و علامت آن خشی و عرق سرد و لرزه بود و علاج آن
تخم شبت و پودینه در آب جوشانیده صاف نموده بنین داخل کرده بخورند و مکرر قی کنند بعد از آن بنیر یا پیر حیوانات
خصوصا بنیر یا پیر خرگوش خور و همین است علاج شیر که در معده منجم گردد و قی که بسبب آن مثل سبب قی
بود علاج قی کنند و اگر بسبب سودا المزاج بار و معده و یا بسبب یخ معده باشد جوارشها گرم خورند و عطسه آوردن
غصه کردن و پیرگری و شنگی هم نمردن و خبر برونک و نوبه پیش مریض گفتن بر افواک مفید بود و اگر بسبب خوردن
اشیای تیر در حلقه عارض شود از خوردن اشیا بار و زائل میشود و اگر بعد از استفراغات کثیر و یا بعد از حمیات حاده
باشد و این بدترین فواک بود علاج آن شیر و روغن بادام و مانند آن خور و اگر بسبب هم جگر باشد علاج ورم
جگر کنند نقصان شهوت یعنی کمی اشتها اگر بسبب یغم یا صفرا باشد که در معده جمع شود علاج آن مثل علاج قی یعنی
وصفراوی بود و اگر بسبب سوء المزاج بار و مایه باشد علامت آن جش و خالی و شنگی و کراهیت از تغذیه حاده باشد
اگر سوء المزاج بار و مایه باشد علامت آن ضعف یغم و جش و خالی و تنین طبیعت بود و علاج آن سوآ تنقیه مانند علاج
نقصان شهوت بود که سبب آن خلط باقی و صفرا و یا جوارش محطکه و جوارش و شیرین استمال کند صفت
جوارش محطکه که برای برودت معده و کبد و ریاح و سیلان لعاب مفید بود و صفت ششقال کوفته بنج و نیم
اشاره سفیدی ورم گلاب بقوام آرد و قدر شربت ششقال مایه و در هم محفت جوارش عود و تقویت معده و از اله طوبت
و بلغم کند قالدین و ارجینی زنجبیل و ار قلقل زعفران هر یک در می عود و نقل هر یک نیم گرم بکوبند و با غسل مین
اوویه بسزند قدر شربت یک ششقال جوارش آمله معده را قوت دهد و اشتها آورد و حرارت کبد را
تسکین دهد و دل را قوت دهد و اسهال مری را منفعیت بخشد و معده را با صلاح آرد و صفت آن
شیرینک شقی و دوازده شقال بلبل سفید صندل سفید سماق شقی زرشک گلشنج باورنجویه پوست بیرون پسته
از هر یک یک شقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال ششقال
ورق نقره از هر یک دو دانگ نبات سفید آب به شیرین اند هر یک دو وزن اوویه بدستور مرتب سازند

و چون سفر جیل را در آرد و جوگیرند و پاره پاره را بران بگذرانند و در خاکستر گرم این را نگاهدارند مادامی که آرد بالا آید
 سرخ گردد و سفر جیل بریان گردد و در تقویت معده نهایت قوی الاثر است همچنین خام تفاح است و اوویه مستعمله در
 تقویت معده باید که خورشید دارند و اگر نقصان شهوت بسبب عدم الضباب شود و این هم معده باشد علامت آنست
 که گرنگی نبوده و لیکن هرگاه طعام خورده و پیوسته گرسنگی و در پیوسته قیاس اشتها گردد و درین قسم طحال بزرگ باشد علاج
 آن تقویت مسالک طحال و همچنین در پی کندی و قیاس و انجیر با سرکه خورند و قیاس از تخم ترب و جرج و شبت و نمک و همچنین عسل
 درین قسم فایده عظیم میکند و باقی علاج آن مانند حده طحال بود و اگر بسبب اشتها بدن از اخلاط بود و قیاس غذا کنند و کثرت
 حرکت و ریاضت نماید و اگر بسبب ضعف جگر و سده آن باشد علاج اشتها کنند و ضعف معده عبارت از آنست که غذا در
 معده بدیر میماند و علامت آن قیاس و خوردن و تا زمان دراز و در حبابوی طعام دریافت کند و معده عبارتست
 از آن که طعام خوبی میخورد و بلکه تغییر کیفیات رویه گردد و علامت آن بدو کجاست و نه از غشیان و حرقت معده بود و معده
 عبارت از آنست که معده در غذا هرگز تصرف نکند و معده گردد و اندک علاج این هر سه مرض مانند علاج نقصان شهوت که سبب آن
 سوء المزاج یا و غیره می باشد باید کرد و اگر سبب این امراض فساد غذا باشد علاج آن تنقیه کند و اگر سبب آن ضعف جرم
 معده باشد علامت آنست که بعد از آن بسیار عادت شود و علاج آن تقویت معده بود و با طریقی و غیره و از سببها عاده انقباض معده
 او آنست که هر چه خورده باشد بعد از آن معده میانی کند و فرق در میان این مرض و ایلاوس آنست که ایلاوس انقباضی
 بر می آید و تشنگی بدو باشد و از سبب علاج سفوف طبع بر وزن گاو چرب کرده همراه لعاب بیدانه لعاب ریشه خنثی در
 عقیقات بر آرد و شربت بنفشه چاشنی داخل کرده بخورد و باقی علاج این مانند علاج سحر است کرب و قلق معده
 هرگاه عارض شود و قیاس و تشنگی و پیوسته و با و غشیان تر باشد و در اکثر احوال این مرض عارضی باشد علاج آن از سببها
 آب نیل هم بگریخته کنند و قیاس بسیار شیرین و ترشک شربت انار و همچنین خور و از پوست گند و و صندل و گل سرخ
 و کافور و رگلاب ساینده بر فم معده نماید و بعد از نفیج از سبب بار و تنقیه سازد و اگر بار و باشد آب نیل هم و
 نمک بگریخته کنند و بعد از نفیج از سبب جگر تنقیه نماید بعد از آن جو از سببها حاره یا همچنین عسل تناول کند و در غن مصطلک
 بماله صفت روغن مصطلک یک رطل و سه رطل روغن کنجد و شش رطل آب بپوشاند تا آب بسوزد
 و روغن بماند و بهتر است که مصطلک بگوید و بار و غن بپوشاند تا گداخته شود و احتیاج معده وقتی که احتیاج معده
 در فم معده یا نیز و اعلاسی معده باشد نقصان غشی نیز بود و اکثر بسبب ماده بار و باشد که در معده جمع شده و یا از
 غشود و دیگر منصب گردد و یا بسبب خلط اندامی باشد علاج آن اول دریافت کرد که از خلط یا از سبب دیگر است و یا از خلط

چاره بعد از آن مانند کرب معده علاج کنند و اگر بسبب دیدن آن باشد علاج آن حقنه کنند بعد از آن بدان قتل کرده بپزند
 آرد حرقت معده یا بسبب تناول غذا سے غلیظ خام باشد علامت آن بنده از تناول طعام غلیظ و قوت
 هضم غذا عاودت شود و در خلو معده تسکین یابد علاج آن تخم ترب و نخل و نخل و آب بچوشانند و قی کنند و غذا سبک
 خورند و بعد از نفیج از سسمل حار تنقیه کنند و تقویات معده خورند و گاهی بسبب انصباب سودا از طحال بر فم معده میآید
 و این در حالت نهار عاودت شود و بخوردن غذا ساکن گردد و علاج آن قصد ایلم از دست چپ کنند و بهایه مری
 و آله مری و مانند آن بخورند و از او و میقه می معده ضما و کنند و خمیر آرد و جو بکند از نده تا ترش شود و روغ حل کرده بعد از
 یک شب از یک و قیقه تا یک رطل از آن بنوشند از برای التهاب فم معده و تشنگی و قی صفرا و اسهال صفرا و می بلعیت
 و حج القواد و در فم معده باشد چون عارض شود شدت درد غشی شدید و بر اطراف بود و اگر بسبب حرارت
 باشد علامت آن تشنگی و خشکی و بدن جساد خانی بود علاج آن شیر زرشک و گلاب و عرق گاوزبان بر آورده
 سکنجبین و شربت لیمو داخل کرده بخورد و روغ در برف سرد کرده مفید بود و اکثر بسبب انصباب صفرا میآید
 چنانچه وقت گرمی و در دهان تشنگی اتفاق می افتد علامت آن با علامات مذکوره روی زبان تلخی و بدن بود علاج
 آن قصد بایق کنند و بر پند کوهند و تمر بزد و انار دانه غوره بخورند و صندل مفید و گلسنج و طباشیر و سماق و گلاب
 و آب اسنبول سائیده بر فم معده ضما و کنند و روغن گل مالیدن نیز مفید بود و اگر مرگ مصلحت دید با سکنجبین و آب نیلوفر
 قی کنند و از سسمل بار و قیقه نماید و در روغن و داری و جوارشما گرم بخورد و بعد از نفیج از سسمل حار تنقیه کند و مالیدن
 عطر گلاب شدید است و از قمر نفل و شکر سفوف ساخته همراه شیر بز هر صبح و شام بخورد و بسیار مفید بود
 سکنجبین که دفع صفرا و تخم نماید و سفیدیک آثار و روغ یک کنند و پاؤ آثار که صاف بران زینند و بقوام آورده و یک
 او قیقه گلاب بر سر آن ریخته فرو گیرند و اگر بجای قند عمل اندازند سکنجبین عملی شود و اگر بجای سرکه آب لیمو اندازند شربت شود
 میشود و طریق ساختن شربت حار و نازخ نیز چنین باشد اما در اصل حکم ضعف حکم علامت آن قلت اشتها و اسهال
 رنگ و اسهال سپید بقباله گوشت و روغن آفرین از جانب بدن بود و اکثر بسبب دوت و رطوبت میآید علاج آن
 شل علاج استسقا کنند و حکم بسبب غلظت غلیظه لزج باشد علامت آن ثقل جگر بدون درد و تب بود اگر جانب
 مقعد باشد بر از طب بود علاج آن بعد از نفیج از سسمل و حقنه حار تنقیه کند و اگر حرارت تشنگی باشد آب کاشنی بنمزد و
 شربت و نیار و سکنجبین خورند و از لطافات این در یونیا آب کاشنی بنمزد و اگر با سده اسهال بود و احتیاج
 از قوا بقضات بکنند و آب کاشنی بنمزد و شکرب یا شربت آن مناسب و علاج سده با سابقا نیز میآید

و اگر جانب مدب جگر باشد بول اندک و رقیق بود علاج آن بدرات مانند تخم کرفس انیسون با زیان و صندل کاشی
 یا سکنجبین بنوری و قشرب و نیار به و شرب مخلوط برین مرض مفید است و اگر دوارت هم باشد شیر و تخم خیارین
 تخم کاشی تخم خربزه تخم کشوث و مانند آن با سکنجبین بخورد و قشرب از شک آب کاشی بنمزد و سکنجبین بنوری و قشرب
 بنوری تناول نماید و قشرب و در پیتر سفید بود **سکنجبین بنوری معطل** که سده جگر و سینه کشاید و تپ
 مکرر و در نایب و بول بران وقت آن تخم کاشی را زیاده هم کرفس از هر یک هفت درم سفید الطیب است و درم نیم و یکونته
 و رسد طل آب و است و درم سه که تخم شنبلیله بنوری و بعد آن بوشانند و است مالیده و صاف نمود و با یک انار شکافید
بقوام آرد حقیقت قشرب و گندم سنج هفت درم عصا و عافیت طباشیر ب السوس هر یک یک درم گرفته
 و بخت آب شیرینداز برای حیات بنی و صغیر آرد بنوری بود **قشرب** که علاج آن مثل علاج نفوسه بود و جمع اشرفه
 محله مفید بود و شراب صفت نیک هم نه بخوردن مانع است او را هم جگر اکثر آن را باشد علامت آن تپ و تشنگی و
 سوزش و در جگر و نقل آن بود علاج او با قشرب یا سلیق یا هفت اندام از دست راست کنند و بعد آن اگر درم قشرب جگر باشد
 علامات آن با علامات مذکوره نواق قشرب طبیعت بود علاج آن مانند علاج و درم معده بود و اگر درم جگر باشد علامت
 آن سعال و خفقان نفس باشد و احتیاس ل جانب راست ز فیض آخرین بوقت یکس درم و درم محسوس شود و در علاج
 آن اوویه مدره بکار برند و مانند علاج سده جگر جلدی علاج کنند و آب انارین یا سکنجبین بر او درم جگر بسیار سودمند بود
 و هرگاه جمع گردد و درم سیر آن نیز درم معده گفته شد و درم جگر بگذرانند که طبیعت قبض شود و افراط
 اسهال مملک بود و باید که اوویه را و قشرب بکار استعمال میکنند با اوویه لطیفه مغویه یا با شسته تا ماده را بخورند و بعد از آن اوویه
 محله که استعمال میکنند با اوویه قالیقه عطریه یا با شسته تا قوت غصه و کلیل شود و باید که مبالغه و تیرید جگر نمایند زیرا که
 منجر با ستقا خواهد شد و نه در ششین جگر که بنویز بول خواهد گردید و این قوانین در اضمه و دانه به طوطه دارند و بیایات و
 سقونیار او را درام جگر استعمال نباید کرد پس در ابتدا از تخم کاشی صندل زرد و آرد و جوشت الشعلب و آب کشید بنور
 و آب شنبالشعلب بنور و غن گل و قدر سر که سائیده ضما کنند و در وقت تریاید الکلیل الملک فستقین و عفران
 زیاده کنند و در وقت آنها صندل موقوف کنند و در وقت انخطاط بر این عفران عود و مانند آن الکتنان نمایند و اکثر اطباء این
 برین قوانین نظر دارند و بلا تامل علاج میکنند و مریض را لاک میسازند و چنانچه شخص را از اعراض شایع بمان آید و درم جگر باشد
 معالج او که خود را در تخم و کایگان زمان میدانست تامل در حال مریض نموده بهما لجه تپ که از لوازمات این مرض است
 مشغول شد بعد از و سول حال مریض متغیر گردید و الد شریف که از مریض خلاص میداشتند و بکری بطریق عیادت تشنه بود و در پیتر

که سر را بگریه کمان نماید و سرگون نشسته است و نفس تنگی میکند چون از خواب بیدار شود و حال نموده معلوم شود که از سردی
شب بملین طوشت میماند و بسبب تنگی نفس طاقت خواب نمیدارد و والد مغفور فرمودند که این حالات فقط بسبب تنگی باشد
سبب این دیگر خواهد بود چون آنرا بر شیر راست کرد و به بطرف جگر یا شش که در دوزخ بود جگر و در هم معلوم شد و والد مرحوم چون
تو بماله بلند داشت بهرگز چیزی نگفت کسی را بر خطا طبیب مطلع ساخت بعد از ملا خطه هر چند و همان خانه مرافق خواهند
که خواب ایشان معالجه کنند قبول نکردند چون در خانه خود تشنه آب آوردند فرمودند که در معالجه فلان شخص از معالجه
بسیار غلطی واقع شده حالا حالت ندارد و در چند روز بپاک خواهد گردید چنانچه بعد از چند روز چنین واقع شد طفل چهار ساله
در دوزخ جگر مبتلا شد چون نزد او حاضر آوردند از او اعراض دریافتیم که در معالجه جگر در هم است علامتش از مدرات نمودم
بعد از چند روز مدرات را شب در آب کاسی استبر مردق تر کرده و صبح مالیده صاف نموده شربت بزوری و بخیلین داخل کرده
و او هم و گاهی قرص زرشک بدرین ترکیب اضافه مینمودیم هرگاه که ماده کم شد و خوف انتشار نماید مسلسل سبک
و او هم چند آن فایده نکرده و باز مدرات مدت مدید علاج آن که در هم چون از ماده حرارت زایل شد و موم هم سرما
آمد شیر شربتیم و او هم بعد از آن گلقد و شربت دینار گاهی تنها و گاهی همراه شیر و تخم کشوث و مانند آن از مدرات
قلیله الحارزه میدادیم و بر مدت ازین تدبیر بیعت یافت و حال موجود است و مقصود ازین حکایت محض فایده نام است
حصاة جگر سنگ که در جگر متولد میشود علامت آن آنست که همیشه قی کند و در دوزخ و در جگر معلوم شود و بدین موم
و صلابت آن و هرگاه فصد کند و خون ریگی می آید علاج آن باید که پاره پاره کنند و از مدرات بیرون آرند چنانچه
در عصاة گرده و شانهای آید سور القطنیه مقدمه استسقا باشد علاج آن خفیف علاج استسقا بودا ^{سبب استسقا}
ماده بار و باشد که در خلل اعضا مستقر میشود و سبب آن ضعف کبد و سردی مزاج آن باشد و آن سه قسم است اول کمی
و علامت آن تبخیر جمیع اعضا بود و دوم ذوقی و علامت آن ثقل و بزرگی شکم و در شیدگی پوست آن و شکم مثل مشک است
بود و چون دست بر آن ننهد یا از پهلوی به پهلوی نهد از آن آید از آب آید موم طبعی علامت آن بزرگی شکم که بان ثقل نباشد و ازین
ناف بود و چون دست بر شکم زنند آواز طبل آید علاج تعلیل نموده اند و گفتار آب بنجی نماید و اگر بتواند اندک کمی چربی نکند
خورد و بجای آب عرق عنب الشعلب یا آب آبن تاب اندک اندک نوشد و بیدار شود و مانند آن همراه شیر ^{الشعلب}
و شیر و تخم کشوث و شربت دینار و یا به گلقد و شربت بزوری خورد و شیر شتر با نبات و یا همراه شربت بزوری و یا
شربت دینار بسیار مفید بود و گاهی بیدار شود و مانند آن همراه شیر شتر و او ده شیر شتر از چهارم
شروع کنند و سه روز بهین قدر اکتفا کنند و بعد از سه روز یک یک موم بفرایند تا یک رطل نهایت بدور رطل رسانند

و داون چیل روز یکم فریاده موقوف بر اسطیب است و بول شیر نیز همین طور میدهند و هرگاه که شیر شروع کرده شود
در غذا کم باید کرد تا آنکه یک وقت همین باشد و تا مرض مستحکم نشود و داون شیر جاز نیست و قلیقه شیر و شیرده شود به آن وقت
بخورند و اگر شریف این سفوف مؤلف جدا مجدا بعد از غم همراه شیر استعمال میفرمودند **صفت آن** عصاره نبات
غار قیون نرم سفید تر به سفید گلشن بر یک یکماشته ریخته چینی سنای بلبله کالی از هر یک دو ماشه گرفته و نیمه سفوف
سازند جمله یک خوراک است و قرشی گفته که تریاق فاروق بقدر نخود خور و نیز نافع است و گفته اند که
گوشت موش صحرانی را خشک کرده بکوبند و دو دم بدهند استسقا کمی را مفید بود و از غلبه الشعلب خشک مغز فلوکس
سنبل الطیب در آب غلبه شرب سائیده ضما و کنند و اگر با استسقا حرارت باشد قرص شک و کلالنج بار و همراه آب
کاسنی سبز مروق و آب غلبه شرب مروق با شربت بزوری یا کچین بزور باید داد و واجب است که غلبه شرب سائیده
ترکیب ساختن نیست که بگیرند برگ کاسنی سبز بر پارچه کشند و غسل دهند و بکوبند و آب سفیشا رند و در ظرف قلعی دارند
بر آتش خفیف گذارند تا مثل شیر بریده شود باز صاف نموده بکار برد و همچنین ترکیب ساختن غلبه شرب سائیده
و ترکیب داون و قدر شربت آن مانند شیر است مگر مسهل فلوکس بطوریکه در مارا کچین میدهند و درین هم میدهند
و اگر در استسقا اسهال هم باشد آب بارتنگ سبز مروق و یارب بشیرین و بارتنگ مناسب بود ترکیب ساختن
و داون آن مانند غلبه شرب سائیده است و اگر درین امراض حاجت تنقیه شود بعد از نفیج از مسهل گرم تنقیه کنند
بعد از آن تدبیرند که بکار برند و در استسقای طبعی که با حرارت میاشد و در وقتی که ماده آن جار باشد تنقیه از او به
تقلیل الحرارة کنند بعد از آن قرص از رشک کلالنج با آب کاسنی سبز مروق چنانچه گذشت استعمال نمایند
تبرید جگر و طبعی مفید بود و در وقتی بعضی شکم را از زیر ناف شق میکنند و این عمل خطرناک بود و عورتی را استسقا
فوقی عارض شده شدت بسیار نموده بود شکم بسیار کلان شده بود و زنی قریب بناف منقبض شده رطوبت
بسیار بقدر چند آثار منفع گردیده شقای کلی حاصل شد و قرشی از شیخ نقل کرده که زنی را استسقای با حرارت
عارض شده بود قریب بمرگ رسیده آن زن بخودی خود بخوردن انار مجرب افراط کرده که ذکر آن ناخوش است پس
به باشد و جود و انقبض در آب غلبه شرب طلا نموده از برای استسقا نافع بود در ریاضات مغلله و سوار شدن
و کشتی و نشستن و در آفتاب غلطیدن در ریگ و خود را در آن دفن نمودن و سفر کردن بطرف کوه یا صاحب استسقا
بسیار فائده میکنند و ضما و کردن با پیشک بز و گن گاو و بوق و سر که از برای هر سه هم استسقا نافع بود و در استسقا
قبض شکم بهتر از اسهال بود **صفت سید الورد** سنبل الطیب که از عفران طباشیر و چینی از آن در داون

قسیده شیرین نمافست تخم کثوث فوه لک منسول منقی تخم کاسنی تخم کرفس زراوند طول تمد باسان و دغنی از هر یک یکدم
 ورق گل سرخ برابر عسل اوویه با عسل سه وزن اوویه بقوام آرند شربت از یکدم مادودم شربت و چهار طبع را نرم
 ورق حیات و عفونت کند و سده بار ایکشاید و سور القینه و استسقا و ذات الحجب را نافع بود و در شکم و جگر در رحم
 و مثانه ساکن کند و او را ربول نماید **صفه آن** تخم کاسنی غنچه گل سرخ هر یک بست درم پوستینج کاسنی حل درم
 گل نیلوفر گاو زبان هر یک ده درم تخم کثوث در کیسه بسته سی درم مجموع را در آب بپوشانند تا ماهر شود و صاف نموده
 تا یک آثار کنند و بقوام آرند پس از آنش فرود آورده مقدار ده مثقال ریونند چینی سوده داخل کنند و نیز برهم زنند
 تا نیکو مخلوط گردد **صفه کلک لاج بار و** مازریون که هفت روز در سر که تر کرده خشک نموده باشند
 غار ایون پوست ملیله زرد از هر یک پنج درم عصاره آیین سه درم پنج سوسن گل سرخ تخم کاسنی منفر تخم خرپوزه ریس
 از هر یک دو درم ترنجبین فلوس خیاشنبر فانیذ از هر یک پانزده درم ترنجبین و فلوس و فانیذ را در آب نیل گرم حل کرده صاف
 بقوام آرند و او را دیگر را کوفته و بنجیه آن بسبب خوردن از دو درم تا چهار درم **هر یک** از مخترعات حکیم
 از زانی است بر استسقا طبعی تلکین و سیل او را مصلیه جگر و خصیه و غیر آن مجرب از موده است **صفه آن**
آن صلیبه نیم گتان آرد و گل خطمی هر یک سه درم کوفته و بنجیه در آب تخم یا آب کلم بنزد چون قریب بختن آید منفر فلوس
 پنج درم آب گرم حل کرده صاف نموده اضافه نمایند و بنزد تا که غلیظ گردد پس از آن روغن گل یا روغن کنجد یا روغن
 زیت یا روغن پیدانجیر بقدر حاجت بیا میرند و بنزد فائده در استسقا که آب خورند باید که در تمام روز سه چند
 غذا خورند و قدر غذا ششم حصه از حال صحت بپذیرد تا نیکو برای او سازند باید که امیسون و بادیان در و پند و معمول اوستا
 بود که اگر نان میدادند نان همراه شور بای گوشت میدادند و گفته اند که اگر نان خشک غذا سازند بهتر بود و اگر شیر شتر
 بجای غذا و آب بنده تلق بود پنج و پودینه نافع بختن شیر است در عده گاه گاه همراه شیر میداده باشد و در جمل البیدانجیر
 به تقویت قرض زرشک مانند آن و بهر او را قرض مازریون مدبر و امثال آن باید داد و در طبعی البیدانجیر تحلیس
 و یاح کوشند و از بادیان و سداب و مانند آن شیاف سازند و حمل کنند و هر دو ایکه باشد باید که بسیار با یک
 بسایند و اگر تبعلوق حاجت افتد بوره ارشی روغن بابونه بر بدن طلا سازند و شستن در حمام یا بس و در تنور
 فایزنجوبی عرق می آرد و هر عرقی که آید او را بچینند و طریق اند فان آنست که مریض در از به سپید و به
 رنگ گرم او را در پوشد و چون سرد شود و دیگر اندازند تا که برداشت کنند و اگر بآید گی و عصبو باشد همان را فین
 نمایند و همین تاثیر دارد و پشت با قلاب شستن با آب شستهای گرم و آب در یک شور بدن شستن و یک را اگر چند روز

در آب و از ندر بجای آب در یک شوره نشود و اگر بجای آب آب مطبوخ بسره که آب صد حصه بود و سرکه یک حصه هر دو را
 بچوشانند تا سوم حصه بماند بر فیض داده باشند بسیار نافع بود **در مرض حرار** ۵ یرقان اصغر مرضی بود که ششم و تمام بدن
 در آن زرد شود علاج آن قرص زر شک با آب کاسنی سبز مروق و آب غلب الثعلب سبز مروق و شربت بزوری و بن
 بزوری و دهند و تنقیه صفرا نمایند و گوشت موش صحرایی را چون خشک کرده باریک کوبند و بخورد نافع بود و گفته اند
 که خراطین را خشک کنند و سائیده بدهند فی الحال صحت یابد و خوردن ماهی و دیدن آن با نخاصیت فائده میکند
 برگ خنائیم کوفته در آب شب تر کرده صبح آن آب صاف نبوشند تا یک هفته از برای یرقان مجرب نوشته اند تسهیل
 بعبصاره چقدر رود و میکند زردی چشم و اگر بسوس نخود چهار دهم شب در آب تر کرده صبح زلال آن گرفته بقدر
 نبات شیرین کرده بخورد و صاحب یرقان دهند نفع میکند **در احم طحال** اکثر ادرم صلب عارض میشود و اگر
 و درم حار باشد و راندک مدت صلب میگردد و علاج قصد با سلیق و یا ایلم از دست چپ کنند و بعد از نفع تنقیه رسودا
 نمایند بعد آن آب کاسنی سبز مروق و آب غلب الثعلب سبز مروق با بنجین و شربت بزوری مفید بود و ما را بنجین نیز
 نافعست و قرص کبیر و یا تریاق کبیر یا شیر تر فائده عظیم دارد و آنجیر با سرکه و یا گل یا سرکه و درم طحال را و در یک
 محربات شیخ بوعلی سینا است که چون مرفیق صبح سه کف از بول خود بخورد و نسبت زرد درم را و میکند و گفته اند که تعلیق
 پیاز غصص بر طحال در پیل زرد درم را زائل گرداند و اگر با درم طحال حرارت باشد پوست کدو و درم با بنجین و
 تخم خرفه با نخاصیت تحلیل و درم طحال میکند عرق کند هک بقدر یک سرخ نهایت چهار سرخ در آب نیمه نبوشند بر
 تحلیل صلابت سپرز و زیادتی اشتها بنظیر است و سما که یک حصه خردل سه حصه کوفته و بنجیه بقدر یکما شنبه بخورد و بنجین نوساد
 نیم درم آب ترب نبوشند و بنجد و ترب مساوی الوزن کوفته گرم کرده بر سپرز ضا و کنند و آب نوشیدن طعام خوردن و نظر
 چوب پنج که بسیار نفع میکند و خوردن رو با بنجین نیز نافع است و تعلق در حمام نیز مفید بود و این نهاد و حمل است
صفت آن آرد و جو غلب الثعلب چوب الکو خشک کرده سوخته قفل با بونه ایلم کلک اشق چوب جهاؤ
 در آب برگ جهاؤ و سرکه نیز و آب غلب الثعلب سبز سائیده ضا و کنند **صفت قرص** کبیر پوست کبیر اشق
 از هر یک چهار درم زرد و نطویل و درم پنجه گشت فلفل از هر یک شش درم اشق را و سرکه کنند حل کنند و باقی
 او ویرا کوفته بنجیه با آن بسرشد و قرص سازند و از برای اوجاع طحال و تفتیح سده نیز نافع بود و گاهی درم صلب
 طحال جمع شود و مفتوح گردد علامت آن آنست که در و شدید و نمش و در طحال بود و در بول آید و بد بود و باشد
 که در و در قی و اسهال نیز بیرون آید علاج آن تخم کثوث و با ویان و تخم کاسنی و تخم خیارین و مانند آن

از درات یا شیر شتر و شیر خرمال کند و با آب افسل بنوشند و آتش و سبوس با سرکه بپوشانند و غما و سوزند و علاج
نفخ طحال و سده آن مانند نفخه بگوید سده آن کنند و فوق در علاج کبد و طحال با اعتبار قوت و ضعف است زیرا که
همه امکان بر جگر استعمال او و به حاره شل سرکه نهند و انیس و گاه باشد که در طحال سنگ متولد شود علامت آن
در دهن و نخس و در طحال بود و در یک در فصد و بول خون بواسیر بیرون آید و خالی و جگر گرده و شانه نباشد علاج آن
سنگ گرده و شانه کند و انجیر با سرکه سفید بود و **سرقان** اسود و تغیر رنگ بن بسیاری باشد علاج آن بود از فصد
از دست چپ آب کاشی بنزد و آب غلبه شیر مرق با بجنین بزوری شربت و نیار خور و تنقیه سودا کنند و
ما را بجنین استعمال نماید و آنچه و رسد جگر گذشت لعل آرد و اگر بسبب ضعف طحال باشد علامت آن می و اسهال سود
و سقوط اشتها و کدورت چشم بود و اگر ضعف آن بسبب طوبت و بدودت باشد علاج شیره تخم کشوث شیره انیسون از یک
سه ماشه همراه گل کند و شربت بزوری خورد و قرح گل و قرح کبر و مانند آن که متوی طحال اند همراه بجنین و استعمال کنند و در
گل و قرح فستقین و مصطکی بگوید و با سرکه و آب غلبه شیر فضا کند **اصول معالیه اسهال** اسهال از دل
میباشد و یا از اعضا اما آنچه از متغیلات می باشد یا بسبب غذا است که غیر از اشتها و یا زیاده از شتهها خورد شود
یا بسبب غذای لطیف سریع الاستحاله باشد که زود فاسد گردد و یا بسبب غذای رنج و ملوث باشد و یا بسبب غذای
که نه الطعم باشد و یا بسبب غذا رقیق بود و یا بسبب اسهال بسیار اسهال خراشیده شود و علاج آن علاج سمج کنند و بهیری که
تخم گذشت بکار برده غذا بقدر تخم خورد و موافق مزاج اختیار کنند و تقویت معده و اسهال نمایند اما آنچه از اعضا باشد
یا از عضو واحد بود یا از جمیع اعضا اما آنچه از عضو واحد بود و اگر دماغ باشد که نزلات از آن به معده و اسهال برسد علامتش
آنست که بعد از خواب طویل حادث شود و یا علامات نزله و فساد مزاج دماغ بود علاج بحسب غلبه خلط تنقیه دماغ کنند و تبدیل
مزاج و منع نزلات نمایند چنانچه در نزله گفته شد و بهر شت خواب نکنند و اگر آن عضو در معده باشد و آن اسهال را از ریب
خلقه گویند و علامت او آنست که گاهی اسهال زیاده و گاهی کم و گاهی تخم و گاه فاسد باشد علاج جویش مصطکی و جوار
عود و مانند آن همراه شیر بادیان و شیر زریه سیاه و شیر وانه بیل در عرقیات آورده رب به شیرین با رنگ
داخل کرده بخورد و غماوی که در تی گذشت بر شکم ضما کنند و مالین روغن مصطکی نیز مفید بود و اگر ازین تدبیر فایده نشود
غشیان لعاب بن نیز باشد می نماید و بعد از نفیج از سسل حار تنقیه کند و گاهی بسبب انصباب صفرا بر معده باشد و این
حمیات صفراوی و بعد از تناول اشیا ی حاره می باشد و اسهال صفراوی و التهاب و عطش باشد و صفرت بر از دل
مقعد نیز بود و علاج اول بعد از نفیج تنقیه صفرا بیل بار و یا بیلجات و شربت و روغن کرکند بعد از آن قرح طبا شیر قافض منید

و علامت او آنست که با نقل غیر خضم صدیکه رقیق باشد و وقتی که طعام از معده با معار و دور و محسوس شود علاج
آن فصد کند و چار تخم بر وزن بادام چرب نموده بخورد و او دویه مغزیه مانند صمغ عربی و انشاسته و کثیر بریان نموده
معاب بهدانه و لغاب ریشته طی در گلاب عرقیات بر آورده چار تخم بر وزن بادام چرب کرده بخورد و دغد سواق شکر
و برنج با عدس در وزن بادام تناول کند و یا بسبب انقباض صفرا باشد که بسبب لذت دی انچه در معاست نفع شود
علاج آن قی نمایند و تنقیه صفرا از لیله زرد و شیرست و رو مکمل کنند اما باید که بالای این آب سرد بخورد و تا افادت
بر اسهال کند بعد از آن قمر صفا شیر قالیق مانند آن بخورد و شیرست و رو مکمل که برای حمایت صفرا و تسکین
عطش نافع است و لیکن طبع نیز نیکند صفحت آن در ق گل سرخ تازه چارین در ظرف کنند و ده من آب گرم
بر سر آن ریزند و شبانه روزی بگذارند پس از آن بدست مالند و رو یک ریزند و بچوشانند تا طعم و بو گل باب بد
پس صافی کنند و چهار ورق دیگر ورق گل در آب ریزند و بچوشانند و صفا کنند پس هر یک من آب را با ده من قند
بقوام آرند و خونی که بسبب انقباض عروق امعا آید علامت او آنست که با آن علامت اسهال کبدی و بواسیر
و سبب نباشد علاج آن فصد باقیق کنند و بعد از آن قالیضات با دویه مغزیه خورند و ده که در امعا بعد انقباض رورم آید
مار الحسل و قند آب خورند و اگر گرمی باشد آتش جو مناسب بود و بعد از آن دویه مدله که در نفث الدم مذکور است
بخورد و شیر آهن تاب بخورد و دبد و اسهال که از جمیع بدن بود و یا از ذوبان اعضا باشد علامت آن التهاب
و تب و دق و بدبو که از اختلاف الوان بر از دو سوست آن بود و در معده و جگر و امعا هیچ آفت نباشد و این قسم
مانند تب و دق علاج پذیر نیست و اگر بسبب اجتماع اخلاط فاسد در عروق و اعضا بود و درین قسم نیز اختلاف الوان
بر از میباشند لیکن مریض بعد از اسهال در خود خفت و راحت مییابد که این اسهال بند نکند و اسهال کجانی
که در روز بچران می افتد نیز همین قبیل بود و آنرا نیز بند کردن خطاست و خوردن آب و نمکین آب گوشت حیوان
اسهال ضرر دارد و پس اگر چاره نباشد اندک اندک آب آهن تاب با عرق بارتنگ و عرق عنب الشعلب و
و شور بای که بوتر یا دراج با مصالحه قالیقه بخوراند قرشته گفته که پیز کنه را که از آب بشویند و خشک نموده
بریان کنند و یک شقال با شرب مناسبه و بهد بسیار نافع بود و تنویم نفع اشیا است از برای کسیکه اسهال دارد و جام
و دلک قی و او را نیز از حایسات اسهال است و گذشتن شام تا قریب چهار ساعت شکم مریض از مجرای علی
است و او که از برای جمیع انواع اسهال که با حرارت باشد مفید بود و نیزه غرقه سیاه بریان از عرق کیوڑه و گلاب
و عرق گادن زبان بر آورده شربت سیب ترش شربت صندل و یا شربت انار ترش و یا ترنگ داخل کرده

بجاری

بخورند و اگر خود منقوص باشد اسفند و در روغن بادام چرب کرده اضافه کنند و بخورد و در روغن بادام
 سنبل الطیب در عفران در گلاب سالیله پاره را بآن نمر کرده و به جگر و معده و اسهال و کندی و غذا آتش
 از جو بریان بخورد و هرگاه حرارت کم شود و قوا بعضی قوی و بعضی ضعیف شد شربت سیب که مقوی قلب و معده و مفتح بود
 قی و اسهال را باز دارد و بگیرند سیب پاره و دانه از آن بیرون نمایند و در بادون سنگ بکوبند و دوین آب از آن
 بگیرند و بچوبشانند و با یک من قند سفید اضافه کرده و بچوبشانند تا بقوام آید و این است ترکیب ساختن شربت و شربت
صفحت شربت صندل صندل سفید ساییده ببت مشقال و در گلاب یک شبانه روز بخیسانند روز
 دیگر اندک شربت بنفشه آتش بگیرند و با یک من قند شربت بنفشه را گداوده بار و باشد قرض عود و بخورد و در میان
 زیره انیسون بریان اقاقیا سنبل الطیب حب الاس زرد و کندر بریان بکوبند و در عود و شربت سیب بخورند و در عود
 قی و هیضه باز دارد و **صفحت آن** عود و خام چهار درم کباب مطبوخ و قرض سنبل الطیب هر یک و از ده درم کوفته بنفشه
 اقراص سازند و شربت از آن دو درم و چهار از چون بریان کرده بخورند تا بسال است مخصوص بافیون و قطع
 آن جرب آزموده است و هر چه که آنرا پیش گویند و آن حرکت از امعاء مستقیم از برای دفعه فاصله و دفعه فاصله و اگر
 از رطوبت مخاطیه باشد که بآن خونی مختلط بود بسبب تر حر و سبب آن صفا بود و بالغم مالمح که با معاری و علامت هر دو
 خروج هر واحد بود با سوزش مقعد علاج آن لعاب بیدانه ریشته طی در عرقیات بر آورده شربت بنفشه چهار تخم
 بخورد و سفوف طین روغن ماده گاو دیار و غن بادام چرب کرده بقدر نه ماشه همراه و آن مذکوره بخورد و **صفحت**
سفوف طین اسپندول تخم ریحان تخم مرو و نشاسته تخم خاص بریان کرده صمغ عربی گل ارنی و طباشیر کوفته
 بنفشه غیر از تخم اول در یکدگر بپایزند و اگر بر روغن گل چرب کرده و هند و مضایقه ندارد و تخم ریحان برشته و اسفون
 ساخته از سه ماشه تا نیم توله شام آب سرد بخورند از برای اخیر و صمغ سفید و معمول او ستاد بود و سفیدی تخم مرغ و روغن
 بادام و یار و روغن گل اینخته زیر ناف طلا کردن مفید بود و اگر از این تدبیر فائده نشود علاج صمغ و بلغمی آن را اگر در
 مرض سه دانه تخم قلوب و غن گاو چرب کرده فرو بر و بر نیاید باید که ریشته خطمی بقدر یک توله در آب لعاب بر آورده و قلوب
 در آن مالیده صاف نموده روغن بادام بالا آن ریشته بخورد و بهان و ز شفا میشود و حتمه کردن از این انسب بود
 و گاهی از برای تصفیه سده چار تخم بقدر نه ماشه و در گلاب و عرق غلب جوش و اوده شربت بنفشه و آن که بپایند
 و آب گرم خوردن نیز تصفیه سده میکند و بسبب گرم حار امعاء مستقیم باشد علاج قلوب و در کتب و سه روز غذا بخورند
 بسبب سردی باشد که بقدر رسید روغن گل از روغن تخم مرغ و روغن بادام بگیرند و ببالند و بر شربت گرم نشینند

و آن در دهان و دواثره و گویند سبب آن اگر ریح غلیظ باشد و فراق و غم بود و بسیار بادیه یا آن شیرین و سیاه
 شیرین و کثوت و در عقیات برآورده و گلشن در آن بالیده صاف نموده تناول کنند و شکم را برودن با بون و بال و اگر تفت
 تنقیه شود بعد از نفع از مسهل حاجت تنقیه کند و اگر سبب دهنه فراوی یا بلغم یا بلع باشد علاج زخمی فراوی یا بلغم یا بلع باشد اگر سبب
 خام غلیظ باشد علاج آن بعد از تنقیه از بلع حار و جوار سها گرم خور و اگر سبب کسده باشد علاج قوی سدی کنند و اگر
 سبب گرم اما باشد علامت آن احساس کت بود و در حالت گرنگی سیلان لعاب بن برهم سائیدن دندان خوب
 و گاهی خروج آنها در بر از میاید که چند روز شیر و نبات خورد و بعد از آن برنگت سس و در منته ترک و کیله و شیرین
 حب التیل و قسط تلخ ترید سفید نمک هندی بگویند و تناول کنند تا گرم میرود و بیرون آید و تلخ و مرغی می باشد که بلع
 خروج بر اثر شود و آن دهنی غلیظ بود و فرق بیان این مرض در دگرده آنست که در دگرده بر جایگاه گرده بود و با
 بطرف قطن باشد و قوی بسیار شدیدی باشد و سیل بسوختن شکم دارد و بریر آید و فروتر شود و از جا خود تباد
 میکند و اکثر سبب بلغم غلیظ بسیار علاج آن و غن سید انجیر بکتوله همراه گلاب بخورد و یا سداکی پنجه ماشه ترید سفید
 مجوف خراشیده سه باشد و گلشن آمیخته همراه گلاب عرق عناب الشهابی شده و سفر حلی میل مانند آن نیز مفید بود
 خصوصاً و قنیکه با قوی غشیان باشد و صفت آن بر رسیده یکطل تازه در دهن خل خمر چوشانند بعد از آن بگویند
 و پیش از آن دوا و در طل عمل بقوام آرند و بپزند و ارفلغل و اچینی از هر یک درم میل و قانله عفران هر یک درم
 مصطک پنچ درم قویاد و درم ترید سی درم بگویند و در آن میان نیز شربت از آن پنجه مثال خوردن مصطک بکرم
 نیز نافع بود و تریاق بر بود تریاق کبیر نیز مفید بود و در صورتیکه قوی قوی باشد و لاحق کنند بعد از آن از مسهل گرم
 تنقیه نمایند و همین است علاج قوی ریحی که آنکه شیاف و قنقه و مسهل که قوی ریحی است عمل شود و کاسه مزاج باشد و
 بیشه برای تسکین و رشید نافع بود و کبیر آب نضر میکند و قنیکه سبب ضعف باشد و بعد از زوال مرض بگوید روز
 غذا نهند بلکه اختصار برنجی نمایند و آب سرد بخورند و همین است علاج قوی که سبب احتباس قطن یا بلع باشد و خوردن سبب
 پیرا بدو اند که مانده شود پس از آن قوی کنند و هر از چند بصره چوش ساخته نبوشند بسیار مفید بود و او و دیگر که باجهت
 بقوی نافع فایده میکند از آنکه سبب ببرد بخورد و گوشت آن و خا طین خشک بر ز سفید گرگ با مال حاصل خصوصاً استخوانی
 که در بر از او یافته میشود و تلیق آن بر آن جانب و دافع بود و چوبین ردن چرم معار گت اگر سبب پید گ
 اما یا تزلزل آن یکس از شیرین جادش گرده آن بعد حرکت شدید حادث شود علاج آن و درم زریق پاکشته فروزند
 و چند قدم بروند و شکم خود را از اعلی تا اسفل ببالند و اگر سبب هم باشد علامت آن تپ ضربان قوی و در دهن

آهسته آهسته حادث شود علاج آن فصد کنند و بعد از فصد از مسهل بار و تنقیه سازند و تنقیه نماید و پیاپی بر وزن گل
 و سرکه تر کنند و بزود و در غن تقشده و با بونیکه هم کرده باشند و اینها و س قوی از قوی است که در آن نقل آهن
 بیرون می آید علاج آن بعلایق قوی سدی بود و شراب صفت گرم و اندک اندک بیاض مانند اهر اصل مسهل بود و اسهال
 زیادتی بود که در آنوا غرق شود و علامت او آنست که در مقعد درد و دل خارش بود و اگر خونی بود و خون
 بواسیر غیر مختلط با بر آن باشد و خروج آن بعد از هر از یا قبل آن لقطرات میشود و علاج آن با تنقیه و فصد ظاهر می شود
 بند کنند بعد از آن علاج آن با تنقیه و فصد است که با مسهل چکه ملغوف کرده بخورد و برای اسهال خون
 بواسیر نافع بود و غذا کلفتی با مسهل و داغ کردن با این خنصر و بصران برای قطع خون بواسیر و داغ کردن مفصل تر توده برای
 ریح بواسیر از مجرب است و سبب در آن برای بواسیر خونی مجرب است **صفت آن** پوست میخدر مرغ سوخته سبزه و
 شیطیل هندوی از هر یک پنج باشد و نو شاد و پنج سرخ کوفته و نیمه شل خنجر چهار سازند و شربت پنج شش خاصیت اینجار
 برست که با وجود قبض خونی قوی طبیعت میکنند اگر مسهای بواسیر اذیت دهد میباید که بعد فصد با سلیق فصد صافون
 یا فصد با سلیق یا اجابت با این کین نماید و او میوه فحش مانند کین کیو تر و قنبه و هارره گاو در آب پیاز باله و بهتر آنست
 که بعد فصد با سلیق از لوبچاندر و سوت برگ نیم در گلاب سائیده ضما و کند و چنین بهنگ را در آب سائیده بریند و
 و شیر گاو جوشانده بخار آن بگیرد و الیدن روغن رفع درد بواسیر میکند و هم سفید آب کافوری نیز مفید بود و اگر
 احتیاج باشد تنقیه سودا مسهل و آب بکین کند بعد از آن طریقل صغیر و حب فلفل خور و طبیعت را ملائم دارد و اصلاح
 طحال و کبد کند و اگر تیرید کوره فائده نکند بهتر آنست که قطع کند و اگر بد داشت قطع نباشد و اگر و نیز مانند دیگر
 برد یک نهند بعد از آن پیوط مرغ و مرغابی و کوبان شتر و فخر ساق گاو و خطمی و کتیر اوزردی بیضه بار و غن تقشده هم
 ساخته استعمال کنند و یا برگ کزب و در آب بچوشانند و با موم در غن زرد و بشیرند و استعمال کنند و گفته اند که تمام بواسیر
 بیک فیه ساقط نمکند و اگر بعد از قطع و یا بعد از وای نیز بواسیر متفرج باشد بدلات استعمال نمایند و تخیر زنجبیل و یا
 ماز و مقل و چنین کچله تخم کاین نه های بواسیر را ساقط میکند و در اندک روز فرو میزند و مسه های بواسیر اندک
 مقعد باشند باید که محاجم بیرون کنند و یا موم نرج و فطر و سائیده و هارره زرد و مخلوط نموده ضما و کند تا مسه بیرون
 آنوقت دودای تیز بران نهند **صفت هر یک سفید آب کافور** موم سفید یک شقال را در روغن گل نرج شقال
 گذاشته سفید آب سرد و سنگ بر یک کینه عال خرم کوفته مخلوط ساخته موم سازد و بعد از فرو آوردن آن شش سفید تخم مرغ و دوا
 کافور و غیره **صفت دیگر** یک سیاه و شاد و هر یک یک طلنگ آریک با برید و بر سر طل قالی یک طل کند و در سنج زرد و

یک طبل و نیم همه اجزای با سکه بسیارند تا سیاه کشته شود پس خشک کنند و مرتبه دیگر با آب سرد بپایند و آنرا
در روغن گندم کنند و نگارند و دوا می که بر آن استقاط دهند بواسطه از غایت حکیم بود علی است بگیرند که الفار
بگویند و در شیر خوش بپزند و بعد از خوش سرد و در دهان شیر دارند بعد از سه روز بیرون آرند و مقارن صفت
عده بر سه بواسطه که مرتبه در روز و یک مرتبه در شب گذارند سه های بومیر را جذب میکنند و خارج مینمایند و
باریک میکنند و بلا نیست و رنگها ساقط میکنند و درین اثنا تقویت مزاج میگردد باشند ریج بواسطه و آن
ریج غلیظ بود که در هیچگاه حوالی ناف نگردد و دیگر و علاج آن تنقیه سودا بود بطوریکه در بانجولیا گذشت و جوارش
کوفی و مانند آن با مدرات خورد و حب متقل و اطریفل صغیر نیز نافع بود و صفت سب متقل پوست پسته زرد
پوست پسته کابلی بلبله سیاه متقل از زرق از هر یک پانزده گرم ترب سفید و ده گرم سکنجبین نیم گرم خردل و دو گرم
متقل و سکنجبین را در آب گندم نازل کنند و در ده های دیگر کوفته بخته آن بیشتر صفت اطریفل صغیر
پوست پسته زرد پوست بلبله کابلی بلبله سیاه پوست بلبله آله مقشر مساوی کوفته بخته برغن ماده کا و چرب کرده با
سه جز آن غسل مرتب سازند و هرگاه که کشیز خشک داخل کنند اطریفل کشیزی میشود و قدر شربت از دو شقال تا شش
شقال خاص و مقفی که قرحه شیه طرف استقامت بسیارند و از آن حدیدی آید اگر غائر نباشد باید که آنرا بپشتارند
تا آنچه در دبا شد بیرون آید و علاج آن بجلج ناصور هم کنند و راه مقفی اکثر جاد باشد علاج آن فصد کنند و بعد از
نضج از مسهل باره تنقیه نمایند و هم سفید آب بالند یا سفیدی تخم مرغ در روغن گل در ظرف از زیر یا سرخ بپایند و باید
آنرا بر مقدار ضما و کنند و اگر فرسنگرد و هم و غلیظون نمند و چون از علامات دریافت شود که ماده جمع میگردد و قبل از نفع
باید شکافت تا ناصور نگرند و هم سفید آب کافوری برای شقاق مقعد نیز فائده میکند و مرتبه دیگر بواسطه گذشت اینجا نیز
نافعست و باید که طبع را نرم دارند و از آب سرد و موضعات و اشپای قالیقه اختر از کنند اشخار مقعد علامت آن
خروج براز و ریاح بی اراده باشد علاج آن بعد از نفع از مسهل عار تنقیه کنند و معاینه چاره خورد و مقعد از روغنهای
گرم مانند روغن بابونه و زکسن کالد و سنبل الطیب قسط و مر و جوز السرد و مانند آن از ادویه قاربه گرم در آب بپزند
و غلیظ آوردن نشانده خارج مقعد اگر سبب یدان باشد علاج آن بواسطه بود و اگر سبب اخلاط مراری و یا
بورق باشد تنقیه کند و حجامت مابین و کین نماید و سرکه در روغن گل در مقعد بمالد و اخلاط کلیده و مشانه
بهر حال کلیده لاغری کرده یا بسبب سوء المزاج گرم باشد و یا بسبب کثرت جماع و یا بسبب بادق و استفراغ
واقع شود علامت آن سفیدی بول کثرت آن در پشت و لاغری بدن کمی شهوت باشد علاج آن تنقیه و شقاق

و فندق متغیر خیزد و با دام با غل مسجون سازند و بخورند و حرسیه و کله با چربی بطور مرغ خوردن مفید بود و هرگاه حرارت باشد
از لبوب بارده مانند شمشاد متغیر کمره و پنجه و آنه تقویت نماید صفت کرده علامت آن بول مانند غساله گوشت باشد
و در دشت کمی شمه به باه بود اگر بسبب برال باشد علاج آن گفته شد و اگر بسبب سوء المزاج باشد تبدیل مزاج نماید
و اگر بادی بود تنقیه کند و اگر بسبب تعب سفر عارض گردد علاج آن خود را از تعب باز دارد و بعد از آن تقویت کرده از لبوب مذکوره نمایند و
از وی قاجان بر کرده ضما و مالیدن روغن گل با سر نیز مفید بود شیر گوشت و شیر در تقویت کرده بریدل است و غذای مرغ و کله با پنجه با چربی
کرده نیز مناسب است و اگر علاج ضعف کرده که بسبب تجماع و یا بسبب سردی است و یا بسبب عجز در خوردن بی در غرور و درین باب نافع است
و حج کلیه اگر در بسبب ریا باشد علامت آن تمدد و بلا نقل و انتقال در بود باید که شیر بادیان شیر و انیسون شیر و تخم کشت
و مانند آن از درات که شدید الحرارة نباشد با گل کند و شربت بزوری یا شربت دینار بخورد و روغن گل روغن بالونه باله و
اگر گل شیره و کشیز و دیگر درات در آب جوشانده صاف نموده فلول کنند و نقل آن بریزند در ذرا ل کنند و کمید از کم
و سوس گندم و ریگه از آن بسیار نافع بود و چون آردش را با نذکی خلطیت در آب لیمو نان از یک طرف پخته
و یک طرف خام از روغن گل یا روغن بالونه چرب کرده بر جای رود و بنزد و در دفع پیشو و ضما و که درین باب نافع است
صفت ضما و زردی بیضه مرغ و ظرف مس داخل کرده بر روی آتش انداخته زرد چوب ساییده در آن ریخته و در
آب داخل کرده بر روی آتش خوب بدسته باله تا که یک ذات غلیظ مثل مرغ شود و میل در وضاد نماید و برگ پان بالا
گذاشته از پارچه گنده بسته شود و در موضع مصلی را که بپزند میوه گویند نیز نافع بود و اگر بسبب یک باشد علامت آن آنست
که در و اگرانی در پشت پدید آید چون دمل و دیگر و هرگاه قاروره تمام شب و ظرف سفید کنند اندرون بول یک
سرخ و زرد ظاهر گردد و علاج حجر البیه و سائیده سنگ سرهای سائیده هر یک یکا شصت صاع الی سائیده یا صمغ عربی سائیده
بقدر نیم شصت همراه شیر تخم خرنه شیر و خارشک با شربت آلو یا بوا شربت بزوری خورد و سفوف حجر البیه و
سجود آن را بکار برد و شربت سفوف حجر البیه و کلشی پانزده و نیم خرنه و خرنه خیارین و خرنه کد و از هر یک
چارم نیم سیالیوس و در صمغ عربی نشاسته کثیر از هر یک سه درم حجر البیه و شش درم قند سفید و شصت و نیم کوفته
و نیمه سفوف سازند و شربت و درم صفت حجر البیه و خرنه کد و خرنه خیارین و خرنه کد و نیمه خرنه کد و نیمه
هر یک نیم درم حجر البیه و نیمه درم صلایه که در عسل سرشته مجون سازند شربت و درم یا سه درم صفت شربت آلو
بالو آلو یا نیمه طل را در و در طل آب بنجیسانند و صباح بخوشانند هرگاه آب نیمه آید صاف نموده با و در طل نبات
سفید بقوام آرد شربت و دوله و زیاده هم توان داد و خوردن موله با نفع است و نفع حصاة است و نیمه صمغ عربی

که نبات مشهور است چون بقدرش باشد و آب غلیظ باشد بانیات بخورد و نفی میکند و یک عدد که در شربت است که بر آن
دو کوزه باشد خشک کنند و با واره و انتقال آن به است چون سه روز متواتر نوشند از برای اخراج سنگ احتباس
بول مجرب است و انوشه اند و خوردن با آب جوی نیز برای سنگ گرده و شانه فائده میکند و کل شیوه کل استنجم خرپزه تخم
خیارین خار خشک را در آب جوشانیده صاف نموده بطول کند و نقل اخرا بردند و اگر ازین تدبیر فائده نشود بیاض
و تنقیه از قهقهه و سہل کند و با او و میگوید صفا می باید که همغ آلود مانند آن یار باشد و چنین ادویه قوی تصفو مانند
سایحه سبیل الطیب اگر در و شدید باشد ادویه که با نخا صیقل من در و باشد مانند تخم کرفس تخم شبت و یا ادویه که
بسیب تخم کسین زاینده باید و او و شیشه آن را پدید کرد و در ابتدا ای سپید نشد انکوری که سی چهار ساله را از سبب کنند خون
اول و آخر آن بگذرانند که ریخته شود و میانه آن نگاه دارد و چون بنفش شود از کار و پاره پاره کند بطوری که از غبار
محفوظ ماند در آفتاب بر غریب خشک کنند و چهار شقال همراه آب ترب یا آب کرفس خورند و مینای عجب است و
بسیب ورم باشد و اکثر آن گرم بود علاج آن فصد با سلیق از جانب ورم کند و لعاب اسپغول لعاب مهدانه و شیر
عناب مانند آن با شربت بنفشه خورد و آرد جو عنب الشعلب صندل تخم کاسنی همه را سائیده و در آب عنب الشعلب سبز
و یا آب کشیده سبز آینه قضا کند و مالیدن روغن گل روغن بنفشه با موم تیر مفید بود و اگر حاجت تنقیه شود بعد از
نفع از سہل بار و تنقیه کند و آب کاسنی سبز مروق و آب عنب الشعلب سبز مروق مفید بود و اگر ماده اراده نفع کند باید که
تخم کتان تخم خطمی حلیه بانیات و آب جوشانده صاف نموده بخورد و چنین ادویه را در روغن کنجد سائیده قضا نماید و آب
جوشانیده فطول سازد و تا نفع یابد و بعد از نفع کسین که بر ترغیر آسارد که پسته و ضماد افند و بکار برد و بخورد و با اسهال سبز
تا فخر است و ضماد کنند نیز الضاج ورم گردد و میماند و هرگاه منفعه نشود و دهنه از راه بول بیرون آید تخم خیارین تخم خرپزه
خار خشک با شربت بزوری خورد و خشناشن شیر خیزه صورت از دهنه پاک میکند بعد از آن تخم خشناشن تخم کتان و خشناش
و کاج و نشاسته گل ارمنی را بکوبند و سفوف ساخته چهار شاقه با درات بخورد و اگر بسبب ضعف گرده باشد عااش
گفته شد و اگر بسبب قروح گرده باشد علامت آن در و قطن بود و خروج خون مده و تن بول با علاج آن فصد کنند
کنند و قرح که با دق قرح کلنار و قرح کاج و مانند آن با ویه مغزیه مانند نشاسته کثیره صمغ عربی آمیخته با لعاب بیول
و لعاب مهدانه و شیر تخم خیارین شربت بزوری و دیگر درات بخورند و جرب گرده که عبارت از الفجا شور گرده بود
علامت آن حرقت بول و خروج قشور سرخ بلده باشد و در و حکم و دغده و سوسن موضع گرده بود و علاج آن قی باید
با سلیق از جانب مخرج کند و بعد از آن تیرید و تطیب مخرج کند و نبا و قی البروز

سائیده با گل ارغوانی آمیخته همراه حرارت خور و یا بپس آن چنان باشد که همیشه مریض نشسته بماند و چون آب بخورد و در آن
زمانی بی تغییر دفع شود علاج آن قرص کافور و قرص ذیابیطس و قرص گلشن و قرص طباشیر با سردات قابضه
متداول کنند و یا مارا القصر و نارا انجیر بنوشند و از آب سرد که رقی کنند و آب انار ترش اسپندول و آب آلو بخارا اینتر
فائده ینمایند و مرغ جغرات ترش که غلیظ باشد خصوصاً که از شیر گوسفند ساخته باشند و بر برف سرد کرده خوردن آن نفع
اشیاست از صندل و گلشن و اوقیا و گل ارغوانی و آرد و جودر گلاب و آب کاسنی سبز سائیده و بزرگ و صغیر و آرد و آب سرد و
زردن بجزی که برش سرد شود و ریباب مفید بود و قری گفته که خوردن سه تخم مرغ که یک شب روز و در سر خیسانید و با
درین مریض نافع بود و صفت قرص ذیابیطس طباشیر ابلس یک نیم تخم خرفه تخم کاسوس یک ده تخم تخم حنظل
تشنه خشک گل ارغوانی صندل سفید گلشن اسحاق صمغ عربی هر یک سه درهم کافور نصف درهم کوفته بخته و آب خرفه
یا کاسوس قرص سازه و شربت از آن کثیفال و چون این مریض درین شراب بول گس با هجوم می نمایند و مورچه با در آن
و می میرند و در وقت گلوی خشک را نرم سائیده و با شکر تری آمیخته چهار دو کف دست هر روز بخورد و قرص مشانه
علامت آن درد مشانه و عسر البول و سوزش در تن آن و خروج مده و قشور مانند سبوس بود و علاج آن ببلای قرص
کنند و زرد چوب و آمله بکوبند و قرص ساخته بدیند مفید بود و چکانیدن شیاف آبغین با شیر بز و در وقت بدیده در نیامفید
و اگر چه ک بسیار باشد چکانیدن مادر اسهل یا مار الشکر و نوشیدن آن بسیار فائده میکند و از اغذیه خفیه و مالک و جماع اجتناب
کنند چرب مشانه که علامت آن درد شدید یا خارش سوزش در تن بول و خروج رسوب نحالی او مده نیز باشد
علاج آن نیز شل علاج چوب گرده بود و خوردن و یک چکاری اگر فتن از لعاب بهدانه و لعاب اسپندول و شیر خرد و بز و گوسفند
و روغن بادام مفید بود و جمع مشانه علاج درد مشانه شل علاج و در گرده کنند و علامت احصاء مشانه درد و ثقل مشانه باشد
و خارش در بطن قضیب بود و در مل که خارج شود و رنگ آن سیاه و خاکستری و سفید باشد و صاحب این مرض پوخته است
بر زبانه باله بول بدشواری بیرون آید هرگاه فارغ شود باز تقاضای بول بود و علاج آن مانند علاج حصاة کلیه بود
و چکانیدن روغن عقرق خورون تریاق کبیر و شکر و لیلوس و نیچا مفید بود و اگر سنگ مشانه ازین تدبیر بیرون آید
باید که شش کنند و بیرون آرند و این عمل در سن ده سالگی می باید و ما بعد این خطر دارد و جالینوس گفته که اگر شش بیرون بر آید
و شش پوشتن موزده که در آن اینجای آهن باشد و نفست حصاة میکند باز پیدا نمیشود و هم مشانه اکثر اوقات علامت
درد شدید و انتفاخ عانة و احتباس بول برادر و پ گرم و ندیان باشد علاج آن شل علاج و در گرده بود و آید و مستطاد را در شش
می باید که قوی باشند و از اشیای بازده می باید که در آن جوفه بختی در آب بپوشانند و در آن تشنید و نقل آنرا

بر خانه گذارد و از آب غلب سبز و آب کاسنی سبز و موم در روغن گل و روغن بنفشه قیروطی سازند و ضماد کنند و
بعد از چند روز زمان بیدار کند و مشک و سبزه با شیر تازه و روغن بنفشه باروغن بالونه سرشته ضماد کنند از برای سرد
مشاده بی عدیل است و نوشیدن شیر شتر از برای تحلیل ورم مشانه بنظر است چو ورم در مشانه گاسته خون
که از جگر و یا گره در مشانه میریزد و جگر درد و دگای بسبب ضربه یا سقطه رگ بزرگ از مشانه شلک میشود و خون بسته گردد
و علامت آن کرب و تش و بر و اطراف و عرق سرد بود علاج آن سکنجبین غنصلی با خاکستر حویب انجیر پودنه و سیر حفا
خورند و تحلیل الملک و بالونه و مانند آن در آب بپوشاند و صاف کنند و در آن نشیند و پیرایه خرگوش عدیل بچکاند
و علاج مصاه گره کشته و اگر ازین فائده نشود شق کنند و خون منجمد را برون آرند و صفت سکنجبین غنصلی که بخت
سختی جگر و سپر از برای سرد و قطع اخلاط غلیظه و دفع سعال و ضیق نفس نیز نافع بود پیاز غنصل نیم رطل بکاوچین
خرد و خرد قطع کند و سرکه کهنه پنج رطل انداخته و آتش ملایم بپزند تا که پیاز غنصل مبراشود پس صاف کنند و بی یک رطل
سرکه کهنه رطل قند سفید آمیخته و آتش نیم بقوام آید و سرکه مشانه که علامت آن تمد و بلا ثقل بود و علاج آن از مالیدن
روغنهای گرم و خوشبو کنند و از سبوس گندم و نمک تمکید نمایند و از او دویه گرم نطول سازند و احتیاس بول
و غیر آن اگر بسبب ورم یا حصاة یا ریح غلیظه باشد علاج آن در مشانه مذکور شد و اگر بسبب انجماد خون باشد
علاج آن در مجود ورم مشانه گذشت و اگر بسبب غلظت مزاج باشد که در مجاری بول حادث شود علامت آن تقدم حث
و خوردن طعمه غلیظه و ثقل عانة بود و علاج آن مدرات قوی مثل بنیون تخم کرفس و توله تخم صحرایی را در آب بپوشاند
و صاف کند و شربت بندری داخل نموده بخورد و این او و پیرا در آب بپوشاند و در آن نشیند و روغنهای گرم مانند روغن
شبت ببالد و در تحلیل بچکاند و اگر بسبب غلظت صفرا باشد که بر مشانه نریزد و علامت آن سوزش در رگ بول بود
علاج آن ببلع حرقت بول که بسبب حدث و بورقیت بول باشد نماید و اگر احتیاس بول بسبب حبس و تضییع بسبب
طویل و یا اشغال ضروری باشد علاج آن از او دویه مدره و او دویه مرغیه نطول کند و مشانه را از دست غمزه نماید و روغن
بلسان و بروغن گل و مانند آن ببالد و خوردن چو تندر بقدر که باشد بایک پان از برای حبس بول مجرب دانسته و چو
شوره قلی و خردل هر یک بقدر نیم سیرشای کوفته و بنجیه بخوراند بول بسته را بکشد و نیز شوره قلی و نمک ترب جو الکهار
بقایر و دوا شده کوفته بنجیه با می شیر خوردن در بنیاب فائده عظیم دهد و در قلیل در آب سائیده و بنجیه تخم حرم کسب
در جنبرات سائیده بر عانة نهاد کشته مفید بود و دشتن شاخ زعفران و در سوراخ قصبه بنجیه شش زنده نه با روغن
موجب ادراک بول است و دشتن شوره و کافور در تحلیل و طلا کردن آن بر نافع تر فائده میکند و اگر کوثر چوبه را بپوشاند

و خون آنرا بنزد مار چکانند و شکم آنرا شکافته گرم گرم بر زخم بزنند و قوت نشانه را بکسرت می آرد و در چک گوش گاو و پیش
 بر زان مالیدن فوراً بول را بکشاید و شیاف نکاس طرز و نیز او را بول میکند **قطعه بول** حالتی باشد میان اجتناس
 و استرسال اگر بسبب اجتناس بول باشد علاج آن گفته شد و اگر بسبب اخلاط حار و باشد علامت آن زردی و سوزش
 بول و علامات غلبه صفرا بود علاج آن مانند علاج حرقت بول که بسبب بوقیت بول باشد باید کرد و اگر بسبب سردی
 مزاج نشانه و استرخای عضله آن باشد علاج آن علاج سلسل بول که بسبب سردی باشد باید کرد و دو معاین گرم بخورد
حرقت بول اگر سوزش بول بسبب حرقت و بوقیت بول باشد علامت آن حرارت مزاج و ری قاز و رده و عدم
 خروج مده و قشور بود علاج آن بنا بر وقت البر و همراه لعاب اسپغول در عرقیات بر آورده شربت بنفشه داخل کرده بخورد
 و از اشپای مالحه و حامضه و حریفه اختر از کند **صفقت بنا وقت البر** و نیز متغز تخم خرنپه و دهیم متغز تخم نیار نیم
 متغز تخم کونیه و اینج خرقة تخم طی متغز بادام مقشش رب السوس خشکاش سفید گل ازنی تخم کرسس الیهریک
 و دو درهم بکوبند و بنا بر وقت سازند شربت سته و دریم و برای قروح گزده و نشانه و عسر البول را نیز نافع بود و یکپا رسته
 از شیاف ابیض و کافور و شیرینیا شیر و خمر گیر و کشینر خشک نیلوفر صندل سفید آله مقشش و آب تر کنند صلیح آنرا
 مالیده صاف نموده شربت نیلوفر انداخته بخورد و درخت کیله قدری در میان تنه شق کنند و شب بطرقی بطوری نهند
 که آب از آن در ظرف ماند آنرا بگیرد بوقت حاجت بدهند و اگر سوزش بول از قرحه باشد فصد با سلیق کنند و شیر تخم
 خیارین شیر و خار خشک شیر تخم خرنپه و در عرقیات بر آورده شربت برادر داخل کرده بخورد و بعد از چند که قرحه از مده
 پاک شود همراه و داند کوبنج ماشه قرص گلنار یا قرص کمر باد یا قرص شبت و مانند آن که اندمال قرحه کند باید داد و چون
 یکدم پوست بیخ فاسد را ریزه کرده و آب شبت تر کنند صلیح اندکی مالیده صاف نموده بنوشند از برای حرقت
 بول و سوزاک مکرر در تجربه رسیده است **صفقت قرص شبت** شاخ گوزن را سوخته شب یانی کثیرا گل انبی
 گلنار تخم خرقة مساوی الون کوفته بنجیه یا آب خرقة اقراص سازند و قرص کالنج نیز در نیاب نافع است **صفقت**
قرص کالنج متغز تخم خیارین حب کالنج متغز بادام مقشش رب السوس نشاسته صمغ عربی و دم الاغون کثیرا کند تخم کرسس
 هر یک ده درهم افیون مصری درمی بآب صاف اقراص سازند شربت یکدم هم تالک چون گیرد یکدم از آن بخورد
 مع پوست یکدم شب و یک نیم پاؤ آب تر نموده صلیح بطور ینک سائیده بنوشند و وقت خشکی شیر گاو بخورد
 در سه روز صحت یابند و این سفوف از برای اندمال قرحه نیز مفید بود و مجرب است **صفقت آل قلعی** کشینر نیلوفر
 سفید کباب حنی وانه الایچی خرد و هر یک دو ماشه کوفته و بنجیه سفوف سازد و و خوراک روز اول یک ماشه و روز دوم نیم

روز سوم و داشته همراه تیریدند کور بنوشند و آله نقشه زد و خوب مساوی الوزن بگیرد و هموزن هر دو شکر سفید آغشته
 سفوف سازد و از هفت داشته تا یک توله همراه آب بخورد و از آله خمر کشته مجرب و آزموده است و چون آنرا صمغ
 بقصد زد و داشته شب در آب تر کنند صبح لیده یا سائیده صاف نموده بنوشند از برای حرقت مثانه
 و سوزاک مفید بود و برگ نوریست که گاو دست سلاجیت هم از برای قرصه سوزاک نافع بود و این بچکار
 از برای قرصه جدید و قدیم مفید بود و بچکاری اوله نیمه شش داشته هر دو را خوب بریان کرده در یک آثار یا بوالا انداخته
 حل کرده و همیشه انداخته بعد از آن هر روز پنج شش دفع استعمال نموده باشند و اگر هر دو دوا ای مذکور را
 در آب جوشانیده عمل آرند نیز سزاوار است و اگر بایله بلیله آله هموزن گرفته کوفته شب در آب تر کنند صبح آله
 جوشانیده یا بدون جوشانیده بطریق بچکاری استعمال نمایند نیز مفید بود و اگر تدبیر نکند کور بعد از قصد بایست و
 گفتن نافع خواهد بود و مار الحین از هر سوزش بول نیز فائده میکند و اگر حرقت بسبب جرب کلیه و مثانه باشد
 علامتش گفته شد سلسل بول و او گشت که بول را از او بیرون آید و اکثر بسبب سردی مثانه می باشد علامت
 آن سفیدی قار و ریه بلا حرقت بود و علاج آن بچکاری از هر یک یک داشته یا یک سائیده در گلاب یا اطر
 صغیر آمیخته تناول کنند و چنین خوردن دیگر ادویه حاره قالیقه فائده میکند و فلاسفه خوردن نیز نافع بود و مشک
 و چند بید تر بار و عن با بونه در وقت ترس و امثال آن آمیخته برشته ضحاکند و چون کلک لایح نیز مفید بود و گاهی
 بسبب حرارت باشد و علاج است آن گرمی مزاج و رنگینی قار و ریه بود و علاج آن بچکاری و با بلیس کنند و در عقب
 جماع بول کردن موجب سلسل بول و فراش بول و بول الهم غونی که از راه بول آید علاج آن بچکاری
 نقشه الهم گفتند و حجامت کعب نفع تمام دارد و چون چاکسو بست و یک عدد در آب یک سائیده بخورد و بالا
 آن براده صندل سفید شب در آب تر کرده صبح مالیده صاف نموده بنوشند بر آب بول الهم مجرب و آزموده است
 و بچکاری چار دانه نری را در آب سائیده در جنرات آمیخته و پیاله چینی پارچه بسته و رشب گذاشته هر روز
 تا یک هفته بخورد و خون آمدن از بول باز دارد و چون در بول لزوجیت و غروبیت باشد از تولد
 حوضات امین نیاید بود و نیز امراض گرده شیل بول غلیظ که در آن رسوب بسیار باشد دیگر و دوساست
 که از بقیه بیماری در گرده شدید پیدا میشود و در اکثر امراض گرده سودمند بود و آشامیدن آن بیکه از چشمه آهن
 بر آید قوی باشد و همچنین آب کتان تاب و ضارترین اشیا برای مثانه استعمال نمودن است و در شکر
 غذا آب خوردن نافع حد و ث سنگ است و پس بول باعث آن جماع طول بی انزال و در وقت آفت و بیماری

امر اخلاص اعضا و تناسل و تقصیل باه اگر سبب استرخای قصبه سبب استرخای اعضا با آن باشد علامت
 آن کثرت در وقت منی و سهولت خروج آن تغییر از انتشار بود پس اگر قصبه در آب سرد کوکاست شود و اگر لاف دست
 نباشد علاج آن به علاج فالج گفته می شود چون لبوب کبیر و فلاسفه و مانند آن خورد و اطلیه بالند و اشیا عطری می شود و اگر
 نشود لاغری باشد علاج پذیر نبود و اگر استرخای سبب ضعف بدن و ترک جماع باشد علاج در وقت منی گفته شد حسب آن که
 قوت باه بی نظیر است **حکمت آن** در سینه سیاه یک سیر و در یک نیم آمار شیر چو شانه تا تمام شیر را جذب کند پس
 از آن در سایه خشک نموده و سیده کرده جوز بوی یک پا و جوزی یک پا و جوزی یک پا و کوه نشسته باریک کند
 و باشد بقوام آورده گویا بنزد و سبب مزاج بدین حسب از برای رفع شسته که از جماع طار میشود نافع بود
حکمت آن موسیاسه جز و صمغ عربی یک جز و نبات سفید برابر هر دو در گلاب حل نموده حسب بند قدر است
 از آن نیم شقال با مار اسل و دو انگشت خشک نر در روغن چینی مخلوط نموده بر قصبه کف پا مالند و موجب
 شهوت جماع و نفوذ میگرد و مجرب است و و از برای جالب ایون مصری را در آب حل نموده بدان
 مغز چینه دانه را ساییده و بر پارچه طلا کنند و چند وزیران مثل مخم نند **سقوط تالیف والد شریف**
 برای قوت باه **حکمت آن** پوست بنج سه کاه و لی پوست بنج اوشت کتاره آرد ماش بر آب جدا کوفته
 بنجته صبیح هفت باشد با شیر داده گا و جوز و طلا از برای قوت باه بسیار مفید است **حکمت آن** فلفل سیاه
 جز سید شعلیت از هر یک نیم گرم مغز چینه دانه دو گرم مشک خالص و دو انگ کوفته بنجته بار و عن یا سمن بر
 قصبه بالند طلا از برای جالب و قوت باه **حکمت آن** سپند ان حسب القدر و خردل از هر یک نیم گرم
 کوفته بار و عن یا سمن سرشته نگرم بنجته قصبه بال طلا از برای کبی عقب ذکر مجاوق **حکمت آن**
 جوز بود بسیار است از هر یک چهار ماشه چک گوش آدمی یک اهرم چربی خنجر نیم پا و همه را در شیر آب و آتش
 چند آنکه یک آمار شرب جذب شود بکار بند طلا از برای جالب و قوت باه مجرب و از موده است **حکمت آن**
 کوبی سفید پوست دو دانه کپله دو دانه قمر حاد و دانه بنج کثیر سفید و دانه زهر میوه و دانه منجریال
 و دانه اول سوا جال گوشت و زهر میوه سفوف ساخته نگا بداند و جال گوشت و زهر میوه را در شیر زرد که تر است
 باشد بوی در پارچه بسته و در شمشیر خوش خوب و دانه زهر میوه از آن در سمن نرگا و میش و دانه شمشیر داده بارند
 از آن همراه وید را جمع نموده چوب کشند و این طلا نیز مجرب است که قصبه سیاه وید را بوزن یک کف و فلفل سیاه
 بر گمان مصلحیه نموده طلا کنند و موسیاسه را در روغن کس از شسته طلا کنند و در شیر زرد که تر است و اگر دانه میوه

قرض الایچی خرد و تجلیل از هر یک چهار دهم جزو بود و تولد بسیار تو گویند و پاک پاؤ آثار گل بسته گل سپاری هر یک
 یک دهم ناریل پاؤ آثار چمال کچمال چمال کیکی چمال سنگا بولی از هر یک شش ماشه کوفته بعد از آن همراه کوه مذکور
 باینند و زعفران چهار تولد مشک شش ماشه سائیده بپزایند و دو صبح و شام خورده باشند و عمویش +
 حب القطن از تجربات صاحب تذکره بر آن قوت باه و در تجربه حکیم عابد نیز رسید صفت آن مغزیست
 شقال و از چینی تخم انجیر قرض گل و از حب الصنوبر هر یک پانزده شقال شقال زنجبیل از هر یک ده شقال و از شنبلیله
 شقال قسط تخم کتان بریان مصطکه هر یک چهار شقال کوفته بخته باسل سه وزن او و یه بقوام آرد خوراک یک
 شقال و اگر چوده مندی را نیم ماشه بزرگ مقبول بخورد از برای امراض باره تقویت باه مفید بود و طریق
 چوده اینست که بگیرند مندی را در آب تر کنند بقدری که نم بردارند آن بار و غن یا سین بار و غن دیگر
 خوشبو مندی را از دست ببالد آنقدر که بسیار چرب نشود پس بطریق چوده اگر چوده بگیرند و اگر شش یا یک روغن
 مندی را انشتا آجیل و یک روز بخورد و درین مدت جمیع کندی قدرت خدا را مشاهده کند و طریق بر آرد و غن
 اینست که مندی را با بزرگ و پنج گل بگیرند و اندکی آب بپاشند و کوفته بلبست شیرین بگیرند و با پنج شیرین کندی بخورند
 که شیرین قانی گردد و روغن باقی ماند و اگر نقصان باه بسبب قلت منی باشد علامت آن قلت خروج منی بود و
 قلت منی یا بسبب ضعف بدن و کمی غذا بود علاج آن غذای جید مانند گوشت بگرفرد و غن ناریل یا شکر
 و حلوا از نشاسته و بادام و پسته و مانند آن و در روغن بقیه نیم برشت خورده و شراب خوردن نیز نافع بود و در کباب
 نماید و خود را در عیش و عشرت داند و یا بسبب دت آلات منی باشد علامت آن انجماد منی و عسر خروج
 آن و انتقاع از اشیای حاره بود علاج آن معالین گرم مقلوبی باه و همچون لبوب کبیر تناول کنند و زایل بگردد
 آب نجیسانند و انگاه پاره کنند و در آب غسل بچوشانند تا آب بسوزد و در ظرفی کنند پس غسل بر آن نیندازند و در
 بعد از آن تناول نموده باشند و اگر لیسیل تولید منی کند و بنایت لغو آرد آب پیاز جزو غسل و خوردن بچوشانند
 تا بقوام آید شربت و شقال و اگر بسبب حرارت آلات منی باشد علامت آن غلظت منی یا سرعت انزال بود
 مبروات نفع یابد علاج آن از مبروات نه کند یا بسبب سردی آلات منی باشد علامت آن غلظت منی انتقاع
 از اشیای مرطبه بود علاج آن از مرطبات کند و زنجبیل را در شیر ماده گاو بچوشانند تا غلیظ گردد و در تولد از آن بخورد
 و اگر بسبب طوبت آلات منی باشد علامت آن منی رفیق بود علاج آن از اشیای البسه مانند زیره و از چینی کنند
 و اطریش صغیر و معجون بزور و مانند آن نافع بود و اگر بسبب سردی و طوبت باشد و این اکثر بود که برود و طوبت

ضعیف و ملغ باشد تقویت دماغ کنند همچنین اگر بسبب ضعف جگر و یا معده و یا گرده باشد تقویت هر واحد کنند
و اگر بسبب قلت ریح باشد علامت آن سلامت اعضاء قلت نفخ و کثرت منی باشد علاج آن ادویه و اغذیه
باصیه نفاخته بخورند مانند پیاز و نخود و گندم و انگور و باقلا و پیسته گوشت بره و مرغابی و کبوتر و انجیر و خیر و چون بخواهند
خراطین را بکوبند و بار و عن کیند بر ذکر طلا کنند بعد از آن که بسیار مالیده باشند بزرگ شود و اگر قضیب را چیزی
در شیب باشد بعد از آن زفت روی بار و عن یا همین طلا کنند همچنین عمل نماید و شیرش را بیک گرم کنند و خرقة را
در آن تر کرده بر ذکر کنند و چون خشک شود با چوبین کنند و ذکر فرموده شود و اگر غسل و تجبیل بر قضیب همان یا هر که
مجامعت کنند موجب دستی گردد و کبابه با حلیت در قمرن گیرند و آب آنرا بر قضیب مالند موجب لذت شود و فاعل
و تجبیل با سقونیا باسل بر ذکر بماند همین عمل کنند و خایه که به سیاه و پیله بر سر رخ و در روغن بریان کنند یا پنجه بسوزانند
روغن بر قضیب طلا کرده نزدیکی هر زن که نماید دیوانه و شقیقه او گردد و سیاه نیم خرد و شکار کافور هر یک جزوی
عسل شش عدد و با هم بسازند و بقدر نخود سه حب بنهند سوای ششفه بر ذکر طلا کنند زن منزل گردد و دوع و سک که
در بندی پیر بوی گویند و در روغن ماده گا و بریان نمایند یا پنجه بگذار و پس از آن بر قضیب مالند و مجامعت
کند هر دو مشتاق یکدیگر گیرند سرعت انزال اگر بسبب ضعف قوت ماسکه بواسطه بر ووت و طوبت
باشد علامت آن منی کثیر رقیق خارج شود و بان علامت حرارت نباشد علاج آن تنقیه بلغم از قی و سبب کنند
و عانه و خصیه را بر روغن قسط و روغن نگرین مالند و این سفوف بخورند صفت آن لاکه دانه
زر و منسول سرپالی و تاج لوده پنهانی مازوی بی سوراخ از هر یک چهار دام شکر سفید برابر ادویه خوراک
از شش ماشه تانه ماشه باشیر گا و میش سفوف مسک و مولدنی تالیف و الد شریف تیر و منیاب بسیار مفید
صفت آن سنگهاره خشک شش ماشه مازوسه ماشه تالمکخانه چهار ماشه کوندش ماشه خصیه اشعلب
چهار ماشه مصطکسه ماشه نبات هموزن ادویه کوفته بنجته سفوف سازند خوراک پنج ماشه تاهفت ماشه سفوف
و دیگر از برای جریان منی صفت آن پیچ بند سیاه تخم تبیل هر یک سه دام گو کمر و تالمکخانه اندر چوبین
از هر یک شش دام سوره بست چهار دام کوفته بنجته شکر تری آمیخته هر روز یک توله باب سرد بخورند سفوف قلعی
جریان منی و سوزاک قدیم و جدید را فائده بسیار می بخشد صفت آن ست گلوسه سلاجیت الایچی خرد
یکه ان بید مٹھی تالمکخانه قلعی کشته منسلوچین از هر یک یک دام مصری برابر کوفته بنجته هر روز نه ماشه تلایک توله
استعمال نمایند اطفال ششی برای سرعت انزال و کشادگی مجرای بول و منی نافع است صفت آن

پوست بلبله زرد و بلبله سیاه پوست بلبله آله منقی هر یک دو درم کشتیز خشک چهار درم و نیمکوفته و نیمه برغین نام
 چرب کرده با کشمش و دانه و درم نبات مفید است و چهار درم تقویم آورند طلای ممسک صفت آن
 مستی غوک کچلا سمندر سوخته کف دریا فلفل دراز پنج کنیر سپید کوفته نیمه در آب کوکنا آینه نیمه طلا کنند طلای ممسک
 و مجرب صفت آن بر پیشانی ضفدع و دوفرونی میاشد مانند سرستان کو چک نزدیک ابرو باید
 که ضفدع کلان را گرفته آن موضع را انفسه دهستی که از آن تراود آنرا با چکیده دهستی پل آغشته طلا کند بعد از
 خشکی نزدیک نماید حسب برای سرعت انزال بغایت مجرب است صفت آن بگیرند دانه تمرندی چهار درم
 در آب خیسایند و پوست آنرا و در کنند و مغز آنرا بد و چند آن کنند بکوبند و حب با بربند بقدر شود و حب
 بخورند و اگر بسبب حرارت باشد علامت آن حدث و نزع منی بود در حالت خروج علاج آن از مبردات
 کنند و اگر بسبب ضعف اعضای رئیس بود در میناب نقصان باه نیز باشد علاجش گفته شد و روشی بنویسد و
 منی از فضل به هم چهارم پیدا میشود و فائده آن ظاهر است و مجرای آن اسفل است و ندی رطوبتی که در ابتدا
 شهوت جاری میشود تا بسبب تلخین مجرای منی سهولت خارج شود و مجرای آن بالای مجرای منی است
 و دوی رطوبتی است ازجه که پیش از بول از مجرای ادجاری میشود و مجرای او بالا مجرای ندی است و اگر سیلا
 منی بسبب کثرت آن باشد علامت آن کثرت خروج منی در حالت جماع بود و وقوع ضعف علاج آن
 جماع زیاده کنند و تقطیل غذا نماند و دوی مقلل منی خورند و ادویه که مقلل شیر اند تقطیل منی بهم بنمایند و اگر
 بسبب حدث منی بود علامت آن حدث منی و حرقت بول و زردی رنگ منی باشد علاج آن اشیای
 رطوبه مانند شلغم و بنفشه و عناب بخورند و دای بار که مقلل منی باشد مانند گنار تخم کاهو خرفه اسپنل تخم
 کاسنی و بیج و کشمش خشک چهار تناول نماید و خوف که بدو روشی و ندی مجرب است صفت آن X
 اصل السوس و در هم تخم کاهو تخم ورم گنار چهار درم گلشن تخم سداب تخم فنجکشت هر یک پنج درم کوفته نیمه
 سفوف سازند شربت سه درم و اگر بسبب استرخای ادویه منی و سردی مزاج آن و ضعف قوت ماسکه باشد
 علامت آن رقت منی و خروج بول از نفوذ بود علاج دوی حارل منی مانند بونیه و سعد و گنار تخم سداب شلغم و
 کمون و شکر و چون کمونی بخورند و اگر بسبب ضعف گرده باشد علاج آن تقویت گرده کنند و دوی منی که در وقت جماع
 دیا بسبب شستن نکایت لذت میباشد علاج ترک آن کنند و تقویت قوت ماسکه از معاجین و اطعمه نیز است
 احتلا هم اسباب آن مثل اسباب و روشی بود و معاینه علاج آن و پارچه سرپا بر پشت بزنند و بر پشت خوابانند و بر پشت

و نیلوفر مانند آن بر بستر فرش کرده خواب کردن نافع بود و غده یو طه و او آنست که در وقت جماع باز کند و
سبب آن است که اعصاب تحلیل روح بود و این علت بیشتر کسانی را حادث شود که غل بسیار جماع دارند و لذت
بسیار از آن یابند علاج آن در حالت خلایق جماع نمایند و باز کنند جماع مشغول نشوند و گل را سی اوی و کند و
گلزار و مانند آن در رب به درخت سبز انار شیرین میخورند و از این ادویه شیاف ساخته بر دار و تقویت مرغ
و دل نمایند و از اهم خصیصین اگر سرخی رنگ و درد التهاب باشد علامت حرارت است علاج آن فصد یا حق
از جانب دم گیرند بعد از آن فصد صاف با حجامت قطن نمایند چنانچه در لونی بسیار فائده میکند و تبرید از لعاب ببدان و
شیره عناب و شیره تخم کامبو مقش و شربت نیلوفر کند و اگر از این تدبیر فائده نشود بعد از نفع از مسهل بار و تنقیه نمایند و از جو
عناب الشعلب گل ازنی رسوت صندل سفید و آب کشنیر سبز سائیده ضما و کند و پارچه بگلآب و سرکه و لعاب
اسفغول تر کنند و بپزند و بعد از ابتدا آر و بخود آرد و جود با قلاب یا میزد و بعد از آن با بونه کلیل الملک صبر و زیره
و مانند آن در روغن گل و زرد و تخم مرغ آینه ضما نمایند و چون گل میسور احوشانیده و بر خصیه بندند اندامی دفع
درم و تسکین الم و استرخا خصیه بی عدیل است و نطول از آب آن نیز در میان مجرب است و ضما و کردن مجرب که در ستر
پنجه باشند نیز نافع بود و ضما و بیضه سنگ پشت از سر ادرم بار و خصیه مجرب است و تخم سید انجیر و شیر گاو پنجه ضما و کردن
نیز مجرب است و کشانگی که پشت ابهام است از دست مخالف درم و چین سوراخ فرایح کردن در گوش از جانب
مخالف و درم و اگر درم در هر دو جانب باشد همین هر دو عمل از دو جانب نمودن و دماغ کردن قریب به بند دست
از طرف ابهام از جانب موافق و درم نیز از مجربات است و اگر درم سواوی باشد از افحاح و محوم و هموغ در شراب
حل کرده ضما و کند و اگر حاجت تنقیه شود و بحسب هر خلط بعد از نفع تنقیه کند و درو خصیصین اگر از حرارت باشد
علامت آن التهاب و گرمی خصیه بود علاج آن تبرید خوردن آب کدوی سبز و آب کشنیر سبز و آب عناب الشعلب سبز
و آب کاسنی سبز و مانند آن از مبروات ضما و کند و اگر درد شدید باشد فیون بهم اضافه نمایند و اگر از سر و باشد علامت
آن قلت و در بود علاج آن اصل السوس مقش و نیکو فته پیر سیاوشان و مانند آن در آب جوشانیده گل کند و از آن باید
صاف نموده بخورد و چینی بطور مرغ و در روغن خرم و عسل با بونه مانند آن بالند و اگر از ریاح باشد علامت آن انتقال در و تعدد
بلا ثقل بود علاج آن با بونه و کلیل الملک و پودینه و مانند آن در آب جوشانیده نطول کند و چند ستر را در روغن زیتونی
ضما و کند و نطولی که در در و گرده ریخی گذشته اینجا تر میزد و در ریاح سوداوی تنقیه سودا و از این مفید بود و اگر بسبب
خریه و یا سقط باشد فصد کنند و در ادویه غیر قافیه مانند نیلوفر و فقه و کدو استعمال کنند و در خصیصین که باشد

که خصیصه بزرگ نشوند نه بواسطه درم و نفخ بلکه فربه شود چنانکه پستان بزرگ شود و علاج آن در ابتدا دویه سرد منی در
 متابعتی تفاح و پوست خشخاش و حکاک سنگه مس و حکاک اسرب و حکاک سنگ آسیا یا آب کشنیز منبر طلا کند و ادویه که
 مانع بزرگ شدن پستان است در اینجا نیز مفید بود و این علت هرگاه محکم شود علاج پذیر نشود و اگر فاع خصیصه
 کوچک شود و از کیسه مسمومی اعانه بالا رود و طولی که در درگروه ریخی گذشت باید کرد و روغن بابونه و روغن سیاه
 و از ادویه گرم مانند حلیت و حلیه فرعون ضاها کند و والی محقر و صلابت آن گاهی رگمای کیسه بین سطر شود

و اکثر از جانب چپ حادث شود علاج آن شل علاج و دالی پا و درم صلب خصیصه بود و سترخای محقر گاهی کیسه حیات
 در طوبت هوا مسکرو دراز میشود و علاج آن ادویه بار و دوقالبه مانند زرد و آس و گل سرخ و عدس و گلزار و جفت بلوط و کزنج
 در آب بجوشانند و صاف نموده طول کند و قل آنرا بر بندند و همین ادویه را در آب پوست انار ساییده ضاها کند و قروح و کور

خصیصه و حوالی آن مرهم سفیده و مرهم زنگار و مانند آن از مرهم مدیه مفید بود و صبر و مردانج و آلیسیا منسولی
 با شرب ضاها کنند و اگر قرحه کمه باشد محققات قویه مانند قاق کنذر و کاغذ سوخته و مرصا و سازند و یا ساییده و روز نماید
 و اگر از قسم کله باشد فلانیدون باله بعد آن ادویه مدله را استعمال کند و اگر قرحه داخل خصیصه باشد علاج آن در حرقت بل

گفته شد حکم خصیصه علاج آن فصد کنند و برار بیه حیات نمایند و تنقیه سودا کنند و قدری میثا ساییده با روغن
 گل و سرکه و آب کشنیز منبر آینه ضاها سازد و خصیصه را آب گرم بشویند و سفیدی تخم مرغ را طلا کنند و او را هم خصیصه
 علاج آن شل علاج و درم بین باید کرد و دیگر آنکه چسپانیدن زو نفیس خصیصه مناسب نبود و اگر ضرورت باشد بر حوالی

قخصیصه چسپانیدن مضائقه ندارد و آنچه مخصوص به خصیصه است در درم حار عدس گلزار و ورق گل پوست انار را در آب
 بجوشانند و بگویند و در روغن آینه ضاها سازند و در درم بار و آرو و خطمی متاخر با در روغن بابونه و سرکه آینه ضاها
 نماید علاج تالیل خصیصه مانند علاج سایر تالیل است ششخاش و قخصیصه علاج آن به علاج ششخاش مقید کنند و سرکه

مجرمی قخصیصه اگر سبب شیره باشد علامت آن سوزش بول منی خروج آن بود علاج آن فصد با سلیق میکنند
 و لعاب اسفند شیره فقه با شربت نیلوفر و دوشیات آمیزش با شیر و خمر در روغن گل در حلیل چکاند و اگر سبب خلط
 غلیظ باشد خروج بول با حرقت در دویه انما و غلیظه و بول بیرون آید علاج مدرات حاره مانند بایان انیسون

کثرت تخم نر با شربت نر و دویه ملطفه مانند بابونه و غیره و ملک مریخ و آب بجوشانند و طول کند و روغن
 و روغن سوسن را در حلیل چکاند و گاه باشد که سوراخ خصیصه کشاده گردد و این را بنده کشاد گویند علاج آن
 چچال و پاک چچال و سوسن چچال گویند و چچال معطیه گویند و بول گویند و پاک گویند و اگر نر خود بخون برآید بفرستد

بنشیند سقوط ساخته بخیر هم آید بخورند و اگر کوفی را ساییده و در گند و پاک مانند قتیله ساخته و در سوراخ قضیب
 یک لحظه بدارند بسیار مفید بود و اگر حیا قضیب پدید نیاید کج شدن قضیب علاج تشنج کنند و در غن سون و غن
 شکر گس و چربی ببط و چربی مرغ و مرغ و ساق گاو با هم مخلوط نموده بالز و از دست راست کنند و از جبهه نیز بزنند
 تا که باز کج نشود و آن باشد که سبب اشتقاق عذقات یا انساج مجربین که با آن این درج را آن است جسمی
 نفوذ کند و یکسره نشود و فرو و آید آنرا قید گویند و باشد که آن جسم در عاتق شمس شود و آنرا فتق الاریه گویند و اگر
 آن صفات سخنان است که افروخته پوست شکم سالم باشد و یا مرید در روده از آنجا بر آید آنرا فتق مراق الیطن گویند
 و اگر این جسم نافذ اسهال یا سرب باشد علاج آن اینچنان است که از دست راست رو کنند بعد از آن صفات و فضا
 و مشد و فضا کنند و صفت آن فشار کند و معطل که جوز السرو غری السک انزروت از هر یک بر این غری اسکا
 و مثل خرگه از ته باو بگیرد و جمع کرده فضا کند و بهترین علاج آنست که اول از دست رو کنند بعد آن که بهترین که
 طریق ساختن آن آنست که آن سید اندر بنشیند و اگر نماند یاح باشد علامت فقر بود و چون دست بر آن
 نهند زود باز گردد و علاج آن از مثل جوارش کوفی کنند و آنچه محال یاح باشد استعمال نمایند و در غن با بونه
 و قسط و شربت بمانند و از چیزهای بادی اعتنا نمایند و اگر رطوبت مائی نازل شده باشد آنرا در ده گویند
 علاج آن نشتر زنند و رطوبت را بر وزن کنند و داغ نهند و یا مرهم مدله استعمال نمایند و چون عود کنند باز چنین کنند
 امراض پشت اگر زوال فقرات پشت جانب قدام باشد آنرا تقصع گویند و اگر بجانب خلف بود آنرا احد گویند
 و اگر بجانب زوال باشد آنرا التواخواند و سبب آن اگر درم حار باشد که در عضلات فقرات حادث شود و سبب
 فقرات را زایل کند علامت آن وجع شدید و ثقل پشت و تب حاده و عظم تبس بود علاج آن قصد اسلیق کنند
 فقیع از مسهل بار و تنقیه کنند و در سول و دوم یا سوم سنا و گلی و سورنجان نیز اضافه کنند و صندلینه مالند و لعاب
 و تخم کتان و تخم خطمی و پیپر و مغز ساق گاو فضا کنند و در غن گل و مانند آن نیکو کرده باندند و اگر سبب
 ریاخ غلیظه باشد آن را ریاخ افسر گویند و علامتش آنست که بعد در پشت حادث شود و تب نباشد علاج
 آن بعد از تنقیع اسهل حار که در آن اسلیجات بر یک شش باشد و سورنجان پنجاه بوزیدان سه باشد نیز اضافه کرده باشند
 تنقیه کنند بعد از آن حب سورنجان و در طریق استعمال این مثل حب است و فقرات را در غن و در غن شروع بالاندر موضع
 متقصع محاجم یا با و نهند و صفت حب سورنجان حب سورنجان ترید از هر یک یک مثقال صبر مطوی در سه
 حب اسلیق غاریون اینون هر یک نیم مثقال هر یک انگلی بگویند و آب کبرس بپزند و این یک شربت است و اگر

اسبب طوایف مفرغه رقیقه باشد علاج فایح کنند و اگر اسبب غریبه و سقطه باشد رقیقه کنند و در وقت مریضی آن کنند بعد آن
 با دویه قابضه مانند قسط سنبلیطی یا سنبلیطه ساینده و با نخل خرمه را کنند و در پشت اگر اسبب سردی مزاج و یا زیادتی بلغم
 باشد علامت آن تبسج مادت شود و اسبب یا غلظت یا کثرت بلغمی بر علاج آن علاج ریاح افسر کنند و جای که ماده نباشد نقطه
 تئین ناز و غنای گرم کفایت میکند و اگر اسبب توبیخ کثرت جماع باشد علاج آن او بان حاره بالن و ترک سبب کنند و اگر اسبب
 گرم و باشد علاج آن گفته شد و اگر اسبب امتلا و رگ بزرگ باشد که بر پشت واقع است علامت آنست که با وجود علامت غلظت
 خون درد و ضربان در تمام پشت از ابتدا فقرات پشت تا آخر فقرات قطن باشد علاج آن فصد با سلیق کنند و بعد از فصد
 تنقیه به سبیل باز کنند و در و خاصه یعنی تنگیگاه اسباب آن مثل اسباب درد پشت باشد و اگر تنگی در یکی بود علاج آن
 به علاج درد پشت کنند و در پا و قمر و مفصل عرق النسا و وانی و دانی علتی بود که عروق ساق و قمر فروع شود
 علامت آن رگهای سطحی که در ساق و قدم ظاهر شوند علاج آن فصد با سلیق کنند بعد از آن فصد عروق عمیق نمایند
 و از دست ببالند و پیش از آنکه تمام برآید و تنقیه سودا چنانچه از این کنند و ترک ریاحنت نمایند و از اغذیه سوده
 سودا احتراز سازند و اگر اسبب آنست که ساق و قدم مانند پاییل بزرگ شود و علاج و دوا بود و بعد از تنقیه در بنی فصد با سلیق
 و حیات ساق پا و چپا شدن از لولسیا مفید بود و ساق را تا از نواز عصابه هم نبندد و اگر اسبب غلظت بلغمی باشد علامت آن
 ساق باشد بی حرارت و کبودی علاج آن بعد از فصد از لولسیا گرم و حبس بنجان تنقیه کنند و در تنقیه یک مرتبه سلیق کنند و بعد از غذا
 نماید و از اغذیه غلیظه و بقول فواکه بارده احتراز کنند و یک یا سه نخل نیم اشته ساینده در ظرفی که غیر آتش نموده و در دست
 آقا قیاد پوست ناز و سر که بشیرند و طلا کنند و جمع مفصل در دود بود که به سبب با دست و پا حادث گردد و اگر در مفصل
 در کوب و انگشت با یا خصوصاً انگشت نر باشد از القرس گویند و ماده این امراض اکثر مرکب از بلغم و صفرا و یا سودا
 و صفرا می باشد و از خون صرف و خون صفرا و و نیز حادث شود و از صفرا و صرف بسیار کم می باشد پس اگر ماده دومی باشد
 علامت آن سخی و عظم درم و شدت ضربان باشد علاج آن اول فصد با سلیق از جانب در و کند و اگر بر دو جانب در
 باشد از هر دو جانب فصد کنند بعد آن تبرید دهند و بعد از فصد از لولسیا با نخل خرمه در آن ایلیجات و سورنجان باشد تنقیه کنند
 و در ساق و طلا کنند و صفرا و گل سپا که یا پیشا آقا قیاد مانند آن از دویه رادعه قابضه یا سرکه و آب کشنیزه یا سرکه
 ضما کنند و اگر درد شدید باشد انیون و عرق النسا بروج و مانند آن از دویه مخدره اضافه کنند و در تمام اندکی دویه محلیه مانند می
 و خل نمایند بعد از آن کلیل الملک با بونه را افزایند و ضما و بعد از تنقیه مناسب بود و اگر ماده قلیل باشد پیش از تنقیه هم ضما و اگر در
 مفصل باشد و علاج در هم فروی آن شدت درد و التهاب باشد با تنقیه و هم دوی نمایند که درین قسم تبرید وین زوده باشد

و از ادویه بارده که در آن قبض می باشد مانند کدو و کاه و کافور و بایس که آب کشیده و سرشته ضماد کنند و در اینجا احتیاج ادویه محلیه
 نمی باشد ضمادی که برای اورام حاره مفصل لازم مجربات است صفت آن اسپنول کونیا چون کوفته بخیه در آب بپزند تا محض
 شود و روغن گل را بقدر حوائج آینه بزنند و اگر تسکین حرارت زیاده مطلوب باشد اسپنول را کوفته و آن را بپزند چون سورنجان که خصوصیت بسیار
 بمفصل دارد و آن در آن مسهل اضمه اوجاع مفصل حار و باره است و اگر ماده مرکب از بلغم و صفت باشد علامت آن سفید رنگ و قلیت
 و در دو حادث دوم شود اگر مرکب از سودا و صفرا بود علامت آن قلیت در دو تندی سیاهی موضع و صلابت درم بود علاج آن سورنجان
 سائیده و صندل سائیده بوزیران سائیده هر یک یک باشد و در کلقت آینه همراه شیر بادیان شیر تخم خیارین شیر خار خشک
 شیر تخم خویزه در عرقیات بر آورده صاف نموده شربت برورد و آن مخل نموده بخورند و چون سورنجان همراه تیریدند که بسیار
 فایده میکند صفت آن اسارون زنجبیل زیره کرمانی دار فلفل از هر یک ده درم سنابلی پنج درم سورنجان ده درم
 شکر سه وزن ادویه بطریق متعارف بچون سازند شربت بنفشه باشد تا دو درم و چون عشب نیز در نیاب مجرب است و
 از ادویه محلیه بلغمیه مانند کلیل الملك با بونه و ثبوت و قطعی و صبر و لعاب علیه و تخم کتان ضماد کنند و روغن بیدارنجیر و
 روغن خایماند خصوصاً که سورنجان تلخ و بیخ تی و جد و اردوان انداخته باشد صفت روغن صندل
 برگ حنائیم آثار در دوا آثار آب بچو شاند تا نیمه باقی ماند صاف کند و با نیم آثار روغن کنجد بچو شاند تا آب بسوزد و
 روغن بماند و صابون و خاد آب سائیده بگیرم ضماد کردن نیز نفع میکند و اگر ماده کشیده باشد که از صفت از شصت
 مرکب محسب ماده از مسهل مرکب غلیظ متعفی کند و اگر مفصل صلب گردد و چنانچه حرکت نتواند کرد و بعد از تنقیه
 موضع را بر روغن کنجد و پیس بطور مرغ و لعاب علیه و بزرگ بماند و رو باه یا گفتار زنده را در روغن کنجد بچو شاند و در آن
 نشیند نافع بود و علاج درد و رک که در دمی بود در سرین و عرق النساء که در دمی بود که از مفصل و رک استدا کند
 و از طرف حشی فخذ نزول نماید و تا انگشت بای پارسد علاج آن شل علاج و جمع مفصل بود و اگر ازین تدبیر فایده نشود
 غسل بلا در طلا کنند و چنین شیر زقوم و جند سید شربا شیر انجیر ضماد سازد که تا آبله افتد و مواد از آن جاکر گردد و در نیاب
 که سستل شدن ندهد و اگر ازین هم نباشد در افغان زنده حمیات اگر تب همیشه ماند و هر روز شدت کند و بی لزمه
 و ستر آید و شکر بید نباشد آنرا الفقه گویند و ماده آن بلغم باشد که متعفن شود و داخل عروق و اگر هر روز آید و بالزده و
 باشد آنرا سوا طیه خوانند و ماده آن بلغم باشد که متعفن شود و خارج عروق مانند دماغ و معده و جگر و امعاء و اسار قی
 و صدر و مانند آن اما علامت تعفن ماده در دماغ آنست که مریض از درد و سر بسیار شکوه کند و اگر بابتی و معده
 باشد علامت تعفن ماده در معده است اگر با اسهال باشد علامت تعفن آن را معشا و معده داسار قی بود اگر با اسهال باشد علامت

تغصن در جگر بود و اگر با سعال باشد و صدر و علی هذا القیاس و در تب بلغمی تشنگی بسیار شود و فی سیرج بود و قاروره غلیظ
و کدر و در شب روز که نسبت و چهار ساعت مقرر کرده اند شش ساعت قمره میکند و اگر مواظبه باشد شش ساعت
زایل میگردد و اقل زمان اخذ و یا شدت آن هشت ساعت باشد و اگر تب یک روز در میان آید بالزهره و سحر باشد
آنرا غیب دائره گویند و ماده آنرا صغیر باشد که متعفن شود و خارج عروق و اگر تب یک روز در میان شدت کند و بی لزه
و سحر آید لازمه بود که ماده آن در داخل عروق متعفن گردد و اگر ماده متعفنه داخل عروق قریب قلب کبد متعفن شود و آنرا
خوانند عوارض که در غیب میباشد و در محرقه شدت میباشد و باشد که دو غیب مرکب شوند و مانند تب بلغمی هر روز می آید
گفته اند که اعتماد کلی بر نبوت حیات میکنند بلکه با وجود این لحاظ عوارض هم میباشد که شدت عوارض دلالت میکند بر جدت ماده
و ضعف آن بر برویت ماده و گاهی بر ماده تب پس دوبار فصل مزاج و عادت و تدبیر مقدم نیز دلالت میکند درین تب
وین وقتی و اسهال صفراوی قلوب و نهان صداع و سحر و تب بول میباشد بلکه صفرا متوجه بدین بود و الوقت قاروره سفید
و رقیق باشد و این مندر برسام بود و شیطیکه ماده منفع بر عاف نشود و زمان اخذ غیب یا شدت آن چهار ساعت تا دوازده است
بیشتر و چون ازین زیاد ماند علامت ترکیب است و اگر ترکیب از صفرا و بلغم میباشد پس اگر صفرا و بلغم علی حده متعفن نشوند شطراغ
بهاوت میشود و اگر یکی متعفن شوند غیب غیر خالصه و شطراغ غیب خالص آن باشد که مرکب از صفراوی و لازمه و بلغمی دائره
بود و شطراغ غیب یک روز زیاد می آید و یک روز کم و گفته اند اگر در علاج غیب خالصه خطا نشود و در هفت دوره که چهارده روز
بیشتر بر دو و گاه باشد که بجران غیب لازمه و در هفت روز میباشد و غیب غیر خالصه تا شش ماه طول میکند و بول و خالصه
رقیق میباشد و در غیر خالصه غلیظ و وقتی که در دس در روز اول عارض شود و در روز چهارم قوی گیرد و علامت آنست که بجران
در روز پنجم خواهد شد و وقتی که در دس در روز ششم شروع شود و در روز پنجم قوی گردد و علامت آنست که در روز نهم یا پانزدهم
بجران خواهد شد و اگر تب همیشه ماند و سخی و دهم و استفراغ رگ با دسری و غلظت قاروره بود علامت سوختن است و آن تب
و موی بود که از غلیظان خون حادث گردد و اگر این عوارضات شدت باشند علامت مطبقه است و این تب موی بود که اگر تب
شود باشد که خون خارج عروق نیز متعفن گردد و چنانچه بیکه و در ارام میباشد و کمران تب موی در روز پنجم واقع شود و اگر در روز چهارم
یا ناقص و لزه بود علامت ریح دائره است و ماده آن سودا بود که متعفن گردد و خارج عروق و اگر دور و آید و کیر و زهره آید آنرا
ریح مسکوسه اگر در چهارم شدت کند و بان سروی ناقص عرق نباشد علامت ریح دایمه است این بسیار زیاد بود و ماده
این تب سودا بود که متعفن گردد و در داخل عروق زمان تب است چهار ساعت بود و لیون ریاتی باشد که اندرون بدن حرارت بسیار
شود و بیرون آن بر دوت و انقباض پس خلالت آن باشند چنانچه غشی آتی باشد که چون ابتدا غشی حادث میگردد و بعد از آن تب

که شب آید و بر دریا کند و جمعی انهار می آید و شب را کند و جمعیات مختلطه چنان باشد که آنرا دوری و نوبت
معین نباشد و علامت آن مختلط باشد و جمعی یوم که حرارت در آن متعلق بر و شود اکثر در یک روز میرود و باشد که تا سه روز
بکشد حالیتوس گفته که تا شش روز میماند و این تب ملائم میشود و در نفس و قاروره بسیار تغییر پیدا باشد علاج آن از آن سبب است
چنانچه در غمی و همی و فکری از آن هر واحد کند و مفرحات بارده دهند و تبرید قلب از آن غم نمایند همچنین در غمی و فکری
و تبی و جمعی و عطشی و تبی نیز از آن هر واحد نمایند و اگر این تب مزید و علاج تب بلغمی کند غمی تبرید خفیف دهند و اگر سبب شرب
شراب باشد آنرا موقوف نمایند و به تبرید تسکین حرارت نمایند و در زکامی و نزله علاج نزله و زکام کنند و تب و ق که حرارت
متعلق با عضای اصلی و منوی باشد علاج پذیر نیست و در ابتدا مشابه بلغمه میباشد اما اگر طبعی بصلاست و وقت و لوازم
و از ویاد حرارت بعد از غذا معلوم کند باید که قرص طباشیر پس و قرص کافور یا تبرید یا مارا انخار و مارا القرح دهد و
در صورتیکه جمعی غفنی یا تب و ق مرکب شود و معده مضطرب ضعیف نباشد و ادن اقرص مذکوره یا شیرین و شیرین و شیر
و خمر بسیار مناسب است و اگر سرفه هم باشد خمیره شمشاد و مانند آن که در نزله گذشت یا قرص مذکوره آمیخته باید داد
و اگر با جمعی و ق جمعی بود اسهال بر فتن کنند و در علاج تب و ق بهر نوع تبرید و تطبیب نمایند و بعضی ادویه سرد و خشک را
باعث تخفیف میشود و همچنین بعضی ادویه مرطبه مثل شراب موجب تسکین پس باید که شراب با آب مزوج نموده
وقت سقما غذا دهند و همچنین کافور با ادویه مرطبه مخلوط نموده بخور دهند و درین تب از مرخیات معده احتراز کنند
و ادویه مرطبه در آب بپوشانند و در آن بنشینند پس هرگاه بیرون شوند از روغن که در تمام بدن عرق نمایند
و روغن مذکور در گوش و بینی بپاشند و شور بامی گوشت یز و پاچه دهند و نمک در طعام ایشان کم اندازند
و زردی بهضمیم بهشت بحال ایشان مناسب بود و از اشپای یا لبه و مالحه و حریفه و حاره و گرسنگی و
تشنگی و غم احتراز کنند و در مسکن بارده و مهب شمال و کنار آبها مسکن ساز و تب صفراوی لازمه و خصوصاً مفر
همیاج تبرید زیاد میباشد بعد آن تب موی بعد آن تب بلغمی بعد آن تب صفراوی و هرگاه تب عارض شود باید که
از علامت موده آن دریافت کنند بعد آن بحسب احتیاج تبرید و تسکین کنند پس اگر تب صفراوی و محرقه باشد علاج
آن شیرین و تخم کاهوی و شیرین و مغز تخم کدوی شیرین را در عرقیات بر آورده شربت نیلوفر خاکی را داخل کرده بخورند
اگر قوت ضعیف باشد و یا با تب خفقان بود عرق کیوره عرق بید مشک کلاب عرق گاو زبان بقدر سه سه لوله
اضافه کنند و صندل سفید را در کلاب ساییده پارچه را بآن تر نموده بر جگر و دل نهند برای تعلق اضطراب خفقان
و اگر صداع و سبب تصاعد اجتره باشد تبرید صداع و سهر نمایند و اگر سعال باشد لعاب بهدانه را اضافه کنند و اگر

در و گلو باشد شیر و عنب را داخل کنند و غرغره نمایند و پنجم شیر و تخم خیارین را اضافه سازد و مگر آنکه روز پنجم روز
 نوبت افتد که درین هیچ وجه تحرک یک خوب نیست و اگر حاجت تبرید زیاد باشد شیر و غرغره نیز داخل نمایند و روز پنجم
 شیر و تخم خیارین دور کنند و دادن شیر و تخم کاسنی بعد از غم مناسب بود و اگر حاجت باشد بوقت شام تبرید از لعاب
 بهدانه که در عرقیات برآورده باشند شربت سیلو فرو با شربت انار و خاکشی داخل کرده باید داد و قشری بوقت
 شام تخم خیارین را نیز حکم کرده و استاد مرحوم در کمال شدت تب استعمال میفرمودند و از برای خشکی زبان مضغه
 از لعاب اسپنول مفید بود و نیز اسپنول را در پارچه بسته در آب اندازند و بر سر و لب ببالند برای خشکی آنها مفید
 بود بشرطیکه بالغ نباشد و دادن شیر و آلو بخارا و شیر و زرشک و پنجهین مناسب باشد و در روز نوبت قی با پنجهین و
 امثال آن کنند و عرق که آید از پارچه مسخ کنند تا ماده از راه عرق منفع گردد و در تب صفراوی جمیع اشربه
 غیر حامضه احتمال استحاله بصرفه دارند مگر شربت سیلو فرو با نواصیت مستحیل نمیشود و جایکه تب شدید باشد
 احتیاج منفع نمیشود و در روز ششم و دوازدهم از سبب بار و تنقیه کنند و بعد از پنج روز قرص طباشیرین
 با آب کاسنی ستر مرق باید داد و بعد از آن بعلاج تب مرکب باید کرد و اگر تب بلغمی باشد بیاید که تا بر وجه چارم
 تبرید خفیف دهند و چون ماده غلیظ است روز پنجم ادویه قلیل الحار را از منفع گرم گرفته شب و آب گرم
 تر کنند صبح مالیده صاف نموده شربت بنفشه و خاکشی را داخل نموده بدید و بعد از منفع بر روز سهیل از سهیل
 گرم که از آن ادویه شدید الحار را دور کرده باشند تنقیه کنند و در سهیل دوم یا سوم داخل نمودن سنارکی
 و غار لقون و تبرید نیز حکم نموده اند و ایام سهیل انیس^{۱۳} ششم^{۱۴} و دوازدهم^{۱۵} و شانزدهم^{۱۶} و بیستم^{۱۷} و دوم^{۱۸}
 بیست و سوم^{۱۹} بیست و چهارم^{۲۰} بیست و پنجم^{۲۱} و ششم^{۲۲} بیست و هفتم^{۲۳} و هشتم^{۲۴} و نهم^{۲۵} و دهم^{۲۶} و یازدهم^{۲۷} و بیستم^{۲۸} و سی و یکم^{۲۹} و سی و دوم^{۳۰}
 سی و نهم و اگر درین ایام نوبت افتد پس باید که در روز سحران که قوی نیستند شل نموده مانند آن سهیل دهند و
 نیز در روز نوبت معلوم کنند که نوبت کدام وقت می آید مثلاً اگر دوپهر است آید سهیل پهر شب باقیمانده
 باید داد که عمل سهیل تا وقت آمدن نوبت منقطع گردد و اگر طبیب مناسب داند بعد از نوبت سهیل
 و اگر تب مثلاً در دوپهر اول شنبه آید آن روز را روز اول تب شمار کنند و اگر بعد از دوپهر آید آن را در حساب
 ندارند بلکه شمار روز اول از روز یکشنبه کنند مگر آنکه تب نوبتیه باشد و ایام سحران که در آن جمیع مستغفرات
 ممنوع اند انیس^{۱۳} ششم^{۱۴} و دوازدهم^{۱۵} و شانزدهم^{۱۶} و بیستم^{۱۷} و دوم^{۱۸} بیست و سوم^{۱۹} بیست و چهارم^{۲۰} بیست و پنجم^{۲۱} و ششم^{۲۲} بیست و هفتم^{۲۳} و هشتم^{۲۴} و نهم^{۲۵} و دهم^{۲۶} و یازدهم^{۲۷} و بیستم^{۲۸} و سی و یکم^{۲۹} و سی و دوم^{۳۰}
 سی و نهم و اگر درین ایام نوبت افتد پس باید که در روز سحران که قوی نیستند شل نموده مانند آن سهیل دهند و
 نیز در روز نوبت معلوم کنند که نوبت کدام وقت می آید مثلاً اگر دوپهر است آید سهیل پهر شب باقیمانده
 باید داد که عمل سهیل تا وقت آمدن نوبت منقطع گردد و اگر طبیب مناسب داند بعد از نوبت سهیل

یا بست و یکم و بست و چهارم به بست و انند از بمبئی خبر است پس هرگاه شما به بجران در روز مشتق خواهید
 تغییر می در روز چهارم خواهد بود و این تغییر خبر مید به بجران روز و نیم و یا سیکه در وسط ایام سهل و ایام بجران
 واقع اند از واقع فی الوسط گویند و آن ایام بجران قوی نیستند و تا آمدن تب معده را خالی دارند و
 تقلیل غذا و جمیع حمیات مفید بود و در ابتدای نوبت خواب نباید کرد و رعایت روز بجران در جمیع احوال که موده
 آن تیز و گرم باشد از واجبات است مگر آنکه موده و بجران باشد موجب حدوث آفت عظیم شود و در الوقت در روز
 بجران قبل گذشتن سالابوع هم داده شود و یا آنکه تا وقت گذشتن هفت روز قوت ساقط میشود و یا آنکه ضعیفیت روز
 همت نمیدهد بلکه قوی شود و یا آنکه ضعیف شود و یا آنکه ضعیف شود و یا آنکه ضعیف شود و یا آنکه ضعیف شود
 روغن بادام در حمیات باعث از دیار و عفوشت بود و خوردن عدس بعد زوال حمیات مانع نکس است و اگر از این
 تب نرو و قرص طباشیر ملین و یا قرص زرشک با آب کاسنی سبز مرق و شربت بزوری خاکی بخورد و واقعه اندک
 با چکیده کاسنی سبز بزوری نیز نافع بود و صفت آن تخم کاسنی چهار توله و یکوب کنند و شب در آب سرد بزنند
 و از دو گطری شب باقیانده در صافی کاذه که هر چهار گوشه آن بچهار چوب بسته باشد داخل نموده مثل رینی
 زنگنه تیران هفت مرتبه بچکاند و بگفتند و بچین هر دو مخرج نموده یا شربت ورد و بچین با هم مخلوط نموده نیز نافع
 بود و غذا درین تب و در هر تبی که بدیز ایل شود و موقوف نباید کرد و صفت قرص طباشیر ملین طباشیر
 سفید چهار درم تخمین سه درم مغز تخم که در مغز تخم خیارین نشاسته صمغ عربی کثیر تخم خشکاش از هر واحد یک درم
 بلعاب اسپنول سه شسته اقرص ساز و صفت قرص زرشک زرشک مقشر یا نروده درم تخم کاسنی خمر
 تخم خیارین از هر واحد سه درم گل سرخ نیم درم ریوندر چینی سنبل الطیب از هر واحد یک درم بلعاب اسپنول
 سه شسته اقرص ساز و صفت شربت بزوری تخم کاسنی یکوفته پنج کاسنی تخم خیارین یکوفته تخم خمر نروده
 یکوفته خار خشک یکوفته هر یک یک توله شب در آب تر کنند صبح جوش داده صاف نموده باقیم آثار را بگیرند
 بقوام آوند و قرص کل جهت تهائی مرکبه و حمیات کمنه مفید بود و صفت آن گل سرخ اصل السوسن
 از هر یک چار درم طباشیر ملین از هر واحد دو درم تخمین سه درم بکلاب قرص ساز و پنج باشد
 همراه چکیده کاسنی و شربت بزوری بدید چون خاکی یک توله را در عقیات مناسبه روز اول یک جوش و روز دوم
 دو جوش و بچین تا بوقت روز یک یک جوش زیاده داده یا شربت بزوری و یا شربت بنفشه و یا شربت بنفشه دوم
 هر روز یک یک جوش کم کند برای تب بلخی و مرکب بسیار مفید بود و آنکه در حمیات مرکبه فرستاده است مگر بزرگوار

خالص بود قبله مائی اگر ریج باشد و مخاطات عفن و ملائم بود هیچ گویند و چون محتج و صلت بود نفخه گویند و شور و ادوم
صغار باشد و مانند ورم بعضی و سکو باشد مانند شری و سکو بعضی صفر او مانند نله و آتشک و بعضی بلغمی مانند شریست
بلغمی و بعضی سود او مانند عرق بد و جرب ثلوی و بعضی مائی مانند نقاط و بعضی ریجی مانند نقاط **فلنمونی**
علامت آن تند و ضربان و تب و سرخی رنگ است علاج فصد کنند و زو به چسپانند و تبرید از لعاب بیدانه و شربت
در عقیات بر آورده شربت نیلوفرا کسی و خلک و ده بخور و قزل غذا نماید و بعد از آن به سسمل بار و تنقیه کند و غذا آتش
و مانند آن از اشپای بارده نماید و در سه روز اول از ادوات مانند صندلین و فلفل گل ارینی و گل سرخ و عنب الثعلب و آب کشنیزه
و آب کاسی سبز و آب عنب الثعلب سبز سائیده ضماد کنند و مرم رسوت و زنیاب مفید بود و صفت آن رسوت یک گرم موم سفید
و دو گرم روغن گل روغن بنفشه هر یک چهار گرم روغن موم را که اخته رسوت سائیده بیاورند و اگر ماده از دفع اعضا رطوبه بود و در میان
که عبارت از پس گوشت زیر بغل بن ران است جمع آید از ادوات مناسب و بلکه مریجات محله مانند موم و روغن گل یا محله
استعمال نماید و فصد کنند و زو به چسپانند و همچنین اگر در و شدید باشد استعمال را ادوات روانی و دخی را از زیر بغل ورم شود و از دست
در و میگردد است آرد و جوهرات و روغن چینی با هم ختمه ضما و کنایند م ورم فخر شده شفا یافت و بعد از آن که روز تا سه روز دیگر
اوویه محله مریجه مانند زبرکتان بابونه ایل الملک آرد و خطمی بار ادوات آمیزند و در زائنه انتها محله است و بار ادوات
کنند و در زمانه اسخاطا مقصود از محله صرف کنند و هرگاه ماده متحمل نشود و جمع کرده و علامت آن شدت درد و تورم و آفت
منضجات مانند بزرگ و حلیه شیر انحرافها و کنند و علامت نفخ سکون در و تب بود و چون دست بر آن نهند فرود
از اوویه منفرجه و یا با آن منفرجه گردانند و هرگاه که منفرجه شود و ماده کلی مستقر گردد و مرم زرد که بخت پاک کردن چرخ
گوشت مردار و پر کردن زخم عمیق از مریجات افقرت استعمال کند صفت آن جمود سنگ لبری کات سبیل
نیله مهنه بریان مردار سنگ هر یک پنج ماشه موم زرد و دوام روغن کنجد چهار دام بتو مرم مرم سازند و شش مریجه
و آب بشویند و مرم خل نیز در بیناب مجرب است صفت آن مردار سنگ ده مرم صلابه نموده یا ده مرم موم سفید
و بست ورم روغن گل حل کنند و قدری که اضافه کرده مرم سازند و علامت آن سرخی و خشنده و براق باشد
و تب و تشنگی و التهاب بود علاج سوا فصد مانند علاج فلغمونی بود و درین شریز یا ده کنند و در فلغمونی تخفیف
زیاده نمایند و کد برگ خرفه و کاه بکوبند و با لعاب اسپنخول شسته ضما و کنند و علاج فلغمونی جمره و حمه فلغمونی
مکرب از علاج ورم و سکو و صفر او نمایند ورم زخمو آن ورم سفید بود و بان حرارت و الم نه باشد و چون انگشت
بر آن نهند فرود و ساعی پنهان غایب مانند علاج آن بعد از تنقیه از ل حار و حب یا ریح تنقیه کند و نظرون ابانتر و آب سائیده و

و نمک و خاکستر کرب و گسین گاو و شبت و صبر و زهر که ساید و خما و کند سلعه علاج آن مانند علاج ورم رتوب و
 و گسین گاو و زهر سم و خلیون و مانند آن اوویه محله مفید بود و اگر قرین باشد اوویه جاوه مانند فلذیون نمند یا
 آنرا شق کرده و تپاسه بیرون کنند و مرطوبی در راه را بکار برند و مرطوب و خلیون که برای تحلیل و انضاج و تسکین محبت
 صفت آن روغن زیت کهنه سی تا چهل ورم قر و در سنگ هشت و در تخم خطی اسپنول تخم مرو حله تخم کتان
 هر یک پنج درم تا هفت و در تخم بار اشب در آب تر کنند و صیاح لعاب غلیظ آن بگیرند و در سنگ باریک ساخته
 در زیت انداخته بر آتش نرم گذارند و بجزئی حرکت دهند تا قر و در سنگ بسته نشود پس از آن که روغن سیاه گردد و
 را از آتش فرو دارند و لعاب را در آن اندازند و بچوشانند تا غلیظ شود پس از آن فرو دارند و به تیر برسم زنده سلطان
 هرگاه بپشت عارض شود و در اکثر قاتل بود و علاج آن فصد کنند و زو بچسپانند و بعد از نفخ تنقیه سودا بمسمل مار الحین
 کنند حکاک سنگ آس و حکاک سنگ آهن تیر کن و حکاک سرب و روغن گل و آب غلب السلب سیر و آب
 کشنیر سیر با تخم آینه طلا کنند تا درم را زاده شدن ندید بعد از آن سفیده از زینر گل از نی عصاره کاهو بر روغن زیت
 آینه طلا کنند تا محافظت از نفخ نماید و اگر متفرج گردد سفیده از زینر توئیای مغسول بر روغن گل طلا نمایند تا اندک
 یابد و میگویند که گياه کیدر کوبی که بطرف سیوات بیاشد اگر آنرا در بول گاو نازائیده ساجد بر سر طان طلا کنند
 و در میکند آنرا و سر طان شهر را بشکافد و بند و یا سر طان را بسوزانند و بار روغن استعمال کنند خازیر اکثر در گون
 و بن ران می باشد باید که اول تنقیه از بجم سودا کنند بعد آن پنج سوسن ساید و در مرهم و خلیون آینه خما و
 سازد و اگر تحلیل نشود آرد و جوهر مس ببول کدو کان خما و نهایتا نفخ یافته منفرجه کرد پس زکار نهند و اگر این تدبیر
 نکند بشکافند و بیرون کنند بعد اوویه مدله بکار برند و در صلب اکثر بعد ورم حار حادث شود و علاج بعد
 از نفخ از مسمل سودا و بجم تنقیه کند و محلات لطیفه مانند مرهم و خلیون استعمال کنند و پیه بطه و پیه خروس
 و پیه روباه و غرساق گاو و اشق و قمل و لعاب اسپنول و روغن بابونه بالند غده و علاج آن مانند ورم
 صلب کنند و بتین پارچه سرب بر غده مفید بود نفخه علامتش آنست که مانند مشک پرباد باشد و از انگشت
 فرورود و در زمان اندک بجال خود آید علاج بعد از نفخ از مسمل گرم تنقیه کند و مجسلی شرط بر وضع ورم نهند و روغن
 بابونه و روغن نرگس بالند و جاورس را گرم کنند و از آن تمکید نمایند و بلیه ورم بزرگ باشد و رنگ آن
 مانند رنگ جلد بود و با آن در دین بود و در آن مواد غلیظ جمع شوند علاج آن اول تنقیه بجم کنند بعد از آن دو پیه
 محله مانند مرهم و خلیون استعمال کنند و از لعاب خطمی تخم کتان حله و پیه گوزان پیه زنگار و روغن زیت و زهر سم ساخته

ساز و تانضج یا بدین بشکافند و مواد در دیر را بیرون کنند بعد از آن ادویه مدله را بکار برند و حل و آن ابتدا می
 خراج بود و ماده آن خون باشد که بآن طوط فاسده می آمیزد و علاج آن مانند غمونی باید کرد و برگ نیم را در آب
 بنجته بر آن بنزند برای تحلیل و انضاج ماده نافع بود و بخور برگ نیم یا برگ سنجا الو نیز محلل او را هم است و همچنین برگ
 پیوژن و برگ عبا یا نیگرم کرده است و چون آرد جو را در جفرا ت بنزند و اندر کس ریوند چینی آمیزند
 و بکار برند و بختین او را هم نهایت سودمند بود و تخم مرد تخم رسیان و شیر و عسل بنجته ضما و کردن نیز ماده را
 می پذیرند و اگر خود منفعی نشود برگ نیم و نمک هر دو را سائیده بر آن منند و یا با آبن منفعی گردانند ششرا شوری
 من باشد که لیل بسرخ بود و باخارش و کرب باشد و دفعا حادث شود اگر دمو می باشد آن سرخ تیز و گرم تر
 بود و در روز شدت کند علاج آن فصد کنند و شیر عذاب و لعاب بیدانه و شیر هندل در عرقیات آرد
 شربت نیلوفر داخل کرده بخورد و بعد از نضج تنقیه صفرا از سهل بار و که در آن بللیجات نیز باشد باید کرد و قمر
 کافور با تبریدند کور نیز فائده میکند و گیر و و چکری یا هر دو سائیده بر بدن بمالند و عدس مقشمر با سرکه خوردن
 مفید بود و آب نیگرم بر بدن ریختن نافع بود و ملبوس گندم و تخم خربزه سائیده بر بدن بمالد و روغن گل و
 سرکه و گلاب مالیدن فائده بلین میکند و اگر بلغمی باشد مفید بود و شرب شدت کند علاج آن گلاب و عسل
 و سکنجبین هر دو را مخمر ج نموده همراه گلاب عرق غناب الشلب خورد و در حمام رفتن و از آرد جو تخم کمره سرکه
 مالیدن فائده میکند و نمک و سیده بر بدن بمالد و از شرکه و اجو این تجیر کنند و تنقیه بلغم نماید کله شور صفرا و
 باشد که با حدت و التهاب بود و علاج آن تنقیه صفرا کند و امیثا و مندل و اقا قیاسوت آب کاسنی سهند
 آب غناب الشلب بر طلا کند و اگر ماده شدید السحر است باشد بطلا بر و طلا کند و طلا نمودن با زل ازنی در سوت
 و کافور و سفیده تخم مرغ مفید بود و اس در هم گرم بود که در پنج ناخن حادث گرد و در د شدید و فربان
 میباشد و لباس است که بسبب آن ناخن ساقط میشوند و سبب آن انصباب هم غلیظ باشد علاج آن فصد یا بلین کند
 و زو بچسباند و از سهل بار و تنقیه کند و از باز و سبز و سرکه در آب طلا کنند و بچسباند و بچسباند و بچسباند
 نافع بود و قتی که در د شدید باشد بر التبع و افیون و سرکه طلا کند و اگر این بفر فائده نکند روغن بسیار گرم کنند و
 در آن منند و اگر ازین هم تحلیل نشود ادویه منفعی یا تخم مرد تخم کتان ضما و کندی اشکافه آنچه در د باشد بیرون کنند و در
 مدله را بکار برند و فاری یعنی آشکافه علاج آن چرتیه بلبله سیاه نیکو فته شایسته و غاب مندل سرخ نیکو فته و مانند آن شرب آب نیمه
 صبح آب زلال را گرفته شمسید داخل کرده بخورد و بعد از چند روز فصد منفعی اندام یا با بلین کنند و بعد از نضج تنقیه صفرا و سودا

نماید و اما الجبن و شیزه بکار برند و آب شاه تره بنهر مروق که مانند آب غلبه شلب بنهر مروق میدهند نیز بسیار
 فائده میکند و چوب حنی و عشبه درین مرض فائده بسیار میدهد و همچنین در وجع مفاصل این حب بند برای التیام و جبر است
 صفت آن اجوین خراسا اجوین عرب اجوین ساده کچلا بجلاده از هر یک چهار ماشه سیاه ماشه و در کحل انداخته
 دو پیکر کحل کند بعد آن کچلا را کوفته و آل نموده چهار گهری بکوبند بعد آن بجلاده را کلاه دور کرده چهار گهری دیگر
 کحل نماید و باد و وزن او ویه قند سیاه کنه سیاه و دوشان زده حب بند و یک حب صبح همراه خمرات که بقدر پاؤ آثار باشد و
 حب شام همراه دوع که بقدر پاؤ آثار باشد تا هشت روز بخورد و پیر از دال مونگ ترب شیزه و شیزه نی نماید و اگر بخورد این
 حجب شش و هین باشد از پوست کچال و پوست کنار کلی و یا بلبله بلبله آله در آب جوش داده مضغه کند چون عشبه الیاف التیام
 بجهت التیام و اخراج مواد سودا ویه و بلغمیه و وجع مفاصل و جبر است صفت آن بلبله زرد چهار درم بلبله کابلی پنجم
 بلبله سیاه پنجم بلبله پنجم آله سه درم شاه تره پنجم برگ سنادلکی ده درم بسفنج فستقی تربید سفید صوف خراشیده
 اقیمون از هر یک پنجم عشبه مغربی پنج توله باسل سه وزن او ویه چون سازند خوراک از هفت ماشه تا یک توله و گاهی
 عوض عشبه چوب حنی پاؤ آثار درین ترکیب نموده شده برای مواد سودا و بسیار نافع آید چون عشبه دیگر عشبه شش
 توله بسفنج سه توله بادیان صندل سرخ از هر یک یکله عصاره وریون پنجه ماشه برگ سنادلکی سه درم تقوینا
 شش ماشه غسل و دازده دام نبات سفید سه پاؤ خوراک پنج ماشه تا یک توله مطبوخ و جبر در انشای نوشیدن آن
 احتیاج پیر نیست و اگر خواهد خشک خورد صفت آن پوست درخت نیم پوست درخت کچال پنج خنظل محلی ببول
 گیاهی خرد بابرگ پنج و پوست قند سیاه کنه هر یک نیم پاؤ آثار در سه آب جوشانند تا که چهارم حصه بماند صاف نموده
 در شیشه نگا دارند هفت شربت است طریق خور دن عشبه در عشبه همه چیز مانند چوب حنی است مگر در شیزه خور
 ملک جائز داشته اند بهتر است که باریک و بزرگ باشد و چون بشکنند از آن بخار ظاهر گردد و منخران سفید بود و
 آن در اکثر امراض مثل چوب حنی است مگر در امراض و امراض حاره این دو مفراست و در بعض امراض و امراض بارده
 و بلغمیه و سودا ویه فواید این زیاده از چوب حنی است مثل در مفاصل و تقرن و در اعصاب و بواسیر نوشته اند بقا
 مفید است و در قالج و استرخا و لقوه و عشبه که چوب حنی مفراست این دو فائده میکند و در امراض حاره سودا ویه مفراست
 و هرگاه آب عشبه از بر اثر بماند و عشبه قلیل باشد ثقل آنرا جوشانیده بکار برند و در شربت آن نیز شرط است که شیزه
 سفید و عشبه که برای التیام نافع است صفت آن عشبه مغربی چهار توله پوست بلبله زرد سنادلکی صندل سرخ از هر
 یک توله کوفته بخیه هر روز هفت ماشه بخورد و عرق مدنی یعنی تار واد آن اکثر راساق و در ساعد حادث گردد و آن شیزه

که پیدا شود و بشکافد و از آن مانند گی پیرون آید علاج آن فصد با سلیق و صافن از جانب مخالف کنند و تنقیه سودا نماید و ماء الجبرج بدو در اول ظهور آید نیم درم و صبر بخورد و در روز دوم یک درم و در روز سوم یک نیم درم و موضع را نیز بصبر طلا کنند هرگاه رسته ظهور نماید باید که بر پارچه شرب که بوزن یک درم باشد پیچید و از قلع شدن رسته پیچیده نماید و از آب گرم نقول کند و روغن کنس در نقشه مالند و خاکستر نیسته درم مر و در سنگ پیچیده درم با روغن پیچیده و روغن ببالند و پوست انداخته باز در قند سیاه حب بسته بخورد و صابون قلعی در روغن کنج و عجم ساخته ضماوت کنند و نقش بر طاقوس را اگر در حلقه کشند و یاد در قند پیچیده بخورد و از آله شسته کند و اگر گسیاده واجب بود که آن موضع را بطول بشکافد و آنچه باقی مانده باشد پیرون آید و ببالد و پیچیده کند و روغن زرد و تر نموده در آن موضع نهند تا آنچه باقی مانده است آنرا بخورد و ولید از آن هر چه بدیده بکار برند **علاج** که در بیناب بی نظیر است باید که عامل بر کاغذ بوسید یا از حضرت امیر المومنین این مرض را شفا بخش و آن کاغذ را در کلاه و یا دستار خود بدارد و بر گردن مدنی نقش سیاه از سیاهی مانند برگ تنبول بکشد و اندرون نقش نقش خردمانه برگ تنبول بوسید و همین الفاظ را بخواند و بید و باز نقش دیگر خرد و متصل نقش اول خرد بکشد و همین الفاظ را بخواند و بید و همچنین تمام نقش کلان را از نقش بلعی خرد و پیچیده و هرگاه از عمل فراغت نماید کاغذ کوره را پاره پاره کند و در چاه اندازد و از حکم خداوند تعالی از بهمان وقت صحت شروع میشود و نهایت این عمل تا هفت روز است **جرب** بنور صغار باشد که آن حله و سوزش بود و حله مانند جرب بود لیکن در او بنور نمیشد و اکثر آن در دست و در میان انگشتان حادث شود و سبب آن فساد خون بود بذاته و یا فساد آن بسبب اخلاط صفراوی متحرکه و سودا متحرکه و یا اخلاط بلغمی یا دم عادی بود و سبب حله نجارات نیز و لداع و اخلاط نیز قلیله المقدار میباشد که زیر جلد متخمس شود و علاج آن مثل علاج آتشک کنند و رعایت بهر خلط نمایند و این ضماوت بر آب جرب است صفت آن گند یک آله سار نیله تخم کیمیا مر و در سنگ از هر یک یک توله همه را با یک ساییده سه حصه نمایند یک حصه در روغن زرد که سته چهار و اهرم باشد آینه بر بدن مالیده و سته چهار گهری در آفتاب نشینند و از آن خوا و آرد خود بر بدن مالیده غسل ببالند طلای جرب نیز نافع بود و صفت آن مر و در سنگ رقیق خام حنظل اقلیمیا نقره آرد و عدس رقیق باید که اول رقیق را با سرکه قتل کنند و او و به روغن گل آینه ضماوت کند و جماع و رین مرض ضرر دارد و حمام النفع اشیاست برای جرب و خوردن صبر ماده جرب را بخوبی و در قلع میکند و حله که پیران را حادث میشود بسبب بلغمی باشد یا لیدن روغن با سرکه مفید بود و مالیدن روغن کنج یا آب لیمو نیز نافع بود و چون یکد اهرم نو از را گرفته در میان نیم طل حفرات حل کرده در ظرف گلی آن رسیده و دسه روز بگذرانند که شغف گر و ولید از آن بر بدن ببالند از جرب مفید بود و اگر نیله نموده را نیز از آن بسیار

نافع بود و شیخ بوعلی سینا فرموده که روغن کنجد کله‌دوی درم و نصف وزن آن سکنجبین چون هر روز یا سه روز خورد
 ماده جرب و حله را قلع میکنند سقوف از بر اجرب سقوف و سوزاک و التک و قهرم که آبله باشد بسیار مفید است خصوصاً بعد
 از تنقیه و بارها تجربه نموده صفت آن بلبله زرد چار باشد بلبله کالی سی باشد بلبله یازده باشد آبله ده باشد شاهتره سه باشد
 چوب گزیازده باشد گلکسج شش باشد ریوند چینی پنج باشد برگ سنا کی بست باشد بلبله سیاه ده باشد کوفته هموزن او و شکر سفید
 آینه سقوف سازند خوراک بکدام تالیل یعنی مسها شود نیز با سرکه و نمک با سرکه مالیدن مسها را ساقط گردانند و مالیدن
 روغن گل و چه بی بطن و چه مرغ مفید بود و بعد از نفع استقرار غلغم و سودا کنند بعد آن حبثیمین خورد و اگر این چیزها
 فائده نکند باسن قطع کنند یا دوا نیز مانند فلیون ببالند و هرگاه گوشت زیاده خورد و سوزش کن و مرهم سفید آب است
 کنند و نوشادر و انزروت و زنگار آب صابون سرشته طلا کنند نیز نافع بود و قویا یعنی دوا و علاج آن شل علاج جرب کنند و بالین
 روغن گندم و چرک دندان روزه دارد و ابتدا مفید بود و همچنین مالیدن صمغ مانند صمغ با دانه تلخ و اشق و صمغ بطوم و صمغ
 مانند جربی بطن و مالیدن روغن مانند روغن گل با دانه نافع بود و طلا نیک و سقوف مذکور شود طلا کنند و باید که پیش از طلا کردن
 به چسبند و یا از چیز چک کنند که خون فاسد از آن بیرون آید و هم نیوار و آبله و لاکه بر آب گرفته آب طلا کنند طلا باست جعفر علیا
 صفت آن سما که تلخ گند یک شکر سفید بر آب کوفته نیمه آب طلا کنند طلا و دیگر باز و سما که بریان کنند یک چها چمه کتبه بر
 هر یک بکیتوله مرغ سیاه شش باشد نیمه تخم پیران سه باشد در عرق لیمو سائیده حب بالینند و بوقت حاجت طلا کنند
 نقاط آبله با باشند که اندرون آن سبزه یا آب تنگ باشد سبب آن غلیان خون باشد علاج آن فصد کنند و شیره
 عناب و لعاب بهمدانه در عرق شاهتره عرق غنیمت شلیم بر آورده شربت نیلوفر داخل کرده بخورد و بعد از نفع از بل سبب از رو تنقیه کنند
 خورون انار و عدس سرکه مفید بود و آبله بار از سوزن منفع کنند و انهارا بقیه شازند بعد از آن مرهم سفید آب نهند و علاج
 نقاط از مرهم و اخلیون و مانند آن کنند و تمکید از سبوس گندم و نمک نیز نافع بود و چها چمه گندم اگر سرخ یا سیاه رنگ
 در عضوی بهم رسد و جلد تو بر تو مثل تو باشد نقش شود و صابون عقی لا بکلاب سائید طلا کنند اعراض جلد جذام و این مرض
 و الا سبب نیز گویند و آن مرض بد باشد و سبب آن انتشار سودا غیر طبیعی در تمام بدن بود و خندرسید کند و مزاج و شکل اعضا
 متغیر گردانند و باشد که متفحج گردد و چون متحکم شود اعضا از هم فروریزد و علاج پذیر نبود و علامت آن سرخی رنگ بدن
 و باریک شدن و سختن مواد و بجهت الصوت ظهور غده در اعضا بود علاج آن فصد بایت و صافن دایم باید کرد و خون را بکشد
 و چایه بلبله سیاه شکوفه و مانند آن که در التک گذشت چند روز و بعد از آن نفع ماده نموده از بل سبب سودا و مارا بکین تنقیه کنند
 و خوردن شیر بز جوان سرخ رنگ نیز نافع بود و در خریف و بیج قوی اندهند و از جمیع محلات حرارت غریز را بر باشند و

در روغن و شیر و خرد و برنجی بپزند و حمام بعد از تنقیه و مالیدن روغن بنفشه و یا روغن بادام در روغن که در ابتدا از حمام مفید بود
 در روغن زرد اگر گرم کنند و در آن نشینند و در هفته یک مرتبه بکنند و چون بهوس از بدن آن جدا شود علامت صحت است و اگر
 قوی باشد و او را سگور باقی گوشت آن بسیار مفید بود و باید که یک چوب از طرف سر و این قدر از طرف و قطع کنند بعد
 بانگ و شدت بخت بخورند و خوردن در سیاه غیر افنی نیز فایده میکند و این حب از مجرب است صفت آن زیر و هم منبل افنا
 درم کند نشیند درم را و در چینی سه درم مرغ عربی دو درم زیرین را در آب پیچول کنند و باقی او و به را کوفته بخورند و در مراره گوشت
 حب مقدار بزرگ بنهند و یک حب صیاح و یک شام استعمال کنند و خوردن چوب چینی نیز فایده میکند و کسی که اراده خوردن
 چوب چینی نماید باید که اول فصد و تنقیه کند و یک هفته قبل از شروع عرقیات مناسبه شراب و غسلا بکار برد و آب را
 ترک نماید و همچنین عادت کم خوردن نمک نماید و بهر عراج که هم خریف و بهر عراج بار و بیج مناسب است و در ابتدا خوردن
 چوب چینی آب سرد و موصفات و بقولات و لبنیات و فواکه عطریه و تناول نمک و اطعمه غلیظه و کثرت اکل و جماع و حمام
 و حرکات انقباض و غیر آن آنچه منافی صحت باشد لازم دانند و از شیمیایی های مفرد او و به بسیار گرم برهنند و اگر دیگر عوارض
 مانند یخچش و غیر آن رود و او به مناسبه این مرض همراه آب چوب چینی با دیگر عرقیات استعمال باید کرد و با غیر صحت و بهجت
 مشغول دارند و بعد از خوردن چوب چینی تا بپل روز پسینوارند و آهسته آهسته رجوع بجا و صحت نمود نمایند و از حمام شست
 روز پسین باید کرد و ایام خوردن چوب چینی کمالت و ابتدا شنبوخت است و طریق خوردن چوب چینی که او ستاد مرحوم
 مغفور استعمال میفرمودند اینست بگیرد چوب چینی که در یک گرم و غرق باشد یک مشتقال و از کار دریزه ریزه کرد
 در ظرف مس قلعی دارد و یا گلی انداخته در عرقهای مناسب و گلاب عرق کیو ره که وزن آن ستاد و آثار باشد تا دو بهر
 شب تر نمایند بعد از آن بر آتش ملائم بنهند تا که چهارم حصه بماند پس آهسته آهسته درین ظرف بر او اکتند و خدایم
 صبح و پنجدهم وقت شب با قدری نیات سپید بطریق تمهید بخورند و باقی آب صرف نمایند و غذا آنان آرد
 کنند و جو و قلیه و شور باد پلا و و کباب بپزند و زرده و حلویات مناسبه و نقل بادام و پسته و گوشت مرغ و بهر و دراج و
 دیگر غذای لطیف و سبک مناسب بود از پیاز بقدر که اصلاح گوشت کند و دیگر چهار مشتقال چوب چینی بگیرند و ریزه
 ریزه کرد و در دیگر انداخته در ده آثار آب بطریق سابق بخورند تا نبخشد و سد آتش موقوف نمایند و درین ظرف آهسته آهسته
 و اکتند و این را خارج حوائج ضروری مثل روغن و طعمه پختن و استی نمودن نمایند و قدر ازین گرفته جامه کلاه و
 رنگین نمایند و تا ایام خوردن چوب چینی همین پارچه در بدن دارند و مکانی را که در آن اراده خوردن چوب چینی
 بنمایند باید که از همه جا بپزند که تا هوا اثر نکند و بعد از سه روز و جاف و زده باشد با این طریق روز چهارم بکشتقال و یک شام

آمینخته بر بدن مالیدن مفید بود و اگر خون از راه عرق آید علاج آن فصد کنند و شیر و غناب و لوبان مبدانه و شربت نیلوفر و
 و قوالضات مذکوره بر بدن مالند و آب قهجم بر بدن مالیدن فایده میکند و اگر حاجت تنقیه شود از سهل بار و تنقیه کنند
 شقوق اطراف علاج آنچه که در فصل چهارم مذکور است همه اینها فایده میکند و اگر سبب خلط روی باشد اول تنقیه کند و بعد
 ترطیب بدن بخورد و شیر را در و غنما و مالیدن مرطبات و قهجم و طیات باید نمود و چون پیه بزرگداشته باز و کثیرا بار یک هفته
 و سه هفته و در ترقیدگی پاشنه کنند نافع بود و مغز ساق گاؤ و چربی و روغن بنفشه باندکی مردار سنگ آمینخته نیز فایده میکند
 شقوق که در شدتین یعنی کج دهن حادث میشود علاج آن فصد و اسهال کنند و باز در سر که جوشانیده مضمه کند و سر را با آب
 انار ترش و آب سماق مخلوط نموده طلا کنند و علاج تشنج جلد و علاج تشنج حلقه علاج شقوق اطراف کنند و تشنج که از ملاقات
 اشیای سخت حادث شود علاج از قوالضات مانند خنابلوط گلنار پوست انار جوز السمر و بکوبد و با سرکه جوشانده و فماد کند در یک
 زیر قدم خصوصاً در پاشنه حادث میشود و علاج آن اگر بنفشه خمر شود و مده خارج گردد باید که کم جراحت را وسیع کنند خواه از ال
 و خواه از ادویه کاله پس هرگاه عضو از مده پاک شود و خا و ماز و رادر سرکه سائیده بریند و یا خاکستر بلوط را با شحم مخلوط
 نموده بنهد و اگر منقح نشود باید که کلتیات مانند پتی و پنیه بر آن نهند سحج جلد یعنی خراشیدگی جلد اگر سبب ملاقات
 اشیای درشت و یا سبب هواری اسپ عریان یا سبب تنگی موزه و مانند آن پوست بدن خراشیده شود علاج آن فصد
 کنند و خرقه را بگللاب تر کرده بر آن نهند بعد آن مردار سنگ گل از نی سائیده بگللاب و روغن گل آمینخته طلا نمایند و یا روغن
 گل بآلند و در دوش هر دو را نهند و بر آن بپاشند و یا مرهم سفید آب کافور می نهند و اگر جرم کند که زیر موزه میباشد
 آنرا بسوزانند و بر روغن گل آمینخته طلا کنند سحج را که سبب موزه حادث شود نافع بود و همچنین مالیدن کدوی سوخته
 نیز عجیب است و لوبان را در برت سرد کنند و روغن بنفشه و اندکی کافور را آمینخته طلا کنند برای سحج که سبب کشیدن
 ریمان حادث شود مفید بود و اگر سبب عرق حادث پوست خالین و اطراف انگشتین و عان خراشیده شود
 باید که کید او را خاکستر برگ خنادر روغن خنادر آمینخته فماد نمایند یا حکاک سرب و سفید و از زئیر و مردار سنگ را در روغن آمینخته
 طلا سازد نافع بود و امراضیکه تعلق بمواد حراره یعنی سبوسه باشد که در سر حادث شود اگر اندک بود سر را از آب چغندر
 آرد و خود خطی سبوس گندم با سرکه بشویند و روغن کدو و روغن بنفشه بآلند و اگر بسیار بود اول اسهال بلغم و سودا کند
 بعد از آن ادویه حالیه و سر اندازند و از الشعلب و دواء الحیمه دار الشعلب آن باشد که موی بریزد و اگر پوست
 پیران جزا شود آنرا دواء الحیمه گویند و اگر در سر و ریش و ابرو با اگر سبب احتراق بلغم بود مفیدی وضع و فزیم بدن
 خواهد بود علاج آن بعد از نفع استفراغ بلغم فی اول جارح یا بر کشتن بعد از آن موضع را با پاپریشن و یا پیاز غنصل و یا بلبان

و خردل و سیر ساییده هماد کنند و اگر علت قوی باشد عوض دلک آن موضع را شعله کند و اگر سبب صفراوی نیز باشد سرکه
 رنگ و خشکی آن موضع خواهد بود علاج آن اسهال صفرا کنند و پارچه را در سرکه گرم تر سازند و بکشد آن موضع نمایند و روغن
 گل بالند بعد از آن کبریت بسره که تیز مالش نمایند و اگر از سودا محرق باشد اسهال سودا نمایند و مادر کلین خورند و موضع را
 بسیر و پیاز بالند پس چربی خرس و چربی شیر با سرکه مالیدن نافع بود و گندم و فریون و خردل و پنجه فی و خاکستر چرم نیز
 کنند و اگر سبب خون غلیظ باشد سرخی رنگ و تمام علامات غلبه خون خواهد بود علاج آن فصد و تنقیه از اسهال بار کنند
 و آن موضع را اول با چوبش بالند بعد از آن پیاز عنصل و سرخودل و فریون طلا کنند و انتشار شعله اگر سبب قلیت
 غذا باشد چنانچه تا فین عارض بشود باید که غذا حید بخورد و خواب کنند و حمام نمایند و روغن بنفشه و روغن نیلوفر بالند
 و اگر سبب اتساع مسام باشد باید که لایله کاپلی و ماز و دقاق و مانند آن از ادویه مسهله قلیفه و آب سچوشانند و طولانی
 و ادیان قلیفه بالند و روغن آمله مالیدن نیز فائده میکند و اگر سبب یوست باشد تطیب مزاج و تدرین بر روغن بابونه
 و مانند آن کنند و همیشه حمام نمایند و اگر سبب طوبت غلیظه باشد که ماده شعر آمدن ندید میاید که کثرت حمام کند و شیخ و سچ
 یا دام تلخ را بسوزانند و یا نوره و زیره کا و طلا نمایند صلیح آنست که موسی سزایل گردد و اگر در سیر باشد علاج پذیر نبود و بسیار
 و علاج آن انتشار شعر باشد شیب سفید شدن سبب ضعف حرارت غریزی و کثرت بلغم بود اگر پیش از چهل سال
 بود تنقیه بلغم قوی و سهل کنند و اطریل و آمله مربی خورد و اگر سفید بسیار شود خضاب کند صفت خضاب
 که در دو گطری اشتر میکنند از چهار حصه سنگ راسخ و دو حصه نوشادر یک حصه شب یانیم حصه ماز و در غن بریان
 کنند تا سوخته سیاه گردد و همه ادویه را با یک ساییده و در ظرف آئین نهند و آب آمله آئینه بدسته آئین خوب صلا به
 اول موسی را با آب آمله بشویند بعد آن خضاب کنند و بعد از دو گطری آب آمله بشویند و بگردن و ورقه را در تیرا
 فاروقی چندان بالند که حل شود و با شانه سرب بعد از تصفیه میباشند طریق بر آوردن شرب
 فاروقی شوره پزده ماشه زاک ششماشه کیس و دوزده ماشه همه را نیکوب کرده در قلع و انیق با آتش ملائم
 بچکاند و باید که دهن قلع کل حکمت کنند و هرگاه بخار سرخ بماند آتش را موقوف نمایند خضاب و سیمه بکند و خاد و ماشه
 هر دو را در آبیکه در آمله غیسانیده باشند خمیر کنند و دو گطری در آفتاب گذارند بعد از آن بالند و بداند که ادویه
 مقویه و باغ و خضاب مانند قشر و سبک و لاون داخل نمایند تا دماغ سبب ادویه خضاب ضعیف و مستعد گردد
 آنچه تعلق بر بلنت دارد و حفظ الشعر روغن مختصر حکیم بوعلی در حفظ موسی از سقوط و دراز و سیاه و انبوه
 کردن بی نظیر است صفت آن پرسیا و شازان و لباشیر گرد و سماق زرد و در و گلنار و مسطک هر یک یکچون

از آن پوست انار قوی پوست بلبله هر یک دو جز و پوست بلبله مازوی سنبله هر یک سه جز و آمله منقی پنج جز و برگ
سور و دانه جوداد و یونجه و شکوفه یک شبانه روز در آب گذارند و آتش ملائم بنزد تا قوت دوا در آب دراید و بدست خوب
بالند و صاف کنند بخوبی که جرم دارد همراه مانده باشد پس روغن کنجد خالص پنجاه جز و روغن گل پنجاه جز و صاف
نموده آتش نرم بپوشانند و بجم میسرده باشد و در اجزان جرم بسته میشود و برون آرند و سر و کمره و در نظر کنند
بهر آن روغن گرم را خشک نموده بدان ریزند و همچنان نگاه دارند و باید که در آخر احتیاط کنند که هم آب نماند و هم روغن نماند
و آب آب نمانده و روغن روغن برابری باشد طلا سازد و سوراخ حلق کند انبساط شمع جمیع او و یونجه مذکوره در دوا الشعلب
انبساط شمع میکند و روغن بقیه نیز موسی رویانند صفت آن بقیه در آب بپوشانند و روغن از آن گرفته در آورند
آنرا با مس انداخته بر آتش نهند که سوخته گردد و از چربی پیشا نهند و اگر براده عاج و پنچال گس را بر روغن زرد مرغ
سودا و هر چه طلا کنند موسی را بر روغن و چون کور اول تنقیه نمایند و یا بنور حلق کنند بعد آن از مخدرات ماننجه
و افیون و شوکران ضما و کند و در اندر و بیدن منع میکنند و همچنین مسدوات مساهم مانده سفیده و شب و یا خون سنگ
و یا بقیه هر چه و یا خون و زرع کلان ضما و کند و مانع بر آمدن موسی است و اگر خواهند که موسی جبهه شوند و در سنگ
ده و هم ماز و آمله ورق سبز گز مانجه حل به از هر یک پنجم بپوشند و آب مورد طلا کنند و مالیدن روغن بنفشه و روغن
بادام شیرین و لعاب خفنی و بنزد که آن سوراخ تنقیه منع میکند و اگر تشق بسیار باشد اول فصد و اسهال شود
کنند غسل بقیه پیش و صبیان یعنی بقیه پیش هر گاه بسیار شوند بعد از تنقیه از اسهال حار تنقیه کند و از آب و نمک غسل
کند و برگ قلی و موسیج و قسط و بادام تلخ و سرکه آبنجه طلا نمایند و اگر ضرورت باشد گاه گاه زیق و آب ترب آبنجه
در سر انداخته باشند و آنچه در کشتن گرم گفته شد اینها نیز مفید بود و پوشیدن حریر یا نخاصیت نافع بود و اگر موسی سبب
وسومت غذا بدوی پیدا کند تنقیه معده و دماغ از مسهل گرم و حب ایارج نماید و اطریفل صغیر خور و دونه سادر و
سبوس و تخم خربزه و بادام تلخ و در آب بپوشانند و سر را از آن بشویند و بعد از چند روز آتش و بلوط و جوز سبز
روغن ترب و سرکه آبنجه و سرکه از زنده چای یا ناختن اگر ناخن مانند ابرک پیدا و براق گردد و علاج آن بقیه
تنقیه شود و اگر ناخن خورند و روغن بادام شیرین یا چربی بز ببالند و بهر نوع مرطبات بکار برند و اگر ناخن مانده
سفید مانند برص ظاهر شود آنرا بهر اظفار گویند علاج آن بعد از تنقیه رطوبت غلیظ بود از ل حار و بد آن
صمغ بسته و خاکستر بزمینی و زرنج و دلق با سرکه منقذ بود و غری السمک و رین باب مفید است چندانکه اظفار
و آن تنقیه آتش را از آن سوراخ حلق کند انبساط شمع جمیع او و یونجه مذکوره در دوا الشعلب

و در بوره نیز سفید بود و چون ملائم شود بکار و سحر اشک را بشکل طبعی آید و اگر این تدبیر بعد از تنقیه سودا و ادرار انجام
 انفع خواهد بود و تشنگی ناخن را نیز همین علاج است قلع اظفار اگر بسبب زیادت رطوبت متضرر باشد علاج آن با نخل و عسل
 بود و اگر بسبب حرارت خون باشد پنجاه دروازه شش میشود و درین هم در و بسیار بسیار باشد علاج آن ببلع و شش کنند و
 خون زیر ناخن بند شود و بحد گردد و در روز چند مرتبه آن ناخن را از دهن منحل کنند و با آرد باقلا و سرطان خمری و زرنخ ضما
 وضاد کردن از تخم جربیر و سرکه زردی ناخن نافع بود و اگر ناخن کوفته گردد و برگ آتش برگ انا را آرد و گندم بار و غن محل ضما
 کند و اگر پارچه را با نخل رنگ کنند و بر ناخن بچسبند و بالای آن چند روز بول کنند بسیار نافع بود و اسفناخ اصلح یعنی
 بزرگ شدن و خاریدن انگشتان باید که از آب دریا بشویند و سیوس گندم و سلق و انجیر و کرنب و عدس و مقش و شام
 را در آب جوشانیده انگشت را بدان بشویند و انجیر را در شراب بنزد و ضما کنند و عصار را یکمیل و ازین و بد بوی
 عرق باید که بعد از تنقیه غلط متعفن کنند و تسکین اخلاط با شیر و عسل کنند و از ریاضت و لب احتراز نمایند و نخل را
 آب نیم گرم بشویند و شب یک بار و بزرگ سون و سنبل الطیب و صندل و مر و ار سنگ بگویند و ببالند و یا مر و ار سنگ برگ گل سرخ
 کافور را در گلاب سالیبه طماننا بپزد و مداومت حمام فرمایند و از جماع و از خوردن انگور و زهره و سیر و خردل و مانند آن
 احتراز کنند و اگر این موضع متقرح شود اول بسرکه و گلاب بشویند و بعد آن دو اندک کور را اطلاق کنند عضوی که از
 آتش و از آب گرم و روغن گرم بسوزد و سفیده تخم مرغ و سیاهی دوات را ببالند و گل ارمنی و سفیده کاشنوی
 مر و ار سنگ و خاب آب و سرکه طلا کنند و اگر بسیار بسوزد و آبله بافتد فصد کنند و آبله را از سوزن بشکافند و مر
 سفید آب کافوری را استعمال نمایند و آب ناریده مکرر بپشت بارش و خشک کند و دوام از آن تا
 یکدم موم دیانزده و موم روغن گل مرهم سازد و بکار برده مرهم رال نیز نافع است صفت آن کافور و
 رال کات هشت هر یک چهار شقال کوفته بچینه بر روغن گا و تازه مسا و باشد در ظرف آهنین که اخته اول رال
 را در نیخته و دوسه جوش و پس کات را بدستور پس کافور بریزد و دیگر جوش و پس از آن آتش فرو آورده بکار برد
 و برای رویانیدن گوشت صالح و وقع گوشت فاسد و بر اجزای کشته و زخم آتشک و ناسور نیز نافع است و چون
 رال را در روغن کنجد و دوسه جوش و آده از آب سر و مکرر بشویند نیز نافع بود و خاکستر سوزن روی تخم مرغ مخلوط نموده
 بر عضو که از آب گرم سوخته باشد ضما کردن بسیار فائده میکند و عضو که از اثر صاعقه و گرمی آفتاب بسوزد و علاج
 آن همین است و مرهم گل نیز نافع بود و اگر جلد از نسل بلا و محرق شود باید که اول حجامت باشد و کف کردن آن مرهم خل نمید
 صفت مرهم گل که اگر آفتاب جرات و مروج عفن نافع بود و مر و ار سنگ و موم صلیب نموده باوه و موم سپید و بست و موم روغن گل

و قدری سرکه اضافه نموده مرهم سازند جراحات جراحت تفرق اتصال باشد که در گذشته حادث شود باید که آنرا
 بمحافظت بدارند تا چیزی در آن نیفتد و آنرا چنان ببنند که نیک و گیسو متصل شود و اگر متصل نشود و باید و وقت و اگر بر جراحت
 دوسه روز گذشته باشد باید که از چیزی خشک آنرا بجا آرند تا خون از آن جاکشود و بعد از آن به بنند و اگر جراحت غایب باشد
 باید که گند و صبر آنرا روت زراوند دم الا خون سائیده بپاشند و اگر در آن چرک باشد این ادویه بمسل بسپارند و استعمال
 کنند و پنبه کنند و در آن کنند و این مرهم از سبب اندال بنظر است صفت آن را بگیرند زبان سگ در سایه خشک کرده بسوزانند
 و در آن روغن کنجد در کرچه آئین داغ کنند بعد آن برگ نیم را خوب سائیده قرص ببنند و در روغن کنجد در ظرف آئین
 بسوزانند و در کنند بعد آن سوخته زبان سگ را درین روغن کنجد اندازند و خوب نیم یا دسته آئین خوب تیز مخلوط کنند
 و در شیشه نگا دارند و اگر جراحت ورم و قطع عصب و عرق و گر عظم و الم و فساد گوشت و نزف الدم باشد باید که
 اول علاج این امراض کنند بعد آن علاج جراحت نمایند پس اگر ورم باشد علاج آن در او رام گفته شد و علاج قطع عصب
 که از سبب سرد و آب گرم نگا دارند و دوسه روز آن عضو را در روغن زیت نیگرم عرق کنند تا از حد ورم این ماند
 بعد آن روغن گل و روغن آس باندک خرفیون بمالند و اگر روغن زیت بدست آید بهتر بود و اگر تشنج حادث شود
 عصب را قطع کنند و روغن داغ کنند و علاج قطع عرق آنست که خرقه بسره و گلاب تر کرده در جراحت کنند
 تا خون بند شود و اگر جراحت بمبروات قویه طلا کنند و دم الا خون نوشتم خرگوش و مانند آن بر آن نهند و به
 بنند و تا هفت روز بر فاده را و انگند و علاج کثر عظم آنست که عدت مغاش گل از منی افاقیا همه را سائیده
 در آب آتش ضما و نمایند و اگر الم باشد باید که تسکین الم از فیون و بنر البنج و مانند آن کنند و اگر فساد گوشت باشد
 بیک کاسنی ستر و برگ عنب الشلب ستر و خطمی بر روغن گاو و روغن بنفشه ضما و نمایند و یا بآلت دو کنند و اگر نزف الدم
 باشد صبر کنند و دم الا خون افاقیا بگویند و بپاشند قروح جراحت که منفع شود آنرا قرصه گویند و چیزی که از قرصه آید
 اگر رقیق باشد صدید گویند و اگر غلیظ باشد و سخ و اگر آن چیز اندک باشد علاج آن از سه که و شراب و اما غسل قروح
 بشویند و پنبه کنند و روغن گل تو کرده اندرون آن کنند و اگر بسیار باشد از ادویه حالبه و مراهم مندم که گذشته
 علاج کنند اگر دهن قرصه تنگ باشد بمحلیه مرهم بدان رسانند مشک سوک و پیکان مانند آن اگر خار و پیکان
 و مانند آن در عضوی خلد باید که از زنبه بیرون کنند و مر و کند و سائیده در آن کنند و اگر خار و آئینه در اعصاب و دوارالت
 بیرون نتواند کرد باید که اشق پیاز ترس بیخ فی زفت علك لبطم بیخ زراوند بمسل آمیخته طلا کنند و گاه باشد
 که برای اخراج پیکان و برای داغ نمودن و با شق کردن استیاج می افتد بسوی و در اشق و دوا

خدر مانند شراب و افیون یا صحرای قمر که باشد که اندام پذیرد و همیشه طبیعت از آن برمی آید علاج آن نیز که
 بشراب تر نمایند و بشیاف غرب بیاورند و در آن بپزند و یا بگللاب و خاکستر خوب اگر آب بپزند و یا آب و آب
 مهابون و زرنیخ و انوشاد و شیونید علاج غلب کنند و بیخ سوسن در آب سائیده و در آن صندل بپزند و اگر مفید
 بشکافند و گوشت فاسد را از آن کنند و با آن یا با دو یا سه کاله داغ کنند و یا هم در ماله کنند و صغیر سقطه
 که شخصی بر چیزی بغیرت و سر به آنست که چیزی دیگر بر آن شخص افتد اگر تفرق اتصال و هنر و هم دانند آن باشد
 باید که فصد از جانب مخالف کند و حجامت نماید و از مثل معاش گل از می اقامت و ورق بنبر و صبر و ماش مقشتر گفته
 بیخته آب آتش نماید و اگر سبب درد و گرم و تب پیدا شود بعد از فصد نیز هم موسیایی با آب گرم بخورند
 در یونانی و قوه افنج و طین مختوم و لک منقی همراه آب شود و بخورد و گاو زبان با شربت سیب و قند آب و عرق
 گاو زبان نافع بود و برگ گل سرخ عدس مقشتر گل از می یا صندل فوفی گفته بیخته در روغن سرشته ضمد کنند و
 ماش و آرد نخود و عدس و زردی بپزند و شربت غذا سازد و از گوشت و شراب بپزند و نماید که آنکه ضعف باشد الوقت
 شود یا چوب مرغ با شربت مناسب بود و اگر ضربه و سقطه بر سر رسد بعد از فصد تنقیه می کنند و سر که و گلاب و روغن گل را بر
 باله و ورق آس و گلنار و پوست انار و سرکه و گلاب بپوشانند و باندک مشک عود و طلا کنند و اگر سبب ضربه نفث الدم
 حادث شود علاج نفث الدم کنند و روغن دیو دار از تالیف حکیم بوعلی برای ضربه و سقطه و اندام جراحات بنظر است
 اصل زرد چوبه و چوب دیو دار اصل السوس دار بلد از هر یک بهفت مثقال نیم پاکیهفت نیم مثقال دوده سقیف کبک
 بریان میکنند آینه آب چوب کحل کنس در و یک با سه دوده مثقال آب آتش ملائم بپوشانند تا آب بماند
 بیرون آرند و دیگر همان آتش باشد و نقل بر آورده را در پارچه کرده در همان دیگر بپوشانند بعد از آن روغن کنجد و
 واخلکده با آتش ملائم تیز از آتش اول بپوشانند که آب جذب شود و روغن بماند و پوست و در مقابل و در دها میند
 اگر پانزده مثقال هوچویه و شش مثقال فایضا کنند بهتر بود و اگر کسی را تازیانه زده باشند باید که اعصاب او را لای کنند و خرد کنند
 بگللاب و آب سرد تر کرده بپزند و مرغ مفید آب بماند و بهتر است که پوست گوسفند و قتیله باز کرده با سرکه گرم بر موضع
 بپزند که تفرق الاتصال بود که با تخوان حادث شود و اگر استخوان پاره شده از گوشت جدا شده باشد
 علاج اول آن عضو را بلامت بکشند و استخوان را بر آب بپزند و از اعصاب کسر را با مایه ای آوند بپزند و از اعصاب دیگر از موضع کسر
 با سفل آن و بالای آن خابره بپزند بعد از آن فصد و استحصال کنند و شور یا مرغ بپزند و یک مثقال گل از می نیم مثقال
 موسیایی با جلاب بپزند و عصاب را تا سه روز و آنکه از بستر آن در دشت و خارش پیدا شود بکشانید و

آب گرم بر آن ریزند و بعد از یک ساعت باز عصاره در گلاب و سرکه و روغن گل تر کرده برینند و عدد منقش گل اینی
 اتفاقاً در آب آتش ضما و کند و غذای نازجه مانند هر سیه و پاچه و تخم مرغ خورند و اگر با کسر ورم هم باشد صندل باب کشنی
 سیر و آب کاسنی سیر و طلا اند و طلا کنند و اگر خون از آن جاری باشد ورم الاخوین و کند رسائیده بر آن بسازند و نقد
 صلابت که بن اینجبار استخوان یا ش اگر تازه باشد باید که قطعه سرب را بر آن نهند و از زرقاده محکم نهند و اگر گنده باشد باید
 که از تخم و امخاخ و اوایل و قیر و طیات ملائم کنند خلع آنست که مفصل از جا خود بیرون آید باید که مفصل را با
 سربا و از نهد از آن سبکین و در دوازالت ورم کند و قی آنست که مفصل از جا خود برود و اما برودن نیاید
 این عبارتست از او بیکه و استخوان و گوشت و مانند آن که محیط مفصل است لاجت شود بی آنکه مفصل از جا خود
 برود و علاج همه آنست که عضو را بر فوق بالند و مورد و منقش و خطمی سحوق کنند و باز ده تخم مرغ طلا کنند و اگر آن مریض
 باشد فصد کنند و ضما و بیکه در ضرب گدشت طلا کنند طریقی هم در میان امر افسی که بر زنان مخصوص اند و راه هم
 از اخلاط اربعه و سیم و ماهیت میباشند لیکن در اکثر ورم و موی بود علاج آن و را ورام گفته شد و چون بعد از نقد
 و زلوا سیغول در فحین و آب تبرید و برینند از بر آرد ورم و سبک پستان سودمند بود و گاهی سبب ایجاد شیر
 در پستان ورم گرم پیدا میشود و آن از سحر و دور و سختی و انتفاخ پستان معلوم میشود و باید که پارچه بگلای سرب
 تر کرده بر پستان نهند و آرد و با قلا و منقش باب کشنی سیر و آب خرفه سیر و زده تخم مرغ ضما و کنند و وقت انتها و سکو
 در محملات ضما سازند و اگر ماده جمع گردد به منقشات استعمال کنند و تخم رسیان در شیر کاه و پنجه به بنند و نضج ماده
 مینماید و تخم گتان بابونه کلیل الملک را در آب بچوشانند و صاف کنند و یا موم در روغن گل قیر و طی ساخته ضما و کنند و نقد
 نضج منقش سازد و چون عضو از بده پاک شود ورم هم برده نهند و گاهی سبب سختن شیه و حادث شود و تخم از موم علاج آن
 که بابونه بنفشه گل خطمی حلیه در روغن زرد و آب بچوشانند و لظول کنند و حرام معتبر در شراب بنزند و ضما و کنند و شیرین را
 تحلیل کنند و اگر سبب کوتنگی پستان حادث شود و ماش و دانه موز کوفته در آب سخته ضما و کنند و چون طین قبولی با
 سفیده از زیره شیرین با سکه ضما و کنند و یا انیسون و نان با سکه ضما و کنند از بزرگ شدن پستان را باز دارد و چون گنده
 و دوع سوخته آرد و جو کوفته بخت با سکه سخته در هر ماه سه بار طلا کنند طریقی که پستان را محکم سازد و برت با موم گل و پوست
 بار یک نموده شبانه روز در آب تر نموده روز دیگر چند جوش داده صاف نموده چهارم حصه آن روغن گل ضما و نموده
 تا آب فانی گردد و روغن مانند قدری بر پستان بمالید و باشد ضما و از سبب زنگنه پستان آن زن انجامت نهند و در
 نافع است آن به کاشش پیل بر آب گدازند و مخلوط ساخته هر روز قدری شیر گرم بالند ورم گرم اگر آب

و ضربان باشد فصد با سلیق کند و فصد صافن نمایند و تیرید و منصف و سهل آنچه اندر سر سام گذشت باید کرد و آرد و جو
 عنب الثعلب گل از می رسوت چند لیلن جدا در آب عنب الثعلب بنزد آب کشیده بر سر سائیده ملینه سرشته بر در و بر
 تحلیل ورم رحم مفید بود و هر گاهی که بار بار ورم رحم صلابت آن تجربت در آمده موم روغن گل مغز ساق گاو و
 گره نر از هر یک بکیتوله زردی بقیض مرغ غفران یا بونه کند از هر یک سه ماشه بدستور مرتب سازند و با شیر عنب الثعلب
 استعمال نمایند و گاهی که از مجربات است شیریش شیر شتر روغن بید انجیر از هر یک یک آمار سه مخلوط نمود و در
 تا که منعقد گردد و بعد آن تحلیل بکیتوله ناخواه بکیتوله کوفته بنجیه بآن مخرج نمایند و زیر ناف ضا و کنند و اگر ورم تحلیل نشود
 و اراوه کنند که جمع گردد و علامت آن شدت عوارض بود و بیاید که از لعاب حلیه و تخم کتان حقه کنند و در آب گرم بنشیند
 تا نفع یابد و بعد آن از بادا لعل تنقیه کنند و مدرات خفیفه دهند تا رحم از مده پاک شود آن وقت بمهرم بد
 علاج کنند و اگر بوقت مجامعت حشفه بخون آلوده گردد و باید دانست که شقاق رحم پس علاج آن از جری مرغ و
 بطور مغز ساق گاو و روغن بنفشه موم مرهم ساخته استعمال کند مرهم سفید آب کافوری نیز نافع است و جوارش
 کموتی و دیگر جوارشات خارج رحم را مفید بود و علاج کثرت طمث مثل علاج بواسیر خونی بود و یک نانک گندک آب
 یا شیر گاو نرم سوده هر روز تا یک هفته بخورد و حین مفرط را باز دارد و جنطیانا را سائیده هموزن آن خابیا میزد و در آب سرشته
 بر کف دست و پا ضا و کند و یک ساعت در آفتاب نشیند نیز احتیاس طمث کند و میجام بانار زرد پستان نهادن پستانها
 از جری استن و این باب بسیار مفید است و آله مقش بکیتوله یا بویان بکیتوله شب در آب ترناتید صلیح مالیده صاف
 شکر سفید بکیتوله اضافه کرده بخورند و احتیاس طمث مجربست و از موده و اگر مازوی سبب تخم حواض از هر یک دو درهم
 جو زرد سر و خمشت الحی برید و از هر یک یک درهم کوفته بنجیه خفیف بلوط کلنا را در آب جوشانیده صاف نمود و پارچه را بان
 تر کرده او بر کوفته بنجیه یا شیر و تخم کبیر و طوط فتن از قرح زان باز دارد و اگر سیلان بطربت بسبب فصلاتی بود
 که در بدن زن جمع شده باشد علاج آن بحسب غلبه خلط تنقیه کنند پس از آن قمر زرد و حقه را استعمال نمایند و غلبه
 چنان دریافت میکنند که بینه نو بر دارند و بر آورده در آفتاب خشک نمایند و از رنگ آن معلوم کنند که کدام خلط غالب
 است و اگر سیلان منی باشد علاج آن مفصل آورد و زور منی مرد آن گفته شد و فرق در طوط و منی آنست که در منی سفید
 رنگ و غلط قوام و عدم عفونت بود و چون پوست امتاس مشکط استیج پرسیاوشان قند سیاه گفته در آب جوشانیده
 صاف نموده و بر سر احتیاس نفاس فائده میکند و خوردن مدرات دیگر نیز نافع بود و گاهی احتیاج بقصد و جماعت هر دو
 میشود و پس است علاج احتیاس طمث و اگر بسبب قلات خون طمث مجربست شود و علامت آن لاغری بدن و زردی رنگ

و اکثر استقراغات باشند علاج آن اغذیه جیده الکی موس خورد و خود را در عیش و عشرت مشغول دارند قمر و
 و پودر رگم علاج آن فصد سلیم کنند و بعد از نصف از سهیل بار و تقیه کنند و در امراض رحم فرزیه و حقه بهر حال
 بود و در آب قمر بنشانند یعنی پتنگ مانند آن در آب از آفتابه بپوشانند و در قیصره را در آن بنشانند کینه
 اندر روت دم الاغین و جوز السرو مانند آن در آب باتنگ سرشته لته بدان آلوده دارد و اگر قمره در قمره
 باشد از همین آلوده حقه کند و قمره کربا و مانند آن بخورد و اگر از قمره مده بیرون آید اول از روغن گل در روغن بنفشه
 و یا از اشک و یا مادا غسل حقه کند و مرهم سلیمون یا روغن گل استعمال نماید صفت مرهم سلیمون است
 را تیغ هر یک بست مثقال قمره چهار درم بار و روغن زیت مرهم ساخته بر آید و آنجا که ماده حاده باشد حقه کردن از
 آتش چون سبب بود و از اشیا بارده قافیه مانند حب الاس و گلزار و گزنه سائیده بار و روغن گل فرزیه یا حقه
 کند و اگر با قمره در و شدید باشد فیون از عفران باشیر و ختر استعمال نماید حمله رگم و او آنست که هر چند با زن مجامعت
 کرده شود نیز نگردد و علاج بعد از فصد و تقیه سودا و اطلیه بارده و روغنهای سرد و باله و برگ نعناع و پوست انار و عسل
 مقش سائیده و در بوره ارمنی آمیخته بردارد و مفید بود و پودر رگم چون قمره بر کشانید چیزی بلند مانند سببهای
 مقدر معلوم شود از پس نیز دریافت میشود و از آن رطوبت مانند و در خون سیاه رنگ می آید علاج مانند پودر رگم
 و مقدر بود و اقلیمیا قفسه عروق و مردار سنگ برابر بوم و روغن بزرگتان مرهم سازند و ضماد کنند و مالیدن روغن
 ترگس و روغن سون نیز فایده میکند کثرت اسقاط آنست که زن آبستن شود لیکن نگه نتواند داشت اگر سبب
 خارجی مثل حرکات عنیفه و عصب بود باید که از آن احتراز کند و آنچه بدنی بود و اکثر سبب رطوبت رحم میباشد علاج
 آن عادت قی کنند و بعد از نصف تقیه از سهیل گرم و حب ایارج نماید و دوا المسک حار و معاجین گرم بخورد و از
 روغنهای حاره حقه کند و اگر سبب احتیاس طمٹ باشد زیرا که سبب احتیاس طمٹ غذاست و این نمیرسد و ساقط
 میگردد و علاج آن در احتیاس گفته شد و اگر سبب لاغری حامله باشد که از غذا او چیزی زیاده نماند که چنین بآن
 غذا کنند علاج آن به از غذا حمام نمایند و هر سیه و روغن و شکر و شور با جوزه مرغ فری خوردند و اگر سبب یاج غلیظ باشد
 علامت آن قمره و نفخ و انتفاخ عانه بود و علاج آن جوارش کونی و مانند آن خوردند و نفخ و عانه و قطن را بر روغن سون
 و زیت چرب کنند و حقه نماید و شکر و ناهیل تناول کنند بعد از نصف تقیه از سهیل گرم سازند و اگر اسقاط شود و یا
 که گره بانس پنج عدد و فلس سبب است اخروث دو توله و دوه کپاس دو توله پوست املناس
 یک توله و در ده آفتاب بپوشانند هر گاه سوم حصه بسوزد آب آنرا بجای غذا و آب نوشانیده باشد و در چهارم غلیظ

و جماع برهیت راکع نمایند و اگر بسبب قصور آلت باشد باید که پاره از عطریات لطیف را مندا و خارج فرج بالستد و بنهند
 بود و خلق و خراطین بگویند و بار و عن کجند بر ذکر طلا کنند بعد آن که بسیار مالیده باشد قضیب بزرگ میشود باشد که
 نمی مرد وزن بالخاصیت سبب عقر باشد و امتحان آن چنان کنند که هر دو نیم را در آب اندازند پس هر که در آب بماند
 نقصان در آنست و یا بول هر دو را گرفته ببرد و و کا بود مانند آن بر اندازند هر که خشک کند در آن تصور است و گفته اند
 که هفت دانه گندم و هفت دانه جو و هفت دانه باقلا بگیرند و در ظرف گلی بهند و مرد وزن بر آن بول کنند و هفت روز
 گذارند پس هر بولی که بر ویانند از آن تصور نیست و گفته اند که سر قضیب بر روغن آلوده جماع کردن مانع حمل است و چنین
 بر و اشتی فلفل بعد از جماع و فرجه ساختن گسین موش و گسین فیل باشد و اگر گسین فیل خشک کند و باشد بخورند
 نیز همین عمل کند و گاهی احتیاج میشود بطرف مصفات و تلذات و مضرات و محففات فرج بواسطه الفت طریق
 که باعث خلوق و حفظ نسل است در صورت باید که از وی خام و دوز و فواح از خریک جزو هر دو را سائیده
 با شراب آبنیخته سرشته بر دارند و در صورت برای تنگی فرج مفید بود و دیگر عود سعدی و دارسن قنفل را نگ هر یک در
 مشک و انگی بسازند و صوفی شرباب تر کنند و آن ادویه آبنیخته بخورند و اگر مسک سک زعفران و در شرباب
 ریحانی جو شانیده خرقه بدان تر کرده بر دارد و فرج گرم گردد و اگر دانه و دیناب عجیب است قطع آنجا بر دارد
 و بعد یکساعت تنگتر میشود و بر بوی در روغن گا و بریان کنند چنانکه بگذارد پس روغن ماهی قضیب مالند و
 مجامعت کنند هر دو مشتاق یکدیگر شود و طلالی که مجامعت را لذت دهد خایه گربه سیاه و بیه بر مسخ در روغن
 بر بیان کنند که بوز آن روغن را بر قضیب بال و چون سیاه سالیله زاج مساوی بقدر سرخ یاد و ترخ حمل سازند
 فی الحال عورت نزل کرده و اگر گوشت مملو خشک کرده سائیده در عسل آبنیخته در فرج بال مرد فروخته زن شود و از
 بیماریهای رحم علمی است که مشابهت به حمل دارد و آنرا از جا گویند و فرق بدان کنند که در رجا شکم سخت تر از شکم
 حامله بود و دست با و پایها مانند صاحب سوز القنیه یا ساید و کثرت جماد و سوزا لضم و قرق بود و پیش از حرکت
 چنین حرکت محسوس شود و وقت حرکت پیش از سه ماه و دختر بعد از چهار ماه بود علاج بعد از نفع از سهل جاد و حب
 ایام تحقیق کند و معالجین گرم کاسه ریح استعمال نمایند و تریاق اربعه با درات مفید بود و قصد و جهامت است
 و قی و حایل را قبل از ماه چهارم و بعد از ماه پنجم ممنوع است و در وقت ضرورت اسهال از سهل بار و مناسب بود و
 مضعف قلب و معده و مریخ چنین باشد باید که جمیع ادویه قلبیه و تریاق فارق و مشهور و مطبوس حفظ چنین بود و
 قبض طبیعت نماید و از ادویه مریخ و مریخ است تمام احتیاج ضروری بود و از حرکات شدید در امتداد و بقیه و کذا

میز و تلخ و غضب و غم و فرج و اصوات بایله و بوی تیز لگا بهار و دوقی و غشیان که بایشان افتد و قشیکه سیر
 نباشد بپزند و خوردن گلفند عسلی و امثال آن سیر است تا فاسد زنان حامله مفید بود و خوردن و مانند آن
 از اشپای حریفه نیز نافع بود و باشد که بعد از چهار ماه شود و زایل شود و خوردن از راه قدری پیش از غذا و بعد از آن
 از برای سقوط شهوت و خصوصاً با شراب ریجانی ترس مفید بود و اندک اندک خوردن آب نیکو هم خفکان ایشان را
 زایل کند و چون کوفی و مانند آن برای ریاح که در حدود طاعون ایشان بود و نافع بود و البین و غش کل و از بیک و نا
 بسته نگهید کردن در دم را دور میکند و لعاب خطمی گل سرشوی طلا کردن خارش فرج را مفید بود و اگر مقطیس در دست
 چپ گیرد و یا بستد بر آن راست بند وزن آسمان بزیاید و مشکطرا شمع سپا و شان بخورد سیاه هر یک شش باشد و پوست ایشان
 قند سیاه کنه هر یک کیتوله در آب جوشانیده صاف نموده بخورد و شکم و پشت و اطراف فرج بر روغن بنفشه و روغن بخیلی
 مالند و اگر پیغمبر و پیغمبر و مغز ساق گاو هم اصفافه نمایند بهتر باشد و آب گرم فطول کند و در آن بپاشند و خوردن و چینی
 برای تسهیل ولادت و در آن مفید بود و همچنین حلیت یا چند سیر سیاه نافع است و از کبدش و شونیز و جز سیر سیاه
 نرود بوقت عطسه و هیچ نمی بندد و از شکم است و شتر و خرد و کند و چون حرکت بچه محسوس نشود و اطراف حامله سوزد
 و تا چهار روز و ولادت ماند باید و آنست که بچه مرده است میباید که مشکطرا شمع سپا و شان اهل هر یک سه روز
 سیر بود و نیز از هر یک دو درم نبات سفیده و شقال در آب جوشانیده صاف نموده تناول کند و چون بول را در قند سیاه
 نموده بخورد و نیز کتول را سائیده شیان ساخته بخل آرد و اسقاط میکند و مجرب است و چون لته را در شیر قوم کرده
 بردارند در اسقاط قوی الاثر است و عطسه آوردن بطریق گفته شد مفید بود و در عجا و شیر حریق سفید مساوی
 بپخته و در زهره گاو سخته استعمال کند و سداب خشک و تخم فلفل قسط از هر یک سه درم مرکب هم بگوید نبات و طاعون
 و از پوست آرد سیرین که بوتر زد کند و اگر بدین تدبیر بیرون نیاید میباید که قایله و سرت و فرج به برود و بیرون آرد و باشد که
 بچه را پاره پاره میکند و بیرون آرد و این عمل خطرناک بود و اگر در پیش از ولادت باطل بطرف عانه و قطن شود علامت
 سهولت ولادت است و همین است علاج احتباس شمع و زنی که بچه میزاید میباید که در خانه معتدل بزیاید تا سه روز و غذا
 ندهند و بعضی تا شش روز غذا نینورند و اجاین را در آب جوشانده صاف نموده شکم سفید و در آن انداخته شل ببرد و بنزد
 در روغن زرد و بنیل انداخته تناول نماید و اگر سخم گویا باشد یا مزاج گرم بود بجا اجاین تخم ریحان کنند و بجای آب
 عرق عناب الشلب یا عرق گاو زبان بنوشند و اکثر زنان که خانه را در روغن بریان کرده و در قند آب نیمه بخورند و
 ساختن او آنست که اول پیوه را در روغن زرد بریان کند و بیرون آرند بعد آن که خانه را در روغن زرد کور بریان کنند

و قند را در آب حل کرده قوام نمایند و همه را با میزنند که خوب مخلوط شود از آنش فرود آرند و بوقت فرود آوردن اندکی
 زنجبیل ساییده مخلوط ساخته بکار برند و سه روز قسم با دانه و پسته و خربازا حیل و کشمش و شقی میخورند و روز چهارم غشور با
 مرغ یا بزرگچتری مونگ تناول نمایند و روز پنجم نان گندم نیز شش وعده میکنند و چهل روز بهین غذا اکتفا میکنند و از چیز
 سرد و هوای سرد و حرکات متعینه پرهیز نمایند و هر روز از روغن کنجد مالش میکنند و اطراف فرج بر روغن عنبلی باله
 از زائیدن میباشند پوست امتاس مشکطرا کشیم پرسیاوشان قند سیاه کنه در عرق گاو زبان عرق عنب الشلب
 جوش داده صاف نموده و بعد مفید بود چنین تخم کتان بپوشانند و بر حجم رسانند و با شیر تخم گندم کنند و آب است نمایند و
 اگر تخم اشتد و خرد و کنند نیز ناف بود و شتر نوشانیدن و طبع خرازی بخورانیدن و بر حجم رسانیدن هم مفید بود و اگر او دانه کور
 قانده کند قند پوست خشکاش در آب بکشد و بنوشانند و درین چهل روز چهار مرتبه غسل میکنند و ایل روز ششم بدن
 روز سیم و سی ام و پنجم اگر موهم تر باشد بعد و سه روز غسل کردن نیز مضایقه ندارد و هرگاه طفل نتواند خود را
 از آب سرد محفوظ دارند پیش از شیر غسل بپایانند و اگر با طفل هر دو صحت خمار در آب ساییده از انگشت شهادت
 بر کام او میمالند و کام را بهر چیزی که ببالند و در مدت حیات از این غیر نمیشود و چنانچه گفته اند که فادر هر معدنه بر زرد لادت پیش از
 شیر دهند بر کام وی ببالند و رایام حیات شود از شوموم مشروب و ملذذ و معتدله نگرد و پس طفل را از نمک آب غسل ببالند و بآن
 آب تگرم و بهین و صحت و وقت غسل احتیاط کنند که آب در بین و بی او چشم ترسد و وقت غسل از انگشت خضر مقدس طفل را
 سازند زیرا که تا وقتیکه چنین در کم مادر است پس از یکدیگر دفع فضلات از راه بول دفع میگردد و در شیمی افتد و بعد از
 فلوس مس در آب تازه و عرق بادیان و نبات سفی جوشانیده دهد و بعد از هشت یا سه روز وقت ولادت شیر بنوشانند
 و آنچه درین زمانه محمول است پیش از دادن شیر دای بلین میدهند **صفت دوا بلین** برگ نیم بای بزرگ
 با و کنبه شکر چوب کلان و خرد و بنان و از دانه کلسنج موثره و بنی بادیان شایسته مغز فلوس با دانه بتاسه در آب
 جوشانیده صاف نموده میدهند و روده ناف که آنرا مال میکنند از طرف دوم بالول شیمه متفصل میباشد و اول چیزی
 گرد سیاه رنگ جگر میباشد و شیمی عشا بود که چنین در روده حاد باشد می باید که آن روده را از انگشت نرد انگشت شهادت
 گرفته از طرف شکم بطرف شیمه آن روده را ببالند تا آنچه در وی باشد از خلط و پا و بر عن رود پس بر میان نرم بافته بر فک
 چرب ساخته و مقاصد یک شیر و چهار انگشت مضموم بر ناف آن روده را بر بندند و با این قطع کنند و بعد از قطع فرقه بر روغن
 کنجد و روغن زیت سرشته بر ناف بندند و خطه بلوط روغن انداخته باشد تا ناف را گرم و سخت کند و روده ناف در سه چهار
 خشک شود و بافتد و خاکستر صدف بر ناف در و سازند تا که ناف خشک گردد و در روغن بدن برسانند و اگر بپاشند

که بوقت قطع ناف و دم حادث شود و در سنگ سفیده کا شغری رسوت کلیله باب غلب سبز و آب کشنیر سبز سائید
 صفا کند و گاه باشد که ناف پخته شود و ریم کند باید که مردار سنگ بپزند و روغن آسپاس سنگ جدا کنند و مانند آنرا سائیده
 بپاشند و اگر ازین تمیز نماند نشود و طفل زیاده از دو ماه باشد اول دو عدد و از لوچسپا ندید آن ادویه مذکوره بکار برند
 نتواند از ناف پدید آید باید که در همان ایام هر فایده بنهند و قطعه سرب با خرطومه که از سرب سوبان زده باشند یا ریم سحوق
 پرنوده بر رو نهادن و بعضا به بستن نشستن نفع تمام دارد و از آشپای باد احتراز واجب است که اگر ندهد و اما وقتیکه
 طفل خود شیر طلب کند و نگردد شیر ندهند و طفل را فستق بستن تا سه چهار ماه لازم بود که موجب مما فطنت است
 اعضاست و طفل را هر روز تدریج کنند اگر سیر باشد و غن گاوه اگر دختر باشد و غن بنفشه و غن گاوه بالند شیر
 بهتر از همه شیر است و شیر اگر چه از مادر باشد از روز ولادت تا یک هفته نباید داد و درین اثنا شیر خود را از دیگر شخصی بکار
 و مضره از نسبت پنج سال کمتر نبود و از آنجا و پنج سال زیاده نباشد و معتدل السنه و با خلاق نموده و خوب صورت
 و لیستان مادر تخم متوسط باشد و مسترخ نبود و مضره که شیر میدهد باید که وضع حمل آن در ماه نهم بوده باشد و پس از آن
 باشد و بعضی بر آنند که شیر برای دختر و شیر برای پسر مناسب بود و شیر مضره باید که معتدل القوام و معتدل المقدار
 سپید رنگ و شیرین مزه و پاکیزه بود و متشابه الاجزاء و قلیل الرغوه باشد و در میان وضع مضره و در میان رضاعت
 متوسط باشد و آن بعد از چهل روز تا هفت ماه بود و هر صباح لیستان را اندکی و دوشیده باشد پس درین طفل و در مراجع
 و غم و غصه و هر چه باعث فساد شیر باشد احتراز کند و غذای مضره نان گندم یا گوشت بره و نه غاله و از لقولات کاه
 و از فواکه بادام و فندق مناسب بود و هرگاه شیر غلیظ باشد بلطافات اصلاح کنند و بعد از سه چهار روز پس از آن آب
 نیلگرم قی میهنده باشند و باز داشتن از ریاضت و آرام دادن و اغذیه بولیده خون غلیظ خوراندن شیر غلیظ
 و علامت اعتدال قوام آنست که چون شیر را بر ناخن اندازند یا بل بسیلان شده متوقف ماند و خوردن شود و در سرخ
 با شیر گاو برای زیاده کردن شیر مجرب است و سرساق لاله را با بوقش به نزد و هاف کند و قدر شکر اضافه کرده بپزند
 فائده مینماید و آنچه زیاده کند شیر را نیز زیاده میکند مانند توری سفید تخم خنثاش لیستان بزر لیستان میش و لیستان
 و زیاده کردن شیر بسیار بوش بود و اگر مردار سنگ در روغن گل و یا عدس یا سرکه و زیره یا سرکه طلا کند شیر را کم میکند
 ادویه مدره و آب شور نوشیدن و زوره داشتن و فصد کردن و در نیاب مفید بود و اگر قلت شیر بسبب حرارت باشد
 و ضما و کردن از مبروات و خوردن غذا سرد مانند آش جو اسفناج مفید بود و اگر بسبب سردی و یا بسبب
 قوت جاذبه شدی باشد غذای دوا لطیف بایل بمرارت باید خورد و تخم گندم نیز نافع بود و و تعلقق مجامع ناری زیر پستان

نیز سودمند بود و اگر بسبب خلطی بود که بر و غالب باشد اگر صفر غالب باشد زردی و عفرت و رقت شیر بود و اگر
 بلغم غالب باشد سفیدی و مائیت و حموضت شیر بود و اگر سودا غالب باشد کموت و غلظت و حموضت شیر بود
 علاج آن تنقیه خلط غالب کنند و تبدیل مزاج نمایند و ریاضت معتدله و اغذیه ملطفه و شرب شراب سبکی و تناول
 اغذیه خوشبو و رفساد بوی شیر نفع میدهد و اگر تشنه باشد الا جز آن باشد اصلاح غذا کنند و معاجین باضمه بکار برند و اگر
 کثیر الرغوه باشد کاسه سیریاخ خورند و مدت طبعی ارضاع دو سال است و اگر طفل از بر شیر گریه صبر و مانند آن
 از اشیا سی تلخ بر پستان بالند و در دهن طفل دهند و بهترین موم از برک فطام یعنی جدا کردن طفل از شیر موم ^{است}
 و نزدیک فطام آب دهند و غذای شیر و برنج و نان و شهد و شیر آغشته بدهند و در هندی معمول است که بعد از جدا کردن
 از شیر غذای کچری موزک ملاچم میدهند و در تهذیب اخلاق طفل کوشند و طفل را اشیا قویه شدید الحارقه و تند ^{الود}
 نهند و حموضات نیز نباید داد و اگر ضرورت جموضات باشد الوقت دهند که معده از شیر خالی باشد و علاج شیر خواره
 بیشتر بصلح مضمعه کنند و اگر طعام خور نباشد تدبیر او نیز باید کرد و در روز یک مضمعه را اسهال یاقی و مانند آن باریک
 آنروز شیر او نهند و چون اثر بر آمدن ثنا یا ظاهر شود و دماغ خرگوش چربی مالیکان برشته بالند دندان جلد می بر آید
 و مالیدن شهد و مسکه و چنین چیزهای نرم و چرب چون چربی بط و موم و روغن بادام و مالیدن شیر شتر نفع کلی
 میکند و هرگاه دندان آغاز کند از مضمع چیز با سخت باز دارند و گاه گاه نمک و شهد بر دهان او بالند تا از قلاع محفوظ
 ماند و هرگاه طفل گویا شود و بیخ زبان او از انگشت مالیدن معین بر فصاحت است ^{مستش} طریقی ^{مستش} حکم در بیان مراضیکه
 بصبيان اکثر عارض میشود و اگر ریاح غلیظ یا رطوبت داخل سر اطفال شود و نفخ نشیون نیز حادث شود و اگر ریاح اصبیان
 و امم اصبیان نیز گویند و بعضی امم اصبیان را مخصوص داشته اند یعنی که باتی محرق باشد هرگاه واقع شود پایا می خورد
 می پیچد و کف با بدن می آرد و علاج آن در وقت حدوث آن باید که دست و پا ایشان بگیرد و کف دست و پا بپوشد
 خش باند و بگذارد و که اضطراب کند و باز در آنها سخت بند و جهت از التشنج روغن گل یا سکه آب بکرم مخلوط
 کند و بر بدن بمالد و اگر ازین تدبیر از التشنج شد بهتر است و الا بسبب ارض علاج کنند مثلاً اگر تشنج شدید و تشنگی باشد حجامت
 یا شرط باید نمود و این طبیعت همیشه باید کرد و غذا و آنچه که در سر سام گذشت باید کرد و غذا مضمعه را خفیف و در
 تشنگی نباشد بعد از نفخ سهیل گرم مکرر تنقیه کنند لیکن با دویه قوی مثل غالیون تردند و بدهند و چند بید و صبر را بگویند
 و آب با دیان مثل خشتاش حب بند و از یک حب تا سه حب در شیر مادر حل کرده بدهند و نصف و انق جد و آب شیر مادر ساقی بدهند
 و رینا ب مجرب است و ضمیر اسعاجین و جوار شهاب گرم دهد و ادویاتی که در صرع بزرگان مذکور شد بدهند و بدهند

و نه مرغانی با آتش شعله کرده میان دو ابروی او از پیشانی و اغ نهادن نیز مجرب است و بعضی با پاشک گوسفند
 با هم داغ میکنند و خود را سائیده بر کف پای مالیدن نیز سودمند بود و از آواز بلبله و خوف شدید و غضب شدید و از
 غسل کردن آب سرد و دیدن چیزی براق و آمدن بر بلندی اجتناب نماید همچنین پیرهن از اغذیه غلیظه و تقویات
 و از اشپای شیرین پیرت نیز از واجبات است و باشد که انقباض بعد بلوغ خود بخود زایل شود و عطسه متواتر است
 و رم حار و اجی داغ باشد با تب و حرارت بود علاج آن ببلع سرسام کنند و اگر بسبب سردی باشد که بسبب سردی
 باد روح کوفته نخته در بینی و پسند و گرده گوسفند را بریان کنند و رطوبتی که از آن تراود در بینی چکانند و زعفران و قند
 کوفته بخور آن کنند عطاش بضم عین مهمله و شبنم و رم حار است که در دماغ صبیان حادث شود از فرد نشستن
 تارک سرد عدم سیری از آب و زردی رنگ و چشم و خلق توان یافت پس تبرید و ترطیب دماغ از پوست گردویه
 و خرقة دروغن گل و قدری سرکه و زردی بقیه و آب کشنیر و آب عنب الشعلب ستر نماید و هرگاه گرم شود ضیاء
 تبدیل نماید و اسهال و رنجش خوب نیست پس اگر عارض شود و چشم بگردد و بلبله درست را در آب بچشانند که نرم
 بر آورده صلایه نماید و بر تارک سر ضیاء ساخته پارچه بران بندد و مکرر بل آر و نفع تمام دهد و همچنین ضیاء آنکه که آبله را
 بآب سائیده آب که دروغن گل و زرده تخم مرغ بر تارک سر بگذارد و در واری سائیده و طباشیر سوخته هرگز
 نرورد و سوخته از هر یک دو سرخ همه را بخوراند و بعد آن شیر خورده سیاه بوداده شیر خورده تخم کاهو در عرق بارتنگ
 عرق کیوڑه و گلاب بر آورده آب بشیرین شربت انار شیرین داخل کرده بارتنگ بوداده بالا آن رنجته بخوراند و نشسته
 با اندک سرکه و عنب الشعلب و روغن گل نافع بود و حنا بر کف دست و پایستن و دست و پا در آب سرد و نشستن
 مفید بود و در صورت قبض طبیعت آب که در آب شیر خشت آب عناب آب شیر خشت نافع بود و در ضعه را پست جو و مانند آن
 هر چه وی قبض بود بخوراند و تغذیه نماید اجتماع الما فی البراش گاه باشد که رطوبت مایه در طفل بسبب رطوبت
 دماغ داخل تحف بالا عتشی صلب که متصل قحف است جمع آید علامت این قسم آنست که چشم باز ماند و همیشه تر بود
 و اشک جاری باشد و مریض اندرون سر خود نقل و گران و در یابد و این قسم علاج پذیر نیست و باشد که رطوبت مذکور
 خارج قحف زیر جلد بسبب خطای قاعله که بعد از ولادت طفل را شدت غم کنند این سبب هنر گما کشاده گردد و خون
 رقیق بیرون آید زیر جلد جمع شود و علامت این قسم آنست که جلد بر بدن محسوس شود و لیکن رنگش سبب حال خود باشد و با
 فرو تواند نشست طفل بسیار گریه و بیدار ماند و اگر بک جلد متغیر گردد و سخت باشد که با گشت فرو تواند نشست شد و نفع
 و در جمع محسوس شود و باید دانست که درم است اجتماع رطوبت نیست و علاج آنست که نظر کنند رطوبت کثیر است یا قلیل

و بر سر و تقصیر یا محصور در آن مکان است یا غیر محصور یعنی غیر منقطع شود اندرون قحف پس اگر کثیر المقدار است
و غیر محصور علاج آن خطر دارد و اگر قلیل المقدار و محصور است علامتش آنست که اول موی سر بر آید و از آن بپوشد
اقلیل الملک شیت سبوس گندم در آب بجوشاند و نطول نمایند بعد آن ادویه گرم و خشک باز عفران بوقر قضا
کنند و پارچه چرب بالا آن بچند و اگر کمیوراد و پاره کرده بر آتش گرم ساخته بالا آن اندکی نمک پاشیده تکیه کنند
تحلیل بر طویلت بنمایند و باشد که طبیعت خود اصلاح آن میکند و احتیاج باین تدابیر می افتد و حقیر ششم خود دیده
که در خانه شخصی دختری تولد شده که جلد سرد از دو و جالب بسیار مرتفع بود و غریزه آن اواز می شنیده این حال بشوش شدند
و خواستند که شوق کنند و حقیر آنها را ازین حرکت باز داشت و علاج آن به بیعلاجی کرد و بعد از چند خود بخود تحلیل شد و حال
زنده است و اگر ازین تدبیر فایده نشود آن موضع را شش کنند و آنچه در وی است بیرون آرند و رفاده بر آن بندند و تاسه و زرد
و روغن کنجد بر آن چکانند پس رفاده را و اندک اگر زخم منحل شد بتبر و الا بهر چه مدله علاج کنند و در صورت ورم علاج
سرمام کنند و حجامت باشد بسیار مفید بود و ششیم اگر سبب پیوست باشد بعد از حیات و استفرغات حادث شود
و بتدریج پدید آید علاج آن مرطبات کنند و این باطفال کم واقع شود و اگر سبب قسطن طبیعت و بنحوایی و گرم
بسیار افتد علاج آن تلین طبیعت بود و بشیاف نرم و در تنویم آن کوشند و بهر حال که زنان فراتر می دهند اذکات
کنانند و اگر ضرورت باشد افیون بمزاجه و طفل دهند و در ارجو بهنجسیانند و اگر سبب ورم که بوقت بر آمدن
وندان میباشد نیا بر نزدیکی و باغ علاج آن آنچه که در شمل نبات انسان مذکور شد باید نمود و علاج ورم لثه نیز بالا گذشت
و اگر سبب ضعف و فساد مضمغ باشد و این اکثر بطفلان فرجه افتد علاج آن اصلاح غذای مضمغه و طفل نمایند و جوار
مقوی مضمغ خورند و روغن سوسن و روغن خناییدن مفید بود و کثرت البکا و طفلی که بسیار بگریه و بیدار ماند و کثرت
یواسطه در دگوش باشد و باشد که سبب در دگوش باشد و باشد که سبب در دگوش باشد و باشد که سبب در دگوش باشد
و باغ نیز باشد علاج هر واحد گفته شد و اگر سبب فساد شیر و معده باشد علامت آن نفخ یا قن از قی و جوع بود و شیر فاسد
بیرون آید علاج آن اصلاح شیر کنند و بقوت کوشند و تقیه نمایند و الفصرع فی النوم طفلی که در خواب می ترسند باعث دیدن
خوابها چون آن سبب آن باشد که در بیداری از چیزی که می ترسیده باشد همان صورت در خواب ظاهر میشود و علاج آن
بجمله خوف از و در کنند و طفل را بدان چیز دلیر گردانند و اگر سبب امتلا و فساد غذا در معده باشد غذا کم دهند و بطن
از خواب منع نمایند و غسل بلبسیانند و مصلی و مانند آن بخورند و دهند و باشد که اسهال مقدس جدر و حصه نیز میباشد
گاهی طفل را در خواب حالتی مانند کابوس پدید آید میاید که چند سیه سیه بیدار و مانند سحر العینان علاج کنند و کابوس را که

طفلان را عارض شود بسبب رطوبت و ضعف و باغ ایشان بالغند و همچنین در گوش نیز اکثر از رطوبت میباشند و نشان در گوش
 گوش آنست که طفل گریه کند بی سببی و اضطراب نماید و هر دم دست خود و گوش هر دو و پیکرگی سر و گردن نیز از نشان
 و لیست علاج این امراض مانند علاج زکام و نزله و در گوش کند چنانچه در علاج بزرگان مفصلاً مذکور است حول
 و او آنست که میلان چشم بجائی شود و آن بعد از صرع حادث شود بسبب سیر دادن و خوابیدن نگرستون یک
 جانب تا در نیز واقع میشود علاج آن پارچه سرخ بر گوشه چشم که مخالف گوشه مائل باشد آویزند و اگر هر دو یک چشم بکسید باید
 که صبح ببول گرم او چشم را بشویند و رفته رفته کمی ببول گرم باید که مشک زعفران باریک سائیده بول موم در چشم کشند و بول
 به طفل ترفرو برد و دیگر در چشم کشند بسیار مفید بود **حقایق الشی فی مجری الالف** یعنی بند شدن چشم در مجری بینی باید که
 اول از روغنهای قدری را از اندرون بیرون چرب کنند و چند قطره از آن در بینی چکانند بعد از آن چیزی که عطسه آرد
 بویاند و قلاع ایشان را هر چه در قلاع بزرگان مذکور است مفید بود گل بنفشه گل سرخ را سائیده در ورسازند و
 در بینی قدری زعفران نیز زیاد کنند و گاه زبان سوخته آرد و جو بریان و زون پاشیدن نیز نفع دهد و همچنین با گلاب سائید
 پاشیدن نیز نفع میکند و اگر ازین تدبیر فایده نشود حجامت کنند و زو کجپا کنند **ضمیر الاسنان فی النوم**
 اگر صبیان بچنین نسوان در خواب دندان میسایند علاج آن بعد از رفع از سهل گرم حب یارح متقیه کنند و گردن را
 بروغن زیتون ببالند و بادیان سائیده در گلخانه آویخته بخورد و در اکثر که بصبیان عارض شود خود بخود زایل میگردد و در کتب
 که از دهن صبیان جاری باشد اتفاقاً سائیده در دهن بمالند لیس کشند و گردن بروغن و موم مفید بود و هم نشه
 که بوقت روئیدن دندان حادث شود علاج آنچنان نمایند که دندان زود بر آید **استرخاء لسان**
 یعنی سست شدن و افتادگی ملاذه چون شب بمانی سائیده بمصل آویخته بر لسان بمالند و استرخای ملاذه را مفید بود
 مازور البکر که و یا فاشسته با سر که گل ملتان با سر که سائیده بر یا فوخ طلا گردن استرخا ملاذه را مفید بود و سعال اگر بسبب
 کثرت رطوبت حادث شود علاج آن ببلع سعال یعنی بزرگان کنند و در سعال اطفال اگر چه بلغمی باشد چیزی شد یا بحار
 و یوست تدبیر و همچنین است علاج بخره عظیمه یعنی آواز شدید که در وقت خواب از سینه می آید و به ورم ریه باشد
 هرگاه طفل را عارض شود نفس نود زنده و گوی ازیر اصلاح حادث شود علاج آن منصفیات مسهلات و منقحات بلغم
 باید کرد و سینه مریض از هوای گرم محفوظ باید داشت و غذای بارده نباید داد و اگر تواند ماده را پزند اینده حل و در دهان
 انتظار این نباید کرد و زرد باد و سیل و شیاف مناسبه دفع باید کرد و صفت منصفیات که درین مرض بکار آید اصل
 منقش نیکو فته گاه زبان منقی پرسیا و شان انجیر گل بنفشه تخم خبازی عنب الشلب بقدر مناسبه جوش داده صاف نموده

باید کرد و غذا از بقولات سرد و حیوانات کند و اگر گوشت هم بخورد و در بقولات پخته خورد و دوا سر و قوی دل مانند
 غلاب عرق کیوره گلاب سکنجبین شربت انار مقرر کند و در آفتاب و دیدن و مانند آن اخترا نماید و هرگاه طفلی تب کند
 مر و اید بسیار کوچک بقدر ده دانه و ده دانه طفل را طبع کنند و مر و اید سائیده در آب برگ سفید لاله برگ یک بقدر
 نیم نیم باشد یا یک باشد بخوراند و سه روز اندرون چشم کشند و در پنی و گوش و مندر و اندرون حلق اندازند و بالا کشیده بماند
 و چون بر آمدن شروع کند آب غلاب عرق عنب الشعلب عرق گاوزبان نبات خوب کلان بقدر مناسب طفل و پدر
 و تا بهتر شدن مریض برین اقتصار نباید کرد و گاهی نزدیک ضعف طفل عرق کیوره برسد و چون جدی در بدن
 ویر نموده و روز چهارم هم گذشت که تمامه بر نیاید میباید که درین دوا انجیر زیاده نماند و گاهی عدس کم و بوس گندم و
 مسر ح نیز اضافه نموده میشود و اگر انجیر فقط بخوراند و قدری از عفران در آن آمیزد و بنوشاند نیز مفید بود و آب گرم خورد
 دارد و چادر صفت بطوری بر مریض گیرد که بخار بر بدنش نرسد از برای بیرون آمدن بثور در تفتیح مسام سریع الاثر است
 و خاکسی بر بدن مریض پاشیدن همین اثر دارد و همین است تدبیر هرگاه ثور بر و زکند و باز تا پدید شود و همچنین آب بادیان
 و آب کرفس یا نبات مفید بود و نزدیک اسهال عدس مقشتر مناسب است و مر و اید که هم قاضی هم نخرج است مناسب
 تراست و اسهال در آخر مضر است و در صورت مبادرت بحلبس او از هر بهره و مر و اید و کبریا و باز تنگ باید کرد
 و اگر خارش شود این علامت بد است باید که چوب گز و صوج پیر که در شهاب همان آب و شوره است و او شمیری آید گرفته بمیزان
 و دود آن به بدن رساند و نزدیک عرض کمال بهوشی تدبیر تقویت دل پدید آید و کشیدن شانهها مفایده ندارد و
 او در این نوع بر آمدن جدی و حصبه است و چون بر آید باعث حفظ است و همچنین شیر اسب قدر نوشانیدن نافع بر روز و اسهال است
 و اگر بر آید زیاده از چند دانه نمی باشد غذا وقت بر آمدن پنج در شکر نیمه و خود شیرین و نان شیرین و کمی چربی دال مویک
 و عدس همراه نان و عدس شیرین نموده میدهند و در موم گرم آب تازه بر آن نوشانیدن و در موم سرد عرق عنب الشعلب
 و یا عرق گاوزبان بجا آب میدهند و اگر آب جدی بسیار بر آید و بحیرت و قرح انجامد و من شود قدر کافور و روغن
 و یودا و حله و استعمال کند نافع بود و خوا بانیدن طفل بر ریگ گرم و یا خاکستر یا چکشی بر آن کشک کردن آب و سریع الاثر است
 و روغن کنجد نیکو مالیدن از آلت خشک نشیه میکند و اگر زخم شکم نشیه رطوبت باشد مانند قر و ارنگ سفید و از زیر دند و چوب به
 و سندر و سائیده بپاشند نوعی از جدی بود که آنرا حقا گویند و آن دانه های بزرگ سفید بود که زیاده چند دانه
 نمی باشد و بی تب بوده و هیچ حواس نفس بر قرار نماند و این محتاج بعلاج نیست و اگر حاجت افتد بکته از علاج جدی
 حشره یعنی سرخ باده که با طفل عارض میشود اول تقیه مغصه و تعدیل خلط نمایند و هلیله عیاه چوبه گز و روغن بیدار

بآب گرم و اگر ملزوم باشد به آن وقت قدری بالاتر از جای که برگزیده باشد سخت بریند و تا مانع نفوذ سمیته نشود و اگر ممکن شد
 قطع عضو کند یا داغ و بهر حاجت باشد یا شترط کند یا زوکی پیاند و باید که محل زخم را یکدفعه از آنکه با ویه ترافییه میفتخ نموده باشد
 یا مضمضه لیسیر که دروغن گل کرده باشد یا عجمه بکشد و این بهتر است و باید که آن شخص که می کند ناشتا نباشد و زخم را منديل
 شدن نهد و خروسی برینان نموده همچنان گرم نشکافند و در موضع زخم بنهند جذب هم میکند و او ویه جذابه هم کشد
 که بوتر و خاکستر خوب نجیر و کسین بز و ثوم و پیاز و گوگرد و با سرکه غسل آمیخته ضما و کند و مهره مار در بنیاب قوی است باید که
 بر موضع گزیده مار بگذارد که بچسپد و هرگاه جدا شود و در شیر می اندازد تا شیر را بنجی کند تکرار عمل نمایند و چون جذب تمام هم
 کرده باشد و دیگر بچسپد و در حین جذب هم لون او متغیر گردد و بعد از آن و شیر اندازند بحال آید و انتقال تخم نایع که مقلشه
 کرده باشد و تخم نیمه و تخم ترنج بنمایند مفید است و آنچه جمیع اقسام بالخاصیت نافع است فاذر هر فاروق و ریائی و جدار
 و تریاق فاروق و تریاق طین مختوم و شتر و لیطوس اند و علامت جودت تریاق آنست که نیدرم بخورد و خروس و بهر
 مار و یا یکی از هر اوم قتال بر و سلط کنند اگر خروس نمیرد تریاق نیک و با قوت است و بهر سیدن اجزای تریاق فاروق
 شده و و لیطوس متعذر است مگر مردمان که از اطراف می آرند آن هم فائده میکند قدر شربت تریاق فاروق درگزیدن و
 و یوانه میشتقال است و درگزیدن عقرب نیدرم و درگزیدن زنبور و انگلی و نیم با سرکه و قدر شربت شتر و لیطوس قدری
 زیاده از تریاق فاروق است صفت تریاق گل مختوم گل مختوم حب انار ایر ساسادی الوزن کوفته بخوبی
 بروغن گاؤ چرب کنند و بیل سه وزن او ویه سبب شربت شربت یکدرم و خاصیت اوست که چون مسوم بخورد قی آرد
 و اگر قی نیارد دلیل آن باشد که سم نخورده است و مفید باد امیکه در بدن هم منتشر نشده باشد جان نسیب است و اگر غشی
 بعلاج غشی مشغول شوند و تقویت اعضای ارضیه نماید و از جمله سموم مشروب و معروقه اینون است علاج خاص آن تریاق
 است از آب شب و ترب و غسل و نمک هندی پس شرب و روغن خوردن و بهند و آبی که فلوس مس در آن جوشانیده گس را
 انداخته باشند قی سهولت می آرد و چون یکدوم کوبل بید انجیر را در آب سالیده بنوشند ضرر سمیت اینون در میکند قی هم می آید
 همچنین نوشیدن فاذر هر فائده عظیم دارد پس شراب کنه و ران چند بید شتر و از چینی انداخته باشند مفید بود و حلیت
 و تریاق فاروق و مانند آن که در تدریس کلی گذشت مفید بود و همچنین است علاج و متوره و دیگر او ویه مخدره و سم دیگر است
 کوفته است علاج خاص آن قی کردن است بآب نمک و شکر و شربت و نمک و بوره ارنی پس زردی هفتیمه شربت
 با فلفل و نمک و بهند و شراب صرف خورند و حلیت شراب اینون نیز مفید بود و غذای شورای چرب هم دیگر هم الفار است
 علاج خاص آن قی کردن است بطین شربت و شرب و غسل بوق و اگر سبج عارض شود سفوف طین بروغن گل و شیر گاو

داغ کرده بخورد و همین است علاج شکم و زردی مصعد و اهل هند در علاج زمین مصعد و داغ خوردن پیس میکنند و ضعیف
 میابند و دیگر زنگار است علاج آن قی کردن است به بزرگ جرعه جازری و شمس آب برنج آتش جود شیر دروغن
 و لعابات خوردن و شور بای چرب تناول نمایند و همین علاج نوره طهرتال و صابون و دیگر با دار است یعنی بکلاوه علاج خاک
 آن قی کردن است از روغن کنجد و آب نمک گرم پس چیرک سحر و ترانند شیر و دوغ و آتش جود هند و روغن بنفشه در روغن
 بکار برند و ناریل دریائی نیز مفید بود و گویند فادر هر آن مغرور است و دیگر حب السطین یعنی جمال گوشت است
 علاج خاص آن قی کردن است از شیر دروغن زرد بعد از آن دوغ و آشپای بارده قابضه خوردن است و دیگر کباب
 سیاه است یعنی کنی علاج خاص آن قی کردن است آب شرب پودینه و بچین بعد از آن شراب خمر درون تناول معاین
 حاره مانند کونی مفید است و تریاق اربعه نیز نافع است و دیگر سوا و موسی یعنی کباب و گوشت های پنجه که در عین گرمی
 مفرط آن پوشند که بخارات آن دفع نشده سرد گردد و علاج خاص آن قی کردن است آب بکرم و نمک بعد از آن بچین
 سفر حلی و مقویات معده و دوا المسک بخورد و گل مختوم نیز مفید بود و صفت بچین سفر حلی آب به یک آثار قند سفید
 یک آثار سرکه نیم آثار قوام آرند و دیگر شیر فاسد است علاج خاص آن قی کردن است آب بکرم و شمس دروغن کنجد و نمک
 جوارش مصطله و جوارش عود و با شراب صفت خوردن و اگر شیر در معده بسته باشد علامت آن غشی و عرق سرد و لرزه
 علاج آن خوردن مثقالی از سپهر مایه حیوانات با سرکه که گفته خصوصاً پیر مایه خرگوش با پنچ درم پودینه اما سموم ملزومه معروفه
 از جمله مشاهیر آن مار است و آن اقسام میباشد علاج گزیدن آن بدستور یک و رتو اعد کلید گزشتن پس پس بستن و از چوب
 ضما و کردن و تریاق فاروق و مانند آن تناول نمودن و حلتیت با شراب خوردن و همچنین شیر با شراب بسیار نوشیدن
 و بدستور گزیدن و پیاژ با شراب دروغن زرد که گفته نوشیدن مفید بود و بستن زهره بر موضع گزیده نیز نافع است و سپهر
 خرگوش و غیر آن که تازه باشد با سرکه مخرج آب بخورد و خوردن آب نیل بقدر یک رطل بستن جرم آن از مجربات است
 و در میان شیر نشستن مفید بود و شور بای ضفیع نافع است و همچنین ضما و کردن ضفیع که شکم آن دوپاره کرده باشند
 نیز نافع است عقرب نیز اقسام است علاج گزیدن آن بعد از تدریس کلی شیر و شراب بخورد و از سر ضما و کند و عقرب
 و بنده و با حلتیت و سیر و کبریت و نمک بگوید بدان طلا کند و نیز گویند اگر ضفیع موش زنده بگیرد و بدو نیم کند و بر آن
 موضع بند مفید بود و تریاق اربعه نیم مثقال با گلاب و عرق گاو زبان و شربت انار بخورد و قدری بر موضع مسعرب
 نهند و ضما و ناریل دریائی بر گزیده عقرب رافع الم است و در ساعت و بندق هندی چون در دهن خائیده ضما و
 مفید بود و بتجربم بر کزیدن عقرب از مجربات بعضی احباب است زنجور علاج گزیدن آن باب خطمی و عیب الثعلب

و در میان واقع است و در ساعت پنجم است علاج گس مورچه دار و پشه و چون گس را سر کنند و باقی را بر موی بزنند
 در واد ساعت ساکن کنند و در ساعت علاج گزیدن آن تریاق فاروق خوردن و شونیز با شرب محرق نوشیدن
 و رسوت دروغن گل طلا کردن بهر این علاج گزیدن آن از سر که دروغن زرد طلا کنند و چون او را بگوید بزنند
 او نه میگوید و اگر جانور بهر این پشه و یا مانند آن بر غصوی بچسبد و پاهای او پشهای او در گوشت فرو رود و سوزش
 بسیار شود و پشه یا سائیده ضما و کند شفا یابد و چون زرد و نرطویل و پوست بنج کبر و آرد ترس و خطیانا با آب لیمو و فید بود
 شیر و پلنگ و بز و بیه و احتیاج به کمال این حیوانات بزرگ طلا کنند بعد از آن بهر که بشود پس نگار چهره فقره و تو بال سر و
 دروغن گل باله گزیدن (اگر می) علاج آن آرد و طلا و سر که با بنج با دیان شد و پایاز و شد با خاکستر و آب انگور و در طلا کنند
 اگر متورم شود و مردار سنگ دروغن گل و پشه و موم مرهم سازند و ضما و کنند و چنین است علاج گزیدن چهار پایان و گزیدن
 گرگ و سگ غیر دیوانه در آن موضع سر که باله و بوره از می با سر که طلا کنند و با پاز و نک و با قلا و با داهم تلخ بگویند و با گل
 طلا کنند گزیدن سگ و دیوانه علامت سگ دیوانه آنست که گرسنه و تشنه باشد از آب گرم و شیم آن سرخ بود
 و افتادگی گوش و برآمدگی پشت و رفتگی آواز باشد و چون مستان راه رود و هر که رسد حمله کند و سگ آن از و گیرند و گزیدن
 سگ دیوانه را بعد از یک هفته بعضی را بعد از شش ماه حالی مثل دیوانگی حادث شود و بعد از هفت سال نیز گفته اند و چون آن بیند
 می ترسد و اگر کسی را این شخص بگردد و یا کسی پس مانده طعام و آب و بخورد و او را همین حالت حادث میشود و اگر پاره نان را
 از زخم خون سگ دیوانه آلوده کرده پیش سگ غیر دیوانه بیندازد و اگر نخورد علامت گزیدن سگ دیوانه است و چنین اثر دارد
 بگویند و یک شب بزخم بندد و پیش مرغ اندازد اگر گرفت کند و یا بخورد و علامت گزیدن سگ دیوانه است علاج
 بهر سگی که جراحت را تا بچهل روز تخم شدن ندانند و فروس بندند و او و دیه جذابه ضما کنند و نک تره تیز که آب چقدر و دل
 انسان و خاکستر تاک با سر که بشوند و طلا نمایند جذب قوی میکنند پس مراهم کاله مثل مرهم زنگار نهند و این تدبیر او است
 اما چون یک هفته بگذرد اگر املا خون است قصد باید کرد و تقیه شود و بعد از نفعی مکرر باید نمود و اما اگر بپزد و بود و گوشت
 رئیس از واجبات است و در فقره بر غایت مانده صاحب النجولیا سی کند و غذای خیر گوشت مرغ و بز و آله فریه خوردند
 و شیر و شربت کنند بنوشند و آب آسین تاب مناسب است و از جرع و خوردن ترش با و هوای سرد بسیار بهر نفع نماید
 و گاه گاه اندر طعام از سر و پاز باید کرد و وحیده نمایند که آب خور و الا هم هلاک است و چون ظرف آب از پوست گاو یا
 از خوردن آن اجتناب میکنند و بدو نفی که جلد سگ و دیوانه ساخته باشند نیز بهر نفع میکند و آب نیل از نمبر یا نه است

و شراب مخروج آب نیکرم بسیار نافع است و در آب گرم نشستن و بول کردن و ران بسیار مفید بود و پیرایه خرگوش
و نیز نافع است و اگر آب نارسیده یک دهم و نوشاورد و دهم باریک سائیده در کنیم پا و آب بنید از ندیک حصه
آن در تمام روز بنوشند و چنین دو حصه دیگر در روز و دهم و سوم خورد بسیار نفع دهد و اگر تجمیع شخصی معتبر رسیده
و اگر نبات سرخ بقدر راضی در قند سیاه حب بسته بلع نماید فائده میکند و می که نبات مشهور است بقدر یکتوله در آب
سائیده دهند موجب نجات است و خطیانا و شونیز و ریناب عجیب است و حکیم کاسفا گفته که بهتر از پیاز در علاج سنگ دلو
پنج نیافتیم طریقی آنست که نیم من پیاز را آب گرفته در سه شبانه روز بپاشانند و تدین سر و تنی بروغن بنفشه
و کدو مفید بود و اگر حکیم سنگ دیوانه بر موضع گذریدن او نهند و یا بریان کنند و بخور دل دهند سود دارد و در تریاق کبیر و
تریاق اربعه سودمند بود و همین است علاج گرگ دیوانه و شغال دیوانه و پلنگ دیوانه و اسب دیوانه و ربه و باه دیوانه که در
کرمه علاج آن پودینه یا شونیز و کنجد صفا سازند و اگر پودینه خشک و آب پودینه سبز سائیده و بر موضع زخم ضعیف کند
همین روز به پیش و کرمه پدیدان را سهو علاج آن سیر و پیاز خورد و صفا سازد و یا کرسنه و انجیر خام صفا نماید و شراب خور
و اگر پوست را سو بکند و بر آن موضع نهند در ساکن شود و طریقی و هم در بیان اشیای که مسافر را همراه داشتن بوقت
سفر از واجبات است هرگاه کسی مبتلا بمرض دایمی باشد یا مستعد باشد بحدوث مرض باید که همراه خود او دویه موافق
مرض نگاهدارد و همچنین او دویه گرم را در موتم سرما و او دویه سرد را در موتم گرما چه که هر فصلی از فصول اکثر پیدا میکند مرض
مناسب طبع خود را و اگر در اثنای راه بمرض از امراض مبتلا شود و بیاید که بمعالجه آن مشغول گردد و او دویه امر که کثیر الوقوع
اند چون سریش و تب و مانند آن باید که همراه باشد و چنین او دویه مقوی دل و دماغ و جگر باشد و او المسک را مفرح بارد و
و قرص کافور و غیره نیز همراه خود داشتن اولی و انسب است او نگاهدشتن طاف و کرمه و مرغابی و مرغ خانگی و تعلق و
امثال آن که حشرات را طعم کند نبات تحسن است و نیز با خود داشتن شاخ گاو کوهی و تریاک گاو کوهی و فاذر بهر حد و حیوان
و مهره مار و خاک صوفی حمیده و خاک اغیار طین مختوم و نار حیل و ریائی و امثال آن ضروریات است و در منع گزیدن
هوام دارند اشیای مذکوره و حضور آن برای مداوت سموم مشروب قائم مقام تریاق فاروق است و داشتن پیاز
باعث حفظ اذیت جمیع حشرات است و او دویه که دفع هوام و طرد حشرات میکند نیز با خود داشتن لازم است مجربین گفته اند
که از تجزیه بونگور و انار و پنجه ماک پودینه و قمل حلتیت و شاخ و تخم حیوانات هوام می گیرند و از دود و شاخ گوزن انواع
ماران میگیرند و همچنین از دود و تخم بزرگو و گوسا و انسان و پاشیدن آب نوشاورد و خوردن و در سوراخ مار باعث
هلاک اوست و از دود کردن عقرب و کرب و تخم خوز و زنج و پیپه نیز عقرب بگیرند و آب حلتیت و در خانه بختن بختن خاصیت دارد

چون آب ترب و برگ آن به عقرب اندازند بمیرد و اگر ترب پاره بر دسوراخ عقرب نهند بیرون نمی آید چون روغن تخم
 ترنج کسی تدبیر کند او را عقرب نرود یکی نمیکند و اگر سیر و کبریت دو دکنند زنبور میگردد نیز در فوق **دوم** در تدبیر مسافران
 دریا مثل است بر دوز و روق **اول** در علاجی که مخصوص با ایشان است تدبیر مسافران در یاد غذا و دیگر
 احوال مانند تدبیر مسافران بر باشد و آنچه با ایشان مخصوص باشد این است که گاه باشد بعضی مرویان را در ابتدای ایام بوقت
 نشستن در کشتی و وار و غشیان وقتی حادث میشود پس هرگاه قی عارض شود بنده کند تا خلط خام بیرون آید پس افراد کند
 بسبب و به دانار و مانند آن که معذ قوی کنند باید نمود و اگر اول مقویات معده تناول نموده بر کشته سوار شود اولی
 و انطب است و وقتی که خورده شود تخم کرفس منع میکنند غشیان را و همچنین استین و عدس بنوره و سرکه پنجه اگر بخورند
 درین باب مفید بود و بخارات را از دماغ باز میدار و خصوصاً اگر اندک پودینه نیز با مٹیایار باشد و همچنین
 شربت سماق نیز نفایست نافع است و مالیدن سفید لاج در هر دسوراخ بینی مفید بود و اگر زرد و و طباشیر و
 صندل سفید و عود پوست ترنج و مانند آن در گلاب و سرکه سائیده بر فم معده ضا کنند همانوقت قی باز دارد و از اکثر
 نجات مسموع شده که یکیدن لیجوی ترش برای دوار و غشیان و متوج که هنگام نشستن بر کشتی عارض میشود فائده
 بلیغ بنمایند و همچنین تمرندی و خصوصاً افشوده آن درین باب نفع تمام دارد و تناول جمیع حموضات مفو معده درین باب
 نافع اند و از خواص فیروزه است که دارند آن در آب غرق نشود و صاعقه باد نرسد و انگبستری یا قوت نزد خود
 داشتن از برای قضا حاجات و رفع ضرر صاعقه و غرق مفید بود و تدبیر غریق الماء آنست که آنرا سرنگون آویزند تا از آب
 آب بیرون آید پس بخیل فلفل در سر که بچوشانند و صاف نموده در حلق ریزند و بعد از افاقت حریره از آرد نخود و سرکه
 تیار نموده بدیند زورق **دوم** در ذکر زهرهای حیوانی که مخصوص بدربار اند و علاج آنها مایه سر و شده مخصوصاً در
 نمناک گذاشته باشند علاج آن قی کردست آب ترب و پودینه و همچنین پس شراب صرف خوردن و بعد از قی معالجین گرم
 مانند کوفی سود دارد و گل مخوم سخت نیک باشد و زراوند و صمغ مرصید بود **سکال** بقدر عدسی بعد از
 هفت روز قاتل باشد علاج آن خوردن روغن گاو و یا در چینی و جنبیانای روسه هر یک یک مثقال پیرایه خرگوش نیم مثقال
 از نب بجرمی سم قاتل است علاج آن شیر بز و شیر خر و شیر زنان و آب برگ خطمی و خجاری و آب خیار و سرطان نهتری
 توان خورد و اگر خار پشت را بریان کرده خورند مفید بود و بعد از تسکین عوارض خریق سیاه غار لقیون کثیر از آب السون
 برابر بگویند و بقدر در هم با قند آب بخورند **ضفدع** بجرمی سرخ بود گویند بر جبهه و بر مردم افتد و اگر نتوانند رسید نفخه بدید
 و مضررت رساند علاجش تر یاق کبیر و شرویطوس خورند و موضع زخم را به نمک و خاکستر خوب انجیر و آبله نقاب میکند

مار دریائی علاج آن بعد از تدبیر کلی بر موضع گزیده آن سرکه و گوگرد طلا کنند و ضماد بیکه در خفصه بحری گذشت
 اینجا هم مفید است و نوعی دیگر در دریایا باشد که از گزیدن او در سخت پیدا میشود و سر را گیر و در خفصه شود و بمیرد و
 علاتش مانند زهرهای سرد است و بس که بکرم طلا کردن و روغن عاقر قمر حاصل بیدن و قفل سیاه با شراب خوردن
 کثر و هم دریائی علاج آن بعد از تدبیر کلی مثل خفصه بحری باشد سگابی و تمساح و ماهی سیاه
 موضع گزیده اینجا از غسل و نمک بوره ازنی طلا کنند پس نمک و سرکه در آن مالیده بشویند و پیر مرغابی و پیگاو کوی
 در روغن گاوه نهند و پیه تمساح و رنیا ب قوی است خفصه ها گزیده تمساح را و همچنین گوشت تمساح تریاق گزیدن آن
 و کسانی که مداومت سفرد را میکنند میگویند که هیچ دو ابر را گزیدن سگ آبی نیست بلکه هر چیزی که بر گزیده آن گذاشته
 فاسد میگردد پس بهتر نیست که موضع گزیده او را هر روز از آب گوشت بشویند و بدین صحت خواهد یافت و بعضی موضع
 گزیده او بول میکنند و ایشان رطب میگویند و بر آن موضع نهند و اهل مصر شخص تمساح گزیده را در روغن کنجد
 غرق بنمایند و میگویند و قتی که تمساح گزیده باشد ربه سال موضع گزیده او همانوقت خشک گفته میشود و مگر آنکه حوالی
 جراحت را داغ کنند و هرگاه که انسان چربی شیر بر بدن خود بمالد پس ما و امیکه بوی چربی در بدن است تمساح قریب
 آن نمی آید مقام شمل بر دو ساحل ساحل اول در ذکر قدرت شربت فاو زهرها که درین کتاب مذکور اند
 قدر شربت شاخ گا و کوی قدری زیاده از مثقال است و قدر شربت تریاک گا و کوی از ابر را گزیدن انفعی یک مثقال
 و مار مریه از برای گزیدن عقرب هوام و دیگر سوکما ضعیف العمل است و قدر شربت آن تاسه قیراط است و قدر شربت
 خاک صوفی جمیده و خاک اعسیان و طین مخموم یک مثقال است و قدر شربت ناریل دریائی یک قیراط است و تاقی کند مکرر باید داد و اگر
 نکلند علامت حاصل رسم بود و قدر شربت جد و انجی زهری چهار دانگ و قدر شربت فاو زهر مریه یعنی زهر مریه مار سه نخود و تاد و دانگ
 و قدر شربت فاو زهر حیوانی از یک قیراط تا دوازده قیراط باید که بر روی سنگ همراه گلاب یا عرق کیوڑه یا عرق بید مشک
 ساییده بدهند و قدر شربت خبطیا ناو قفل سیاه یک مثقال و قدر شربت حلتیت یعنی انگوزه تا نیم مثقال و قدر شربت
 شبت یعنی سویه تا هفت درم در تخم آن تاسه درم و قدر شربت ترب از تخم آن یک درم و از آب آن تاسی درم و از
 جرم آن تالیست درم و قدر شربت نمک هندی تا یک درم و قدر شربت جنید ستر تا یک دانگ و آشامیدن
 آن بقدر یک افیون خورده باشد رافع سمیت افیون است و قدر شربت دارچینی از دو درم تا پنج درم و قدر شربت
 مغزوز یعنی مغز گاوین تا دو مثقال است و قدر شربت بوره ازنی از یک درم تا ده درم و قدر شربت اسنتین از
 یک مثقال تا دو مثقال و قدر شربت زنجبیل از یک درم تا دو درم و قدر شربت جرجینی تیره تیزک پنج درم و قدر شربت بزرگ یعنی

سه درهم و قدر شربت تخم خبازی پنج درهم و از آب آن تا پنجاه درهم و قدر شربت آب خطمی نیز پنجاه درهم و قدر شربت کبجد
 پنج درهم و قدر شربت فو و سیج یعنی بودینه و گند نایکد رم است و قدر شربت کبریت یعنی گند یک از دو دانگ تا یک مثقال
 و قدر شربت تمر هندی از هفت مثقال تا سی مثقال و قدر شربت شو نیز یعنی کلونجی تا دو درهم است و قدر شربت
 زرافند طول از دو درهم تا دو مثقال و قدر شربت پوست پنج کبر تا سه درهم و در مطبوخات تا هفت مثقال و قدر شربت
 ترس یعنی باقلای مصری بادویه یا سه درهم تا پنج درهم و مفرد او تا هفت مثقال و قدر شربت نیل دو درهم است
 و قدر شربت سرطان نه ری سوخته سه مثقال و از خام و پنجه آن پنج مثقال و قدر خوراک زرد و بیضه مرغ از پنج عدد
 تا پانزده عدد و قدر شربت پیرایه خرگوش و دیگر پیرایه با تا نیم مثقال و قدر شربت عسل تا پانزده مثقال و قدر شربت شیر
 از نیم رطل تا یک رطل است و قدر شربت شیر خرد و شیر تر از دو واقیه تا نیم رطل است و قدر شربت آب خیار تا یک رطل است
 و قدر شربت سرکه تا هفت مثقال و قدر شربت شراب بحسب اضربه موقوف بر رای طبیب است و شراب کهنه اثر گویند
 که از یکسال تا دو سال بر دگدشته باشد و چون مزاج مردم هندوستان ضعیف میباشد باید که اول کم از قدر
 شربت استعمال کنند و حاصل و و هم در ذکر آسانی اوزان متعارفه اوقیه بضم بجه و تشدید یا تحتانی هفت
 و نیم مثقال است برنج چهار خردل نانک چهار و نیم ماشه گو له دو از ده ماشه جو چهار برنج و الفی یک سون و ربع
 معرب دانگ چهار طسو حبست و رهم در فارسی درهم سه و نیم ماشه و احم چهارده ماشه و احم پنجه حبست و یک ماشه
 رطل مراد از مطلق آن رطل از تعدادی است که نو و مثقال است و در شراب جهان آباد نیم سیر مراد دارند و سیر
 اکبر شاهی که با فضل مروج است هفتاد و دو احم است سترخ که هندی رتی گویند هشت برنج است سیر شاهی
 عبارت از دو احم پنجه بود سیر اکبری سی و احم پنجه سیر شاهی جهانی چهل و احم پنجه سیر عالمگیری چهل و چهار احم
 پنجه سیر فرخ سیری چهل و هشت و احم پنجه سیر چهار برنج است طسوج و دو جو میانه است سیر اطوطوس است
 ماشه هشت سترخ است مثقال چهار و نیم ماشه من و رطل است +

بسم الله الرحمن الرحيم

بعد حمد حکیم علی الاطلاق و لغت پاک سرور آفاق بر مشتاقان کشته جات و طالبان این ادویات مخفی میا و که درین درگاه
 طبیب ازل سیاب غم و احم در بیضه مرغ خوشی باندگی سوراخ فراخی روزگار از سوزن رحمت قضا و قدرت ساخته و در
 تفکر را یک طرف نموده پیری تنهیت نگا داشته و سیاب شادمانی و گوگرد خرمی در بدن جهان بهر کوفته و حقیقت

[illegible]

و اگر خام مانده باشد باز در سفال نموده بر ویگدان نهند و آتش کنند و منسل و مچ آس کرده انداخته باشد کشته گردد و
ترکیب کشتن مس بسیار و اولاً مس را صاف نموده بکار بر و طریق صاف نمودن مس اینست که تیر کرده گرم ساخته شده
در بول گاوسه و کند باز سه مرتبه در شیر الیمون و سه مرتبه پروغن سرسبز و سه مرتبه در نمک سانبهر سر و نماید و صاف کرده
بجی و چغیری و نوسا و رنگ سنگ سماک و دو توله و منسل کهار و نمک سانبهر یکتوله بسبکه هندی که هرل نموده بر تیر طلا کند و با لال
لیپ ساخته خشک ساز و بعد گرم نموده در آب شیرده بار سرد ساز و همچنین هفت مرتبه بکند و هر بار آب بشوید و صاف کرده و هوزان
گوگرد آس کرده در سکوره ته به گوگرد تیرند و یک سکوره دیگر بالای نهاد و لب به هر ساز و گل حکمت کرده در گچیت آتش و کشته گردد
ترکیب کشتن مس اول مس را صاف کرده تیر ساز و در آوند خام گوگرد آس کرده و برگ تلخی تیرس ته به نهاد و این آوند کشته و گچیت آتش
کشته گردد و دیگر مس صاف نموده بر این مس قلعی گرفته و نمک سانبهر و برگ تلخی ته به در آوند کرده و هر ساخته در گچیت آتش و کشته گردد
اگر خام مانده باز همچنین کند تا بمیرد و بکار بر و **ترکیب کشتن قلعی** بسیار و برگ هندی خرمایکو بد و شیر الیمون آن قلعی داشته باشد
بعد کامون برنج و برگ خرمایندی ته به قلعی و کامون برنج و برگ نهاد و آتش و دیگر قلعی کشته گردد و اگر چیزی خام مانده باز این طریقی
گردد و **ترکیب کشتن گوگرد** بسیار و کند یک پا و آثار و در دو برگ صست بدت و دو پاس که هرل نماید همچنین بدت بست و دیگر در دو
که هرل کرده چوده و روغن بکشد و آن روغن همراه برگ تنبول بخورد و یا چهار حبیه سیاب و یک حبیه زین روغن ساعت مالیده و خاک کشته
بعد آنرا همراه نوز سه بخورد و آنرا فایده سیاب کشته دهد و در توله مس یک حبیه زین روغن داده و بر این نقره اندازد و نیم علی گردد و **ترکیب کشتن**
الماس بسیار و دندان حمار و آب آس کرده و الماس را طلا سازد و در بویه ممانهاده و گچیت آتش و کشته گردد و **ترکیب کشتن**
بیار و شاخ زقوم درونه او را کهنه بکشد و بر آبر کرده شاخ زقوم را گل حکمت کرده در گچیت آتش و کشته گردد و اگر چیزی خام مانده باشد تیر و
روش کند بسیار علی گردد و **ترکیب کشتن مروارید** بسیار و شیر گا و بھنگره مروارید و در آن یک شبانه در بیدار و بالای و سکوره و
نماده یک سیر یا چکشتی بر آن سکوره نهند و آتش و کشته گردد و **ترکیب کشتن طلا** بسیار و سیاب و دو توله و طبق طلا یکتوله و
سیاه و مروارید نیم توله و نیله تھو تھه و سر و سونا کھی از هر یک با توله گوگرد و دو توله با شیر الیمون که هرل نموده چهار پاس از شیر الیمون و باز از شیر
پچل کنگ و از شیر ادرک چهار پاس که هرل کرده و در دو سکوره نهاد و گل حکمت نموده در گچیت آتش و کشته گردد و **ترکیب کشتن نقره** بسیار و
نقره براده کرده و شیر و برم و نندی تاسه روز که هرل نماید و برن ماکھی یا کھی آس کرده ته به در سکوره و دیگر بر آن پوشاند و گچیت آتش و کشته گردد

خاتم الطبع

الحمد لله که رساله عجیب سیمی زاد غریب مع رساله دیگر کشته جات در مطبع فیض منبع جناب معالی القاب
نامی جمهور نشی نول کشور صاحب دایم اقباله واقع کانپور بهاء اکتوبر ۱۲۹۹ عیسوی باز تلوم طبع شد